

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Пленарне засідання другої сесії восьмого скликання

Р І Ш Е Н Н Я

29 грудня 2020 року

№ 29

Про Програму сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021 – 2023 роки

Керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43, пунктом 1 частини 1 статті 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою ефективного просування економічного та інвестиційного потенціалу Полтавської області,

ОБЛАСНА РАДА ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021 – 2023 роки, що додається на 84 аркушах.

2. Організацію виконання цього рішення покласти на Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації, контроль за його виконанням – на постійну комісію обласної ради з питань бюджету та управління майном.

**ГОЛОВА
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

О. БІЛЕНЬКИЙ

Додаток
до рішення пленарного
засідання другої сесії обласної
ради восьмого скликання
29.12.2020 № 29

**ПРОГРАМА СПРИЯННЯ ЗАЛУЧЕННЮ ІНВЕСТИЦІЙ, ФОРМУВАННЮ
ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
на 2021-2023 роки**

ПОЛТАВА - 2020

Зміст

1. ПАСПОРТ Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва полтавської області на 2021-2023 роки	4
ВСТУП	6
2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКОЇ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА	8
Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми	10
3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ	11
4. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ПРОГРАМИ, ОБСЯГИ І ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКИ ВИКОНАННЯ	12
Напрямок 1: Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища	13
1.1. Формування системного підходу та розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій.....	13
1.2. Розвиток сприятливого бізнес середовища, покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні.	15
Напрямок 2: Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовка якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.	18
2.1. Оцінка потенціалу та конкурентних переваг, визначення найбільш інвестиційно привабливих галузей регіональної економіки у нових умовах.	18
2.2. Формування пропозицій для інвесторів, створення інформаційних та інвестиційних продуктів	20
2.3. Розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка створення промислових майданчиків, індустриальних та технологічного парків.	21
2.4. Розвиток людського потенціалу, підготовка кадрів, адаптація трудових ресурсів до потреб регіональної економіки	23
Напрямок 3: Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.	24
3.1. Визначення цільових ринків (країн та компаній-інвесторів), формування маркетингових баз даних.....	24
3.2. Створення інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів для просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу.	26
3.3. Підготовка та проведення інформаційно-маркетингових заходів (проактивна маркетингова стратегія залучення цільових інвесторів).	28
Напрямок 4: Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.	29
4.1. Інформування та сприяння у вдосконаленні знань та навичок у сфері експортної діяльності.	29
4.2. Сприяння у розширенні експортних можливостей та пошуку закордонних партнерів.....	29

Напрямок 5: Розвиток міжнародної співпраці, залучення різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.....	30
5.1. Розвиток міжнародної співпраці.	30
5.2. Сприяння залученню різноманітних джерел міжнародних інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.....	30
ОБСЯГИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ	31
5. ОЧІКУВАНІ ПОКАЗНИКИ УСПІШНОСТІ ПРОГРАМИ.....	31
6. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ.....	32
Координація та інституційне забезпечення виконання Програми.	32
Основні умови, можливі перешкоди та ризики для реалізації Програми	33
Моніторинг, звітність, контроль.....	34
7. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ	35
з реалізації «Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки»	35
Додаток 1	49
Стан інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва й торгівлі (експорт) Полтавської області: досягнення, проблеми та можливі шляхи поліпшення ситуації	49

1. ПАСПОРТ Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва полтавської області на 2021-2023 роки

1.	Ініціатор розроблення програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської облдержадміністрації
2.	Дата і номер розпорядчого документу органу виконавчої влади про розроблення проекту програми	Розпорядження голови Полтавської облдержадміністрації № 225 від 19.05.2020 року «Про розробку програми сприяння залученню інвестицій в економіку Полтавської області на 2021-2023 роки».
3.	Розробник програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації
4.	Співрозробники програми	За сприяння Українсько-канадського проекту «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС)
5.	Відповідальний виконавець програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації
6.	Номер і назва операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області до 2020 року, якій відповідає програма	Операційна ціль 2.2. «Ефективна бізнес інфраструктура та інвестиційна привабливість» (безпосередньо). Операційна ціль 2.1. «Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації» (опосередковано)
7.	Термін реалізації програми	2021 – 2023 роки
8.	Бюджети, з яких залучаються кошти на виконання програми	Обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством
9.	Очікуваний обсяг фінансування програми, всього	12981,8 тис. грн
10.	У тому числі за рахунок коштів обласного бюджету, за роками	<u>12981,8 тис. грн:</u> 2021 рік – 4400,0 тис. грн; 2022 рік – 4305,9 тис. грн; 2023 рік – 4275,9 тис. грн.
11.	Очікувані результати виконання:	Завдяки реалізації Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки буде досягнуто значно вищої ефективності в економічній та інвестиційній політиці регіону, що дозволить забезпечити: • створення значно кращого ділового та інвестиційного іміджу області та поширення в світі об'єктивної інформації про регіон, як надійного, стабільного та передбачуваного партнера; • підвищення рівня обізнаності вітчизняної та міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного та зовнішньоекономічного потенціалу Полтавської області;

		• входження області у топ-п'ять найбільш інвестиційно привабливих та найбільш результативних в контексті залучення інвестицій регіонів України; • зростання ділової та інвестиційної активності, завдяки чому в економіку області до кінця 2023 року буде залучено близько ~400 млн дол. США нових інвестицій; • створення у Полтавській області до кінця 2023 року не менш ніж 4 тис. нових робочих місць; • щорічне зростання (в розмірі ~5%) податкових надходжень, насамперед до бюджетів територіальних громад; • зростання продуктивності праці (не менш, як на третину), що у сукупності з іншими показниками дозволить наростити валовий регіональний продукт у 2023 році в розрахунку на одну особу до рівня 6,0 тис дол. США/особу (у 2018 році – 4,5 тис дол. США); • інтеграцію підприємств Полтавської області у міжнародні виробничі ланцюги, покращення доступу до нових джерел ресурсів, підвищення продуктивності економіки, вихід на нові ринки і збільшення обсягів експорту товарів та послуг на ~10%.
12.	Контроль за виконанням (орган, уповноважений здійснювати контроль за виконанням, строки проведення звітності)	Полтавська обласна державна адміністрація, постійна комісія обласної ради з питань бюджету та управління майном.

ВСТУП

Програма сприяння залученню інвестицій, формування позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021 – 2023 роки (далі — Програма) є комплексним документом, який об'єднує декілька споріднених напрямів. Вона спрямована на впровадження регіональної політики у таких сферах:

- інвестиційної діяльності та залучення інвестицій, в тому числі прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), передусім у перспективні (стратегічні) галузі місцевої економіки;
- створення позитивного іміджу області як надійного ділового партнера;
- зростання конкурентоспроможності місцевих товаровиробників, збільшення обсягів експорту товарів (і послуг).

Ключовий напрям програми полягає у сприянні збільшенню надходжень обсягів іноземних і вітчизняних інвестицій, залучення різноманітних джерел фінансування регіональних / місцевих програм і проєктів, що необхідно для забезпечення економічного зростання і сталого розвитку регіону.

Програму підготовлено з урахуванням проміжних результатів виконання попередньої програми (2017-2020), міжнародного і вітчизняного досвіду створення програмно-планувальних документів, передусім у сфері інвестиційної діяльності, напрацювань науковців та експертів й практиків у сфері залучення інвестицій та розвитку конкурентоспроможності, рекомендацій Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Державної установи «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» («UkraineInvest»).

Програма ґрунтується на аналізі стану та тенденцій у сфері інвестицій та зовнішньоекономічної діяльності загалом в регіонах України, аналізі поточного стану й показників динаміки залучення інвестицій у соціально-економічний розвиток Полтавської області, а також експорту, який є показником інвестиційного забезпечення конкурентоспроможності. Вона також включає розгляд сильних і слабких сторін, можливостей і загроз в інвестиційному контексті.

З урахуванням (ідентифікованої проблеми) недостатнього інвестиційного забезпечення та домінуючого сировинного типу регіональної економіки Програма визначає мету, шляхи і засоби її досягнення, очікувані результати, чітко окреслює завдання та напрямки діяльності, заходи та дії, спрямовані на створення сприятливих організаційних та економічних умов для збільшення надходжень інвестицій в економіку Полтавської області та зростання її конкурентоспроможності.

Розділ щодо напрямів діяльності та заходи з виконання Програми визначає відповідальних за реалізацію кожного із заходів. До Програми додається аналітична записка, в якій зроблено детальний аналіз стану справ в інвестиційній та суміжних сферах Полтавської області та обґрунтовано необхідність і доцільність її впровадження (економічне обґрунтування, яке зроблено на підставі проведеного детального економічного аналізу інвестиційної сфери діяльності)¹.

Програма є особливо актуальною для відновлення економічної активності на території регіону, зниження якої стало неминучим внаслідок епідемії коронавірусу COVID-19 з її негативним впливом на стан глобальної, а в зв'язку з цим і національної економіки, що у свою чергу зумовило ще більше зниження інвестиційної активності у 2020 році, перегляд планів бізнесу та відтермінування інвестиційних рішень.

Програма сприяння залученню інвестицій, формування позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки підготовлена на основі стратегічних пріоритетів та цілей Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки, вона безпосередньо відповідає Стратегічній цілі 2. «Збалансована інноваційна конкурентоспроможна економіка».

¹ Економічне обґрунтування існуючої проблеми із аналізом причин її виникнення та можливих шляхів вирішення зроблено на підставі проведеного детального економічного аналізу інвестиційної сфери діяльності (додаток 1)

Відповідно до операційної цілі 2.1. «Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації» передбачено перехід від економіки сировинного типу до інноваційного розвитку на основі нових технологій, які передбачають цифровізацію виробництва, створення «розумних» продуктів та сервісів, перехід на сучасні бізнес-моделі. У стратегії наголошується, що «ефективна інноваційна діяльність є основою економічного зростання як окремо взятого підприємства чи галузі, так і регіону загалом». Варто зауважити, що перейти до нової якості економіки можливо лише за умови залучення масштабних інвестицій, а також підвищення якості та реалізації людського потенціалу.

Операційна ціль 2.2. «Ефективна бізнес інфраструктура та інвестиційна привабливість» акцентує увагу на тому, що рівень інвестицій у регіональну економіку не є достатнім і область поступається регіонам з більш відомою репутацією. Наголошується на важливості створення сприятливого інвестиційного середовища та необхідності «забезпечити гідну ідентифікацію Полтавщини у міжнародному співтоваристві шляхом проведення промоцій щодо економічного, інвестиційного, інноваційного потенціалу та стабільності регіонального бізнес клімату серед вітчизняних та іноземних партнерів на основі системного маркетингу та створення промоційного продукту».

Таким чином, Програма є одним із основних засобів виконання Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки. Вона ґрунтується на інвестиційних пріоритетах, визначених у Стратегії відповідає плану заходів з її реалізації.

Саме від успішної реалізації Програми великою мірою залежатиме досягнення очікуваних результатів Стратегії, серед яких розвиток галузей з високим рівнем доданої вартість на основі високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, збільшення інвестиційного потоку до регіональної економіки, зростання експорту продукції зі значною переробною складовою, розширення ринку праці та створення нових робочих місць тощо.

Опосередковано реалізація Програми стосується також стратегічної цілі 1. «Висока якість життя, комфортні умови та добробут», яка перш за все, орієнтована на людину. Слід зауважити, що основним засобом для досягнення очікуваних результатів цієї цілі, серед яких підвищення якості життя населення регіону, зростання кадрового потенціалу, підвищення конкурентоспроможності робочої сили, адаптація системи освіти до змін перспективного попиту на кваліфіковані кадри в професійному розрізі, розвиток потенціалу регіону, внутрішнього ринку, соціальної та іншої інфраструктури також є інвестиції.

Програма узгоджується також із стратегічною ціллю 3. «Ефективне управління просторовим розвитком, забезпечення балансу екосистем та охорона довкілля», очікувані результати якої спрямовані на оптимальне розміщення продуктивних сил та визначення і реалізацію перспективних напрямків розвитку території. Слід зауважити, що стратегічне і просторове планування є вагомим фактором збалансованого та сталого розвитку, економічної спроможності та інвестиційної привабливості як регіону загалом, так і територіальних громад.

При підготовці Програми враховано положення Державної стратегії регіонального розвитку України до 2027 року, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Господарського та Податкового кодексів України, Законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про індустриальні парки», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про міжнародні договори України», «Про транскордонне співробітництво», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та положення інших нормативно-правових актів чинного законодавства України. Програма відповідає державній економічній, зокрема інвестиційній та інноваційній політиці, а також політиці у сфері зовнішньої торгівлі та міжнародного співробітництва.

Виконання Програми дозволить запровадити належну організаційну та інституційну спроможність у сфері залучення інвестицій, створювати сучасну інноваційно-інвестиційну

інфраструктуру та відповідні умови для розвитку високотехнологічного виробництва, формування кластерів. Забезпечення повноцінного системного підходу до інвестиційної діяльності, професійний супровід та обслуговування інвесторів дасть змогу мінімізувати вплив негативних чинників, бар'єрів та перешкод в інвестиційній сфері, забезпечить створення сприятливого інвестиційного середовища, поліпшить конкурентні позиції Полтавської області в залученні інвестиційних ресурсів в середині країни та на глобальних ринках.

Перелік заходів Програми розроблений на перспективу, однак може коригуватись і наповнюватись новим змістом у залежності від змін внутрішніх і зовнішніх умов залучення інвестицій та при виникненні нових завдань.

2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКОЇ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА

Полтавська область була і залишається привабливою для інвесторів, що дозволило стабільно нарощувати інвестиції в регіональну економіку. Впродовж всього періоду інвестування зростав показник накопиченого обсягу залучених ПІІ, який станом на 01.07.2020 року перевищив 1771,8 млн дол. США. Водночас в області спостерігаються величезні диспропорції в залученні ПІІ як серед міст і районів, що, безперечно, не може не позначатися на їх економічному розвитку, так і в галузевому розрізі. Так понад 4/5 від загального обсягу залучених ПІІ – 81,2% ПІІ надійшло в м. Горішні Плавні, а майже 3/4 всіх ПІІ спрямовано у добувну промисловість і розроблення кар'єрів.

Найбільше капітальних інвестицій у попередні роки освоєно в галузі промисловості регіону, за 2019 рік – близько 50% від всього обсягу інвестицій, з яких на розроблення кар'єрів та добувну галузь припадає 34,9%. Щодо територіального розподілу, то понад половина всіх капітальних інвестицій спрямовується в промислові центри області: Полтаву, Горішні Плавні та Кременчук.

Залучені інвестиції, насамперед ПІІ, мають суттєвий позитивний вплив як на зростання місцевої й регіональної економіки, показників валового регіонального продукту (ВРП), так і на конкурентоспроможність експортно-орієнтованих галузей. Сфера добувної промисловості і розроблення кар'єрів, в якій зосереджено найбільше інвестицій, а також сільськогосподарська діяльність визначають переважаючий тип економіки Полтавської області – сировинний. Варто зазначити, що ці експортні позиції великою мірою залежать від кон'юнктури на глобальних ринках, що несе додаткові ризики для економіки області.

Наявність структурних диспропорцій та домінування галузей з низькою доданою вартістю (в галузевій структурі регіональної економіки переважають галузі первинного та вторинного секторів економіки, в галузевій структурі промисловості – добувна промисловість та розроблення кар'єрів, в структурі валової доданої вартості основну частку займають добування руд, нафти і газу та товарне сільське господарство), низький рівень інноваційних процесів йде в розріз зі стратегічними цілями розвитку регіону, не відповідає реальному потенціалу Полтавської області та вимагає втручання через посилення економічної, передусім інвестиційної, політики.

Недостатня інвестиційна активність більшості перспективних і стратегічно важливих галузей економіки та територіальних громад області зумовлюють низьку конкурентоспроможність більшості місцевих товаровиробників та суттєві диспропорції в соціально-економічному розвитку Полтавщини. Галузевий та секторальний аналіз ПІІ та капітальних інвестицій, а також структури експорту свідчать про гостру потребу в залученні значних обсягів інвестицій у такі перспективні галузі як машинобудування, харчову промисловість, сферу ІКТ, які залишаються недоінвестованими. Збільшення інвестицій у високотехнологічні галузі дозволить поступово вдосконалювати структуру регіональної економіки, що є давно назрілим і дуже актуальним для регіону, а також впроваджувати інноваційні розробки в перспективних напрямках смарт-спеціалізації регіону.

В подальшому успішний розвиток як регіональної економіки так територіальних громад будуть не можливі без активізації інвестиційної діяльності, нарощення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. З урахуванням наявних викликів та нових можливостей, які відкриваються, наростити інвестиції можна буде лише за умови впровадження повноцінного системного підходу до інвестиційної діяльності, підвищення інституційної спроможності та дієвого інституційного забезпечення, впровадження проактивного маркетингу, націленого на цільові інвестиції для перспективних галузей регіональної економіки (таргетинг), створення необхідних умов та інфраструктури як для підтримки діючих, так і для залучення нових інвесторів.

Таким чином, головною проблемою (окрім загальнодержавних та світових), яка стримує розвиток інвестиційної активності (на галузевому й територіальному рівнях) та відповідно спричиняє зниження обсягів залучення інвестицій, зокрема й ПІІ, в пріоритетні галузі економіки та соціально-економічний розвиток територіальних громад Полтавської області є низька інституційна спроможність та потреба у комплексному плануванні діяльності, поліпшенні інституційного забезпечення залучення інвестицій на регіональному та місцевих рівнях. Ця проблема не дозволяє повноцінно впровадити системний підхід у сфері інвестиційної діяльності, залучати необхідні обсяги інвестицій та своєчасно й ефективно реагувати на потреби й виклики регіонального й галузевого розвитку.

Головними причинами та ключовими перешкодами регіонального й місцевого рівня, що гальмують розвиток інвестиційного процесу у Полтавській області є такі:

- недостатнє інституційне забезпечення, потреба в додаткових кваліфікованих кадрах та ресурсах;
- потреба в системному підході, таргетингу, часткове впровадження громадами усталених і прийнятних в міжнародній практиці стандартів залучення та супроводу (організаційних, інституційних, маркетингових тощо);
- недостатнє просування інвестиційного потенціалу регіону серед потенційних вітчизняних та зарубіжних інвесторів, низька поінформованість іноземних інвесторів та зарубіжних ділових кіл про Полтавську область та її інвестиційний потенціал;
- недостатня увага до розвитку інфраструктури для інвестування, відсутність на території області належним чином підготовлених промислових майданчиків, що забезпечує інвесторам мінімізацію фінансових і часових витрат, необхідних для старту виробничої діяльності;
- складність і тривалість процедур землевідведення і підключення до інженерних мереж, передусім підключення електроенергії;
- низька спроможність підприємств регіону до впровадження інновацій, недостатня співпраця бізнесу та науково-навчальних закладів;
- недостатня увага до потреб бізнесу та діючих інвесторів;
- слабка адаптація діяльності навчальних закладів до ринкових потреб загалом та потреб регіональної економіки зокрема, низький рівень володіння іноземними мовами у фахівців місцевого ринку праці;
- недостатня взаємодія UkraineInvest на регіональному рівні з Полтавською областю з питань реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності та залучення ПІІ.

Щодо інших чинників, то на стан залучення інвестицій також мають вплив фактори, які стосуються передусім загальнонаціонального контексту.

До позитивних можна віднести те, що за останні роки Україна покращила свої позиції у міжнародних рейтингах, що є свідченням поліпшення інвестиційного клімату. Так у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing business-2020, що його щорічно укладає Всесвітній

банк, Україна посіла 64 місце зі 190 країн, покращивши свої позиції на 7 пунктів у порівнянні з попереднім роком. І така динаміка спостерігається впродовж останніх років.

Щодо негативних факторів, то варто зауважити такі:

- порівняно невисокий рівень загальної інвестиційної привабливості України, пов'язаний з недостатньою політичною і макроекономічною стабільністю, а також недостатнім рівнем захищеності законних прав та інтересів інвесторів з боку судової системи;
- повільні темпи подолання корупційних проявів, наявність скарг з боку бізнесу;
- відсутність ефективних інвестиційних стимулів, недостатність інструментів підтримки діючих та потенційних інвесторів;
- недостатній рівень підтримки інноваційної діяльності, зокрема фінансової підтримки інноваційних стартапів компаній, привабливих для венчурних інвесторів.

Варто зазначити, що певною мірою чутливим чинником в геополітичному аспекті для області є триваючий збройний конфлікт на Сході України, зумовлений проявом військової агресії з боку Росії.

Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми

При підготовці проекту Програми розглянуто *три варіанти* розв'язання проблеми.

Перший – збереження існуючої ситуації («status quo»), коли на практиці впроваджуються лише окремі елементи системного підходу зусиллями профільного структурного підрозділу облдержадміністрації. В той же час суттєвих кроків для поліпшення інвестиційного середовища, планування та розвитку інвестиційних процесів з урахуванням існуючих проблемних явищ та викликів не здійснюється через недостатнє інституційне, кадрове та фінансове забезпечення. За цих умов і надалі матиме місце низька інституційна спроможність, що не приведе до вагомих результатів та необхідних зрушень в економічному розвитку. В області продовжить переважати сировинний, ресурсозатратний та енергоємний тип економіки з низькою доданою вартістю. З огляду на стратегічні цілі, які стоять перед регіоном, цей варіант не можна вважати прийнятним.

Другий варіант передбачає певну активізацію та здійснення окремих заходів, зокрема навчальних семінарів, галузевих конференцій чи форумів, спрямованих на посилення територіального маркетингу, здійснення локальних кроків з визначення інвестиційних майданчиків, вдосконалення роботи інвестиційного веб-сайту. Зазначений варіант може забезпечити досягнення певних результатів, наприклад активізувати територіальний маркетинг, покращити координацію та планування окремих інвестиційних заходів, поживити активність окремих територіальних громад у сфері інвестиційної діяльності і таке інше. Такий підхід дасть можливість лише частково вирішити існуючі проблеми і не принесе суттєвих змін та необхідних результатів.

Третій варіант побудований на проведенні якісних змін, запровадженні потужного інституційного забезпечення та повноцінного системного підходу, планування і ведення діяльності відповідно до сучасних стандартів і кращих міжнародних практик, що сприятиме суттєвому нарощенню інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій та закладе необхідні передумови й забезпечуватиме поступове досягнення запланованих результатів, сприятиме зростанню стратегічних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності регіональної економіки.

В основі цього варіанту є діяльність, завдяки якій буде забезпечено:

- формування повноцінного системного підходу до залучення інвестицій в області з урахуванням наявних викликів і нових можливостей;

- розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій;
- планування щодо залучення інвестицій з урахуванням наявного потенціалу, конкурентних переваг регіону, потреб перспективних галузей економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал;
- підтримка територіальних громад (далі – ТГ) області в питанні ефективного використання наявних активів для залучення інвестицій з метою розвитку;
- покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні, налагодження взаємодії з діючими інвесторами, напрацювання інструментів та механізмів стимулювання інвестицій;
- формування якісних пропозицій для інвесторів, створення конкурентних інвестиційних продуктів;
- розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка облаштування інфраструктури індустриальних парків / майданчиків для інвестування;
- розвиток людського потенціалу, підготовку кадрів, адаптацію трудових ресурсів до потреб регіональної економіки;
- визначення цільових ринків, країн та компаній-інвесторів для стратегічних галузей регіону, формування і ведення маркетингових баз даних;
- вдосконалення існуючих та створення нових інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів;
- розробка та проведення інформаційно-маркетингових заходів, формування інвестиційної привабливості регіону;
- повсюдне запровадження стандартів професійного супроводу інвесторів;
- забезпечення постінвестиційного обслуговування інвесторів та підтримка реінвестування.

Серед іншої важливої діяльності передбачені заходи спрямовані на:

- формування обізнаності щодо використання різноманітних джерел фінансування, зокрема й залучення коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги;
- розвиток спроможності у розробленні якісних інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних, соціальних проєктів;
- підтримка розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння місцевим компаніям у розширенні ринків збуту.

У порівнянні з попередніми, третій варіант є оптимальним, оскільки дозволить комплексно підвищити інвестиційну привабливість Полтавської області, забезпечить ефективне використання її потенціалу та нарощення інвестицій в економіку регіону.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ

Метою Програми є активізація та підвищення ефективності інвестиційної діяльності на основі професійного інституційного забезпечення, застосування системного підходу й фахового проактивного просування наявного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг Полтавської області, створення умов для зростання обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій (передусім у перспективні пріоритетні галузі), модернізації і вдосконалення структури та підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Основними цільовими групами, на які спрямована реалізація даної Програми та досягнення її мети, є:

1) суб'єкти господарювання всіх організаційно-правових форм на території Полтавської області, в т.ч. компанії з іноземним капіталом та компанії, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність, які зацікавлені у створенні нових можливостей для розвитку, розширенні сфер діяльності і ринків (діючі інвестори);

2) українські компанії, які функціонують в інших регіонах і зацікавлені у налагодженні нових контактів та пошуку нових місць для вигідного вкладення інвестицій (потенційні вітчизняні інвестори у Полтавську область);

3) іноземні компанії, які планують нові інвестиції та перебувають у пошуку нових активів, ринків, ресурсів чи інших способів підвищення власної ефективності (потенційні зарубіжні інвестори);

4) міжнародні компанії, які зазнали негативного впливу в зв'язку з пандемією Covid-19 і планують змінити географічний розподіл своїх закордонних інвестицій та розглядають альтернативи географічної диверсифікації і перенесення своїх активів в інші країни (потенційні іноземні інвестори, ТНК);

5) міжнародні інвестиційні фонди та компанії з управління активами, які зацікавлені в ефективному вкладенні капіталу;

6) міжнародні організації (донори, грантодавачі, фінансові організації), які демонструють готовність підтримувати комерційні, інфраструктурні та інші проекти, спрямовані на економічний розвиток, підвищення якості життя населення та покращення надання послуг населенню;

7) населення регіону, переселенці та трудові мігранти, які отримують доступ до нових, більш високотехнологічних та ліпше оплачуваних робочих місць, кращої інфраструктури, товарів та послуг;

8) навчальні заклади та навчально-наукові установи й організації, які отримують нові можливості для підготовки кадрів та інноваційної діяльності з урахуванням потреб ринку, регіональної економіки, а також студентська молодь, яка отримує нові можливості для самореалізації;

9) органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, зокрема ТГ, територіальні представництва центральних органів виконавчої влади, які виступають як регуляторами, так і учасниками інвестиційної діяльності / підтримки та просування експорту товарів та послуг українських виробників;

10) установи, організації та асоціації, до сфери діяльності яких належать питання підтримки бізнесу, розвитку інновацій, трансферу технологій, залучення інвестицій (зокрема «UkraineInvest») та підтримки експорту (зокрема «Export Promotion Office of Ukraine»).

4. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ПРОГРАМИ, ОБСЯГИ І ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКИ ВИКОНАННЯ

Напрями Програми спрямовані на забезпечення системного, комплексного підходу до організації інвестиційної діяльності в регіоні. Основними напрямками Програми є:

1) Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища.

2) Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовки якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.

3) Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.

4) Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.

5) Розвиток міжнародної співпраці, сприяння залученню різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

Опис та обґрунтування напрямів та основний зміст заходів діяльності

Напрямок 1: Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища.

1.1. Формування системного підходу та розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій.

Розроблена Програма ґрунтується на засадах системного підходу та професійного інституційного забезпечення інвестиційної діяльності. Важливою умовою її успішності, що забезпечить покращення інвестиційних процесів у регіоні є, насамперед, підтримка з боку обласної ради та обласної державної адміністрації. Питанням інвестицій буде відведено належну роль, що відображено у Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Це дозволить здійснити відповідні заходи, підготувати та впровадити конкретні проекти, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного середовища, інституційного забезпечення та інфраструктурних умов для реалізації інвестиційного потенціалу, залучення внутрішніх та іноземних інвесторів.

Малюнок 1. Загальний вигляд системного підходу до залучення інвестицій у Полтавській області

Джерело: Експертний аналіз

Структура системного підходу відображає чіткі й зрозумілі підходи до регіональної моделі залучення інвестицій та відповідає сучасним вимогам і кращим зарубіжним практикам. Реалізація Програми за такого підходу дозволить досягти запланованої мети, збільшити обсяги залучення інвестицій, у т.ч. ПІІ, наростити капіталовкладення у пріоритетні галузі регіональної економіки, підвищити конкурентоспроможність товарів та їх експорт, підвищити надходження до бюджетів, забезпечить зростання зайнятості та кваліфікації працівників, технологій та інновацій.

Одним із ключових засобів формування системного підходу до залучення інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості на місцевому рівні є інституційна спроможність персоналу. Насамперед йдеться про наявність професійної інституції, яка займається супроводом та обслуговуванням інвесторів.

В рамках розроблення Програми розглянуто наступні варіанти щодо такої інституції:

- розширення функцій структурного підрозділу облдержадміністрації;

- створення Інституції, як прототипу спеціалізованої Агенції ПІІ (Інвестиційний офіс, Агенція регіонального розвитку, Офіс євроінтеграції і таке інше);

З урахуванням важливості інституційного забезпечення залучення інвестицій оптимальним варіантом для Полтавської області є поєднання функціонування підрозділу облдержадміністрації, основною діяльністю якої є розроблення та координація реалізації політики та Інституції, яка сконцентрує свою діяльність на маркетинговому просуванні, залученні й супроводі інвесторів. Ключовим питанням для надійної інституційної основи є не тільки прийняття відповідного рішення, але й забезпечення належного кадрового, фінансового і матеріально-технічного забезпечення Інституції, її повноважень та процедур.

Слід зазначити, що діяльність Інституції повинна включати щонайменше два таких напрями діяльності:

- інформація, маркетинг та комунікації – ведення баз даних та підвищення іміджу регіону, в т.ч. за кордоном за допомогою різних маркетингових інструментів, а також пошук потенційних цільових інвесторів;

- залучення, супровід та підтримка інвестицій – задоволення потреб потенційних та діючих інвесторів («інвестиційна няня на місцевому рівні»), надання інформації про процедури, проходження яких вимагається для інвестування й діяльності в регіоні, здійснення необхідної підтримки інвесторів. Окрім того, цей напрям діяльності включає налагодження зв'язків між транснаціональними та місцевими компаніями у плані можливостей співпраці між ними, а також допомогу у комунікації з місцевими органами влади, територіальними органами ЦОВВ, установами, організаціями, ринковими інституціями, сприяючи максимальній оптимізації часових і фінансових витрат для інвесторів та їх адаптації на новому ринку.

Стосовно персоналу, необхідно використати конкурсний принцип, врахувати знання іноземних мов та забезпечити навчання / стажування, а також постійну самоосвіту працівників. Персонал повинен чітко знати свої завдання і повноваження, бути кваліфікованим і мотивованим, здатним досягати результату.

Малюнок 2. Схема розподілу повноважень та взаємодії підрозділу облдержадміністрації та Інституції у Полтавській області у сфері інвестиційної діяльності.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій		
	↓	↓
Управління інвестиційної політики та соціально-трудова відносин / Відділ міжнародної співпраці та залучення інвестицій	↔	
	Напрямок: інформація, маркетинг та комунікації	Напрямок: залучення, супровід та підтримка інвестицій
Розроблення та реалізація політики	Підтримка двомовного інвестиційного порталу	Аналіз / підготовка пропозицій для інвесторів
Розроблення програм	Підготовка / актуалізація галузевої інформації	Верифікація об'єктів, які пропонуються з ТГ
Координація реалізації, звіти	Ведення маркетингових баз даних (країни, компанії)	Ведення баз даних (для потреб комунікації з інвесторами) у т.ч. бази даних земельних ділянок, виробничих приміщень та офіси
Моніторинг виконання	Direct Marketing, direct mails	Інвестиційні майданчики -

	(розсилки, звернення)	відповідність
Формування щорічного маркетинг-плану та проекту бюджету		
Індустріальні парки		
Інвестиційний паспорт та інші маркетингові продукти, Проморолики		
Стандарти: забезпечення, навчання ТГ	Ключові маркетингові повідомлення	Комунікація з інвесторами
Інвестиційні профілі громад		
Взаємодія з UI	Забезпечення правила реагування на запити 24/48/7дн	
Інформування інших структурних підрозділів	Презентації (галузеві, конкретних пропозицій)	Організація інвестиційних місій / візитів інвесторів
Визначення стратегічних галузей	Брендинг, бренд-бук	Організація зустрічей з інвесторами
Питання стимулювання інвестицій	Розробка інформаційно-маркетингових заходів	Участь у веденні переговорів з інвесторами
Моніторинг інвестиційного клімату	Підготовка матеріалів для участі в заходах	Супровід та обслуговування інвесторів
Розгляд проблемних питань	Медійна та контекстна реклама	Підтримка діючих інвесторів
Співпраця зі структурними підрозділами та інституціями з адаптації кадрів до потреб	Відстеження ефективності маркетингових продуктів / заходів	Ведення бази даних діючих інвесторів
Взаємодія з Мінекономіки, МЗС	Відстеження географії відвідувань порталу	Відвідування діючих інвесторів, питання реінвестування
Взаємодія з підрозділами ОДА, Взаємодія з територіальними органами ЦОВВ	Ведення інтерактивної інвестиційної карти	
Рада інвесторів – забезпечення, підготовка матеріалів		

Джерело: Експертний аналіз

Крім цього, Програма передбачає проведення спеціалізованих тренінгів /семінарів для персоналу відповідних підрозділів облдержадміністрації, райдержадміністрацій, ТГ, які проводитимуться за участі міжнародних та українських експертів та менеджерів UkraineInvest і включатимуть найважливішу тематику, яка необхідна для формування знань і практичних навичок, у т.ч. у сфері іноземного інвестування.

Також передбачено надання інституційної підтримки територіальним громадам у питаннях створення інвестиційних продуктів, промоції територій, пошуку, залучення та супроводу інвесторів.

1.2. Розвиток сприятливого бізнес середовища, покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні.

Аналіз рейтингу факторів на глобальному рівні, які впливають на рішення інвесторів у 2018-2019 роках демонструє стійку залежність рішень міжнародних інвесторів насамперед від політичної стабільності, стану інвестиційного клімату країн та регулювання правового середовища, безпеки інвестицій та їх правового захисту, відсутності корупції, рівня податків та легкості їх адміністрування, стимулювання інвестицій. При цьому інфраструктурні фактори залишаються важливими але за чутливістю є менш вразливими для інвесторів. Також спостерігається тенденція зростання вагомості вартості та якості робочої сили, технологічних та інноваційних можливостей, економічних показників та розміру ринку. Варто зазначити, що інфраструктурні фактори виступають не менш суттєвими, але менш

пріоритетними чинниками при прийнятті рішень. Всі зазначені аспекти будуть враховуватися в ході реалізації Програми.

При визначенні місця вкладення інвестицій на локальному рівні, що дуже важливо для ТГ, інвестори звертають увагу на дві групи факторів – інфраструктурні (жорсткі чинники) та стан інвестиційного клімату (м'які чинники) на місцевому рівні, що відображено на малюнку нижче.

Малюнок 3. Місцеві фактори, які впливають на рішення інвесторів.

Джерело: Експертний аналіз

Щодо жорстких чинників – інвестори найбільшу увагу звертають передусім на наявність та якість кваліфікації робочої сили, готовність об'єктів до інвестування, стан технічної інфраструктури, зручність розташування, здатність до впровадження інновацій.

Стосовно м'яких факторів, які відображають бізнес клімат – це передусім прозорість процедур і відсутність корупції, рівень професійності супроводу та обслуговування, простота реєстрації бізнесу та адміністративних процедур, успішний досвід діючих компаній. Як підтвердження сприятливого бізнес середовища.

Щодо питання інвестиційних стимулів, то воно не ставиться інвесторами так гостро, як питання інвестиційного клімату. Разом з тим міжнародний досвід свідчить, що чимало країн запроваджує ефективні інструменти галузевого і регіонального стимулювання, проте в Україні це питання не набуло достатньої уваги. Серед доступних сьогодні норм стимулювання, пільг та преференцій варто зазначити деякі державні гарантії, найголовнішими з яких є захист від змін у законодавстві про іноземні інвестиції на 10-річний період (стаття 8 Господарського кодексу України), захист від націоналізації, безперешкодна і негайна репатріація прибутку і стабільність регуляторних норм на період інвестиції (що, на жаль, не завжди забезпечується).

На іноземних інвесторів поширюються податкові преференції, які надаються вітчизняним підприємствам, у т.ч. є можливість ефективно використати норми Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть запроваджувати певні фінансові, податкові та організаційні стимули для залучення ПІІ на

відповідній території. Також вони мають право надавати пільги для того, щоб стимулювати певні проекти. Згідно з Податковим кодексом України вони можуть:

- встановити звільнення від податку на нерухоме майно (п. 266.4.2 статті 266 Податкового кодексу);
- регулювати ставки земельного податку в межах (п. 284.1 статті 284 Податкового кодексу).

Також інвестори можуть звільнитися від сплати внеску на розвиток місцевої інфраструктури.

Важливим чинником покращення взаємодії з бізнесом, поліпшення інвестиційного клімату, підтримки впровадження стратегічних проєктів, розгляду звернень суб'єктів господарювання та врегулювання конфліктних ситуацій стане оновлення та систематична робота дорадчо-консультаційного органу - Ради вітчизняних та іноземних інвесторів при Полтавській обласній державній адміністрації.

Важливо поліпшувати якість послуг для бізнесу, які надаються мережею ЦНАП області за принципом «єдиного вікна» (станом на 01.12.2020 року Полтавська область має 46 офісів ЦНАП).

1.3. Професійний супровід та обслуговування інвесторів.

У 2017 році Полтавською облдержадміністрацією та обласною радою було схвалено методичні рекомендації щодо залучення та супроводу інвесторів у Полтавській області. В процесі реалізації попередньої програми на 2017-2020 роки закладені в рекомендаціях стандарти частково впроваджено на обласному рівні та окремими територіальними громадами, що дало змогу досягнути певних позитивних результатів. В рамках нової Програми увагу буде приділено вдосконаленню стандартів на обласному рівні та ширшому їх запровадженню серед ТГ Полтавської області.

Значна увага приділятиметься взаємодії з діючими інвесторами та надання їм необхідної підтримки для реінвестування, розширення існуючого виробництва, реалізації нових проєктів, створення нових, поглиблених ланцюжків у виробництві, що сприятиме зростанню доданої вартості продукції, що виробляється.

Особливу увагу буде приділено:

- збереженню компаній, створенню сприятливих умов для того, щоб вони розвивалися і зростали на території Полтавської області;
- зацікавленню та заохочуванню нових інвесторів, сприянню реалізації нових проєктів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів;
- постійній підтримці як нових, так і вже створених і діючих підприємств.

Для цього передбачається здійснювати:

- професійну інформаційну підтримку інвесторів;
- формування якісних інвестиційних пропозицій та продуктів;
- формування та ведення баз даних;
- створення інформаційних та маркетингових продуктів;
- розроблення та проведення маркетингових кампаній;
- налагодження комунікації з інвесторами;
- впровадження проактивного маркетингу, націленого на цільові інвестиції для перспективних галузей регіональної економіки (таргетинг);

- організацію інвестиційних місій до регіону та територіальних громад;
- супровід та обслуговування інвесторів;
- взаємодію з діючими інвесторами в регіоні та підтримку реінвестування;
- ефективну постінвестиційну підтримку інвесторів.

Буде запроваджено послугу «Гід для інвестора», що передбачає надання консультаційної та практичної допомоги інвестору на всіх етапах – від першого контакту, прийняття рішення про інвестування і до введення об'єкта в експлуатацію та здійснення господарської діяльності.

Напрямок 2: Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовка якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.

2.1. Оцінка потенціалу та конкурентних переваг, визначення найбільш інвестиційно привабливих галузей регіональної економіки у нових умовах.

Згідно прогнозів МВФ на відновлення світової економіки через пандемію COVID-19 знадобиться близько п'яти років, а збитки світової економіки можуть становити 28 трлн доларів США. Очікується падіння показників зростання світової економіки на 4,4%.

За дев'ять місяців глобальна криза забрала життя більше мільйона людей та розвернула глобальну економіку у зворотному напрямі. Різко зросли показники безробіття, бідності та суттєво підвищився ризик для економік країн з низьким доходом.

За позитивного сценарію найскладніша частина кризи не повинна тривати довше, ніж рік, а потім почнеться її поступове відновлення. Однак ефекти пандемії і кризи будуть значними і затягнуться надовше. Насамперед, це стосується низьких цін на сировину, погіршення міжнародної торгівлі, падіння окремих галузей, наприклад туризму. Після кризи глобальна економіка зміниться у багатьох напрямках. Безпека виробництва та виважена логістика стануть значно важливішими, приведуть до перегляду локалізації виробництва та його структурних змін.

Для формування правильної стратегії щодо просування ПІІ в таких умовах, необхідно добре розуміти, які галузі економіки регіону можуть мати найбільшу перспективу для залучення інвестицій і до яких маркетингових та інших заходів / кроків необхідно вдатися, щоб залучити іноземних інвесторів. Насамперед слід буде визначити місце регіону на ринку ПІІ, тому в рамках реалізації Програми буде:

- проведено SWOT-аналіз стратегічних галузей регіону ПІІ для уточнення їх конкурентних переваг і слабких сторін, рівня їх кластеризації;
- визначено, які типи інвестицій область може залучити і в які галузі, що дозволить оптимізувати зусилля і ресурси по залученню ПІІ;
- здійснено галузевий бенчмаркінг (порівняльний аналіз) з регіонами-конкурентами.

Таким чином буде уточнено сильні сторони, ідентифіковано конкурентні переваги, які будуть привабливими для окремих груп інвесторів, що дозволить вибудувати (на цій основі) свою маркетингову стратегію. Також в галузевому контексті буде краще зрозуміло свої слабкі сторони, над якими необхідно працювати. Водночас здійснення бенчмаркінгу з іншими регіонами дозволить більш реально оцінити свої та їхні позиції з точки зору потенційного інвестора.

Зусилля повинні бути зосереджені на кількох ключових галузях, що збережуть конкурентні переваги і можуть забезпечити зростання регіональної чи місцевої економіки. Попередньо з урахуванням положень стратегічних документів розвитку регіону,

статистичних та аналітичних даних, результатів обговорень робочої групи та експертного аналізу пріоритетними (стратегічними) для залучення інвестицій визначені окремі галузі регіональної економіки.

Малюнок 4. Попередня галузева оцінка потреб в інвестиційних ресурсах та спроможності залучати ПІІ для Полтавської області.

Галузь/ підгалузь	Відповідність потребам розвитку регіону	Відповідність потребам інвесторів	Конкурентна спроможність залучити інвестиції
Машинобудування			
Енергетичне	висока	низька	середня
Електротехнічне	висока	низька	середня
Верстато-, приладобудівництво	висока	низька	середня
Транспортне / залізнодорожне	висока	середня	середня
Дорожнє	висока	середня	середня
Сільськогосподарське виробництво			
Зернові/зернобобові/переробка	висока	середня	середня
Олійні (соняшник)/переробка	висока	середня	середня
Птахівництво	висока	середня	середня
Свинарство	висока	середня	середня
ВРХ	висока	середня	середня
Харчова промисловість			
Продукти харчування	висока	середня	середня
Напої	висока	середня	середня
ІКТ та бізнес послуги			
Інфраструктура / датацентри	висока	низька	низька
Софтверні компанії	висока	низька	низька
Аутсорсингові послуги	висока	середня	середня
Видобуток і переробка вуглеводнів			
Газ і газовий конденсат	висока	висока	висока
Нафта і нафтопродукти	висока	висока	висока

Джерело: Експертний аналіз

Найбільшу додану вартість могли б принести інвестиції у галузь машинобудування, первинну і вторинну переробку окремих видів сільськогосподарської продукції, а також харчову промисловість. Це дало б змогу модернізувати економіку області, вийти на значно вищий технологічний рівень, посилити експортні позиції, стимулювало б розвиток регіональної економіки на основі кластерів.

Ще один з важливих напрямів, особливо в контексті середньострокової та довгострокової перспективи є розвиток сфери бізнес послуг та галузі інформаційно-комп'ютерних технологій, що позитивно впливатиме на ІТ-екосистему, посилюватиме її кластеризацію, формуватиме інноваційне середовище, розвиватиме технологічний бізнес. Це привело б до кращої диверсифікації регіональної економіки, сповільнило б відтік молоді з регіону та сприяло б його «цифровому» перевтіленню. Розвиток цього напрямку мав би значний позитивний вплив на підвищення інвестиційної привабливості, а також посилював би конкурентні позиції традиційних галузей економіки.

Такий підхід не означає, що залучення інвестицій в інші галузі не є важливими. При зацікавленості інвесторів працювати в інших секторах їм має бути надано належні підтримку та професійний супровід.

Програма вибудована таким чином, щоб у перелік пріоритетних галузей потрапили як ті галузі, які можуть бути цікаві інвесторам у даний період, а також будуть актуальними в середньостроковій і довгостроковій перспективах.

2.2. Формування пропозицій для інвесторів, створення інформаційних та інвестиційних продуктів

Наявність якісної інформації про інвестиційні продукти регіону та належна якість послуг на регіональному та місцевому рівні, високий рівень супроводу та обслуговування інвесторів відіграє ключову роль у спроможності залучати інвестиції.

Як зазначено вище, формування пропозицій для інвесторів базуватиметься на принципі, що зусилля із залучення інвестицій повинні бути зосереджені на кількох галузях / секторах економіки, що мають суттєві конкурентні переваги, належать до ключових секторів зростання і сприятимуть прискореному розвитку місцевої економіки.

У співпраці з галузевими підрозділами облдержадміністрації та бізнес асоціаціями буде забезпечено щорічне оновлення інформації про галузі, які мають найкращий інвестиційний потенціал (із врахуванням галузевого SWOT-аналізу).

Інформація про пріоритетні галузі/сектори, яка пропонуватиметься інвестору, включатиме текстовий матеріал та ілюстрації (графіки, діаграми, малюнки, фотографії тощо) та буде подаватися згідно встановлених стандартів (форми) у зручному для сприйняття форматі, у т.ч. на інвестиційному веб-порталі, як це здійснюється на даний час, <http://pobl-invest.gov.ua/Home/PagItem/30>.

Малюнок 5. Форма подання інформації про галузі регіональної економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал

№ п\п	Рубрика	Зміст	Додаткова інформація, яка може бути розміщена
1	Коротка інформація про галузь (сектор)	Місце галузі в економіці країни та регіону. Темпи розвитку галузі, показники виробництва. Виробнича база. Основні компанії. Задіяний людський ресурс, заробітна плата.	Діаграма
2	Основні підгалузі, сектори (коротко, якщо стосується)	Потенціал для розвитку, зростання ринку, експорту і привабливі для інвесторів	Показники (графік, таблиця)
3	Перспективи зростання	Основні аргументи (конкурентні переваги й можливості) для розвитку галузі. Доступність ресурсів, витрати і якість виробництва. Логістика, легкість і швидкість доступу до основних виробників (постачальників) і ринків. Внутрішній і зовнішній ринок, потенціал зростання продажів.	Діаграма, графік
4	Людський ресурс	Чисельність кваліфікованої та потенційної робочої сили. Навчальні та наукові (науково-дослідні) заклади, можливість впровадження інновацій.	Таблиця, діаграма
5	Інвестиції	ПІІ в галузь. Перелік транснаціональних компаній (світових брендів). Приклад успіху (коротко)	Діаграма, фото, лого
6	Експорт	Показники (структура) і динаміка експорту	Діаграма

Джерело: Методичні рекомендації щодо залучення та супроводу інвесторів у Полтавській області

Програма передбачає налагодження системного збору інформації про можливості для інвестування в ТГ Полтавської області. Наявні та підготовлені до інвестування земельні ділянки «**greenfield**» та «**brownfield**», об'єкти промислової нерухомості є основним джерелом інформації для інвестора. Такі земельні ділянки та майданчики (після їх інвентаризації та структурування) виступатимуть інвестиційними продуктами регіону, вони оформлятимуться згідно визначеної форми, які відповідають прийнятим стандартам, і розміщуватимуться на веб-ресурсі (у більш досконалому форматі) та в інших інформаційних джерелах. Також буде формуватися та оновлюватися база даних виробничих, складських та офісних приміщень, які пропонуватимуться бізнесу.

Оновлені інвестиційні пропозиції земельних ділянок / вільних виробничих площ міститимуть базову інформацію про об'єкт інвестування та його ключові переваги, відобразатимуть напрям, масштаб і обсяг необхідної інвестиції.

Щоб бази даних постійно були актуальними, інформація буде оновлюватися щонайменше раз на рік на інвестиційному веб-порталі, а також використовуватися в інших інформаційних матеріалах. Такі ж вимоги стосуються також баз даних виробничих приміщень та іншої промислової нерухомості.

Також буде підготовлено та постійно оновлюватиметься економічна та інша інформація задля оперативного задоволення запитів інвесторів, зокрема яка стосується умов ведення бізнесу, а саме:

- стан і кваліфікація робочої сили, особливості законодавства про працю, зокрема працевлаштування іноземців;
- транспортна і логістична інфраструктура (дороги, залізниці, аеропорти, порти);
- рівень оплати праці (по галузях/секторах);
- освітні установи (технічні училища, університети, науково-дослідні центри);
- потенційні постачальники /база даних місцевих компаній;
- ринкові інституції, посередники: банки, консалтингові компанії і т.п.;
- оподаткування та митні процедури;
- інформація про наявність промислових кластерів, найбільші компанії;
- інформація про найбільші іноземні компанії, які інвестували в регіоні;
- середня вартість підключення до інженерної інфраструктури та послуг (електроенергія, природний газ, вода, Інтернет);
- політика в галузі довкілля, екологічна ситуація;
- інші (залежно від запитів інвесторів).

2.3. Розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка створення промислових майданчиків, індустриальних та технологічного парків.

Інвестиційна інфраструктура регіону повинна передбачати як розвиток транспортних і логістичних систем, так і розробку промислових зон та створення іншої інфраструктури для активізації інвестиційної діяльності.

Одним з основних напрямів в розробці і реалізації проєктів регіонального розвитку, які створюють умови для прискореного економічного розвитку територій є облаштування майданчиків під господарську діяльність. Як показує зарубіжний досвід, найефективнішим механізмом залучення інвестицій в регіональний і місцевий економічний розвиток є індустриальні парки.

Будучи найкращою формою ведення бізнесу, вони є дієвим інструментом стимулювання високотехнологічного промислового виробництва, створюючи тим самим умови для прискореного економічного розвитку територій. Підготовлені парки забезпечують полегшення доступу інвесторів до земельних ділянок для промислового виробництва

(передусім мова йде про облаштування інженерної і технічної інфраструктури), насамперед для проектів з високою доданою вартістю. Саме тому розвиток індустріальних парків, як інструменту залучення інвестицій, передбачено у Стратегії Полтавської області на 2021-2027 роки.

Водночас, слід врахувати те, що створення індустріальних парків є довготривалими і недешевими проектами, які вимагають значних організаційних, інституційних і фінансових ресурсів. Також на сьогодні ще остаточно незавершене формування політики щодо цього інструменту, зокрема щодо державної підтримки розвитку інфраструктури та застосування інвестиційних стимулів. Неврахування цих факторів може мати негативні наслідки для ініціаторів створення індустріальних парків.

Разом з тим на Полтавщині є успішний приклад - «Ланнівський індустріальний парк» (с. Ланна, Карлівський р-н, Полтавська обл.), створений у 2017 році і на території якого функціонують два учасники – ТОВ «Промінь» і ПП «Ланна-Агро».

Аналіз інвестиційної інфраструктури свідчить про наявність великої кількості земельних ділянок в області (понад 150) які пропонуються і розміщені на веб-порталі. Водночас серед них бракує якісно підготовлених майданчиків для інвестування. Вимагає вдосконалення і форма подачі інформації, зокрема з використанням інтерактивної карти.

Враховуючи ускладнений та доволі затратний доступ до інженерно-технічної інфраструктури, насамперед підключення бізнесу до електричних мереж (вартість якої в Полтавській області є однією з найвищих в Україні), для залучення нових та розширення діяльності діючих інвесторів питання наявності промислових майданчиків з облаштованою інфраструктурою, комунальними зручностями та реальною можливістю розміщення трудових ресурсів залишається актуальним.

Передбачається, що в рамках Програми буде проведено аналіз земельних ділянок (greenfield і brownfield), які відповідають вимогам Закону України «Про індустріальні парки» і є найбільш придатними для реалізації таких масштабних проектів та визначено, за доцільності, перелік з 2-3 оптимальних варіантів для створення індустріальних парків. У разі успішного розвитку цей інструмент стане вагомим фактором посилення інвестиційної привабливості як окремої територіальної громади так і всього регіону, сприятиме активізації інвестиційної діяльності в області та буде переконливим чинником для залучення ТНК, які розглядатимуть можливість перенесення свого бізнесу до України.

Для розв'язання проблеми відсутності достатніх фінансових і технологічних ресурсів для підвищення якості інвестиційної інфраструктури розглядатимуться можливості співфінансування із залученням державної підтримки, а також налагодження співпраці державного та приватного секторів.

Зусилля будуть спрямовані на те, щоб більш ефективно використовувати можливості Державного фонду регіонального розвитку, адже відповідно до ст. 24-1 Бюджетного кодексу України, кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних (технологічних та наукових) парків.

Актуальним питанням для Полтавської області є переорієнтація пріоритетних галузей регіональної економіки на інноваційну модель розвитку. З урахуванням наявності потужних виробничих центрів регіону – Полтави і Кременчука та недостатньо задіяного науково-технологічного потенціалу, ефективним інструментом інвестиційно-інноваційного розвитку області можуть стати технопарки.

За умови фахового підходу до їх створення і функціонування цей інструмент допоміг би акумулювати зусилля науково-освітніх, дослідницьких закладів та бізнесу задля підвищення технологічності місцевої економіки, розвитку його смарт-спеціалізації. У свою чергу наявність технопарку підвищило б рівень залучення науковців і студентської молоді до підприємництва, стимулювало б розвиток наукових розробок та досліджень, впровадження інновацій в регіональному виробництві.

На попередньому етапі важливо започаткувати обговорення доцільності та можливих шляхів створення, передусім, технологічного парку за участю представників провідних університетів області із залученням експертів та представників вітчизняних та міжнародних інноваційних компаній (це може бути консорціум провідних вищих навчальних закладів та виробничих компаній). Важливе значення матиме врахування кращих практик із зарубіжного досвіду створення та функціонування технопарків та наявний вітчизняний досвід.

2.4. Розвиток людського потенціалу, підготовка кадрів, адаптація трудових ресурсів до потреб регіональної економіки

Наявність якісного людського ресурсу є одним із найвагоміших факторів, який впливає на рішення інвесторів. Згідно звіту Всесвітнього економічного форуму 2020, який проходив у Давосі, йшлося про те, що значне зростання робочих місць у найближчому десятилітті буде забезпечений в семи професійних областях: догляд, інженерія і хмарні обчислення, маркетинг, бази даних і штучний інтелект, зелені робочі місця, люди та культура, а також у сфері підготовки менеджерів спеціалізованих проектів.

Варто зазначити, що глобальні економічні та демографічні зрушення, які стали особливо відчутними протягом останніх років, а також кризові явища та складні економічні обставини, які склалися в останні роки в Україні внаслідок військової агресії з боку Росії та збройних дій на Сході, створили додатковий тиск на робочу силу.

Відтік трудових ресурсів з українських регіонів стає найбільшійою проблемою сьогодні. Україна фактично стала частиною європейського ринку праці і діючий бізнес все частіше нарікає на брак кваліфікованих кадрів.

Масштабного від'їзду працездатного населення з Полтавської області, як це має місце у західних та центральних регіонах, впродовж останніх років не спостерігалось. Тим більше, в область приїхала частина вимушених переселенців працездатного віку. Водночас міграційна тенденція посилюється серед висококваліфікованих фахівців інженерних та робітничих спеціальностей. Це може призвести до негативних наслідків та зумовити погіршення якісного кадрового потенціалу області, що неодмінно позначиться на інвестиційній привабливості регіону.

Тому обов'язковим елементом реалізації Програми у сфері залучення інвестицій буде увага до трудових ресурсів, сприяння реалізації людського потенціалу, адаптація до потреб ринку праці.

Діяльність у цьому напрямі забезпечуватиметься у співпраці профільних підрозділів облдержадміністрації з органами місцевого самоврядування, а також відповідними територіальними органами ЦОВВ та бізнес асоціаціями.

У напрямі розвитку людського потенціалу, підготовки кадрів, адаптації трудових ресурсів до потреб регіональної економіки у найближчі роки увагу буде сконцентровано на таких напрямках:

- вивчення потреб регіонального ринку праці, регіонального бізнесу в кадрах як в цілому, так і за окремими галузями / секторами. Це дозволить отримати для навчальних

закладів інформацію щодо поточних та майбутніх потреб у певних спеціальностях та навичках, яку вони зможуть використати під час формування нових навчальних програм;

- стимулювання співпраці між навчальними закладами та бізнесом. Така співпраця може набувати різних форм – від спільних дослідницьких чи бізнес проєктів до участі підприємств у розробці навчальних програм та практичному навчанні студентів, зокрема за дуальною системою;

- покращення методичного та матеріально-технічного забезпечення. Інвестиції в рамках цього напрямку можуть бути спрямовані як на розробку нових навчальних та методичних матеріалів, так і на закупівлю нового обладнання і матеріалів, нових навчальних та дослідницьких просторів для покращення якості навчання за пріоритетними для регіону сферами та професіями;

- здійснення профорієнтації, запровадження кар'єрного консультування та популяризація професійного навчання серед різних цільових груп населення відповідно до потреб регіонального ринку праці, прогнозування потреби у кадрах на середньострокову та більш тривалу перспективу;

- вивчення можливостей, потреб та підтримка ініціатив створення / розвитку коворкінг центрів, наукового / технологічного парку, стимулювання закладів освіти та наукових організацій, бізнесу до ефективної взаємодії і співпраці в рамках бізнес проєктів;

- інформування про можливості та сприяння інтеграції навчальних закладів регіону до міжрегіональних, національних та, передусім, міжнародних мереж. Це стосується спільних наукових і дослідницьких проєктів, а також обміну студентами і викладачами.

Виконавці Програми повноцінно використовуватимуть участь Полтавської області у Програмі ЄС «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», яка нещодавно стартувала і спрямована на підтримку реформи професійно-технічної освіти на національному рівні, а також у 7 регіонах (серед яких є Полтавська область).

Напрямок 3: Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.

3.1. Визначення цільових ринків (країн та компаній-інвесторів), формування маркетингових баз даних.

З урахуванням визначених галузевих пріоритетів регіону проводитиметься аналіз та формування переліків потенційних країн-інвесторів, на яких в основному буде спрямована маркетингова стратегія регіону. Перш за йдеться про економічно розвинуті країни та окремі країни, що розвиваються, компанії яких здатні генерувати сучасні технології та володіють значним інвестиційним ресурсом. При цьому буде проаналізовано географію країн-інвесторів в європейському регіоні, зокрема у країнах Східної Європи, інвестиційні тенденції і тренди в обраних галузях, галузеву присутність країн-інвесторів в Україні. Також важливо ідентифікувати транснаціональні компанії (ТНК), які схиллятимуться до перенесення свого бізнесу в інші країни за підсумками пандемії та світової кризи.

Проведений попередній аналіз дозволив визначити потенційні країни, які володіють достатнім інвестиційним ресурсом та сучасними технологіями у відповідних галузях чи сферах.

Малюнок 6. Попередня галузево-територіальна матриця для Полтавської області

	GER	NL	FRA	UK	SWE	AUS	DEN	PL	USA	CAN	KOR	CHN	IND	TUR	SA
Машинобудування															
Енергетичне															
Електротехнічне															
Верстатобудівництво															
Транспортне/залізнодорожне															
Дорожнє															
С/г виробництво															
Зернові та зернобобові															
Олійні (соняшник)															
Птахівництво															
Свинарство															
ВРХ															
Харчова промисловість															
Продукти харчування															
Напої															
ІКТ та бізнес послуги															
Інфраструктура/датацентри															
Софтверні компанії															
Аутсорсингові послуги															
Видобуток і переробка вуглеводнів															
Газ і газовий конденсат															
Нафта і нафтопродукти															

Джерело: Експертний аналіз

Водночас варто зауважити, що зазначені вище країни не є єдиним гарантованим джерелом інвестицій в пріоритетні галузі регіону, однак чим потужніша економіка країни, тим більше компаній зосереджено в тій чи іншій галузі і ймовірність залучити інвестиції є значно вищою. Разом з тим буде проводитися робота з діючими інвесторами з тих країн, які вже присутні в області і яким вже знайома специфіка регіону. Незважаючи на те, що не всі ці країни є світовими лідерами в у визначених галузях, вони теж будуть розглядатися серед потенційних інвесторів.

Для кожної галузі / сектора регіональної (місцевої) економіки передбачається визначити потенційні вітчизняні та зарубіжні компанії, які можуть генерувати мобільні проекти і відповідають цілям розвитку регіону в окремих галузях, секторах і технологіях.

Для успішного просування регіону серед потенційних інвесторів буде сформовано базу даних компаній за галузями та країнами. Маркетингова база даних – це основа формування цільової аудиторії та прямого маркетингу, інформація, яка дозволяє налагоджувати контакти (включаючи осіб, уповноважених приймати рішення та можливі контактні особи) та вести діалог з численними клієнтами – зарубіжними інвесторами.

В рамках кожної пріоритетної для області галузі враховуватимуться дані галузевих аналітичних та інвестиційних джерел, важливим джерелом контактів та інвестиційних профілів компаній буде www.incentivesmonitor.com, а також інші джерела.

При формуванні бази даних буде використано такий алгоритм (стадії):

- 1) формування попереднього переліку та необхідної інформації (резюме, контакти, показники, проекти, поведінка на ринку після пандемії тощо);
- 2) відбір пріоритетних компаній та визначення потенційних партнерів (визначення компаній для маркетингових повідомлень, уточнення контактів);
- 3) оновлення бази даних (оновлення профілів компаній з урахуванням нової інформації, а також результатів здійснених контактів).

Маркетингова база даних потенційних інвесторів за галузями та країнами є ключовим інструментом для здійснення маркетингових кампаній. Саме на цю цільову аудиторію буде спрямовано прямий маркетинг, оскільки така база даних дає можливість налагодження та ведення діалогу з потенційними реальними інвесторами. База даних постійно оновлюватиметься, вона включатиме назву та контактні дані, опис діяльності, іншу важливу інформацію, фінансові показники, історію звернень та зворотну реакцію компаній.

3.2. Створення інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів для просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу.

Інформаційно-маркетингова діяльність буде спиратись на інструменти й продукти, які забезпечуватимуть створення позитивного іміджу області, підвищення її привабливості через формування обізнаності, інтересу та зацікавленості серед цільових аудиторій, передусім ділових кіл та інвесторів. Ці продукти мають відображати якість інвестиційного середовища Полтавської області та його переконливі аргументи щодо доцільності розміщення інвестицій саме в цьому регіоні, як такому, що має добру репутацію і є надійним партнером.

Маркетинговий план

Маркетинг-план відобразатиме графік створення чи оновлення маркетингових продуктів та календарний план підготовки й участі в міжнародних, національних, регіональних та інших заходах з метою створення позитивного (інвестиційного) іміджу області та просування інвестиційних пропозицій регіону. При цьому важливо визначити ключові заходи, які мають пройти за участі керівництва країни, регіону. Він плануватиметься на трирічний період з деталізацією на поточний рік. Це, серед іншого, зумовлено тим, що важливою складовою маркетинг-плану є його ресурсне забезпечення.

Ключове маркетингове повідомлення

Для формування інвестиційного іміджу буде підготовлено ключове маркетингове повідомлення (меседж) про регіон, де буде досить стисло, але водночас досить переконливо сформульовано, чому саме тут варто інвестувати. Воно відобразатиме сутність ключових переваг та унікальність регіону.

Таке повідомлення (може зазнавати певних змін залежно від цілей, які переслідуються, наприклад галузевого характеру) використовуватиметься при складанні листів, прямих розсилках, під час взаємодії з потенційними галузевими інвесторами. Воно розглядатиметься як ключовий меседж під час підготовки кампаній з формування позитивного інвестиційного іміджу регіону.

Інвестиційний веб-портал

Продовжуватиметься вдосконалення інвестиційного веб-порталу регіону, який було створено в рамках реалізації попередньої програми. На сьогодні він вже є ключовим маркетинговим інструментом, який наочно розкриває та просуває можливості області, демонструє її ключові переваги, демонструє конкретні інвестиційні пропозиції. У подальшому портал має відігравати особливу роль для просування та формування позитивного іміджу серед інвесторів, оскільки ділова активність здійснюється переважно в

електронному вигляді – шляхом пошуку необхідної інформації в мережі Інтернет. З урахуванням того, що до 50% контактів з інвесторами досягається саме завдяки функціонуванню такого інструменту, постійна увага приділятиметься оновленню та наповненню відповідним контентом, а також функціонуванню електронної інвестиційної мапи. Портал також виступатиме механізмом взаємодії з потенційними і діючими інвесторами, він містити функцію зворотного зв'язку. Буде розроблено план просування (розкрутки) інвестиційного веб-сайту Полтавської області в Інтернеті та формування бренду «Invest in Poltava Region».

Інвестиційна онлайн-мапа області буде важливим елементом порталу, вона відобразить в режимі реального часу пропозиції для інвестування – територіальні інвестиційні продукти, наявну інфраструктуру, місця розташування родовищ, покладів корисних копалин, кар'єрів тощо.

Інвестиційний паспорт, як і раніше, буде щорічно оновлюватися та створюватиметься у друкованій та Е-формі, яка розміщуватиметься на веб-порталі. Він буде найбільш повним інформаційним джерелом для інвестора в контексті соціально-економічного розвитку регіону, його інвестиційних пріоритетів та міститиме пропозиції для інвестування.

Інвестиційні профілі / паспорти територіальних громад, у створенні яких надаватиметься подальша методична та консультаційна підтримка, будуть невід'ємною частиною маркетингових продуктів області, які, серед іншого, як і на даний час, просуватимуться через інвестиційний веб-портал.

Презентація інвестиційного потенціалу буде одним з обов'язкових інструментів представлення області як на веб-порталі, так і під час інвестиційних чи економічних заходів та зустрічей з інвесторами. Передбачено створювати та систематично оновлювати основну презентацію області (у форматі PowerPoint та Мультимедіа), також створюватимуться презентації пріоритетних галузей регіональної економіки та інвестиційних продуктів регіону. Кожна територіальна громада матиме власну презентацію інвестиційного потенціалу.

Іміджевий інвестиційний промо-ролик буде створено для просування та позиціонування регіону, формування його позитивного образу, пізнаваності та емоційної привабливості. Він буде розміщений на інвестиційному веб-порталі, демонструватиметься під час форумів та інших заходів, поширюватиметься іншими каналами.

Папки/буклети з конкретними пропозиціями будуть створюватися у співпраці з їх ініціаторами по мірі необхідності для більш детального представлення інвестиційного потенціалу області, галузей регіональної економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал, окремих інвестиційних пропозицій і проєктів.

Серед *іншої маркетингової продукції* для інформаційного просування області, залежно від потреби, передбачено створювати інвестиційні буклети, брошури, спеціалізовані інформаційні листки, флеш-носії, промоційні папки, пакети (в які вкладаються різноманітні матеріали, наприклад інвестиційний паспорт та інформаційні листи про земельні ділянки, які пропонуються інвестору тощо).

Direct Marketing (механізм прямого маркетингу) буде запроваджено для прямої комунікації з визначеними цільовими компаніями, в яких зацікавлений регіон. Він виступатиме насамперед у вигляді індивідуалізованого діалогу (direct mail – «звернення напряду») з метою отримання відгуку щодо можливої зацікавленості інвестувати в область та побудови довгострокових відносин.

Брендинг, бренд-бук, створення бренду області, його інвестиційних продуктів, інноваційних можливостей розглядатиметься як один із елементів інвестиційно-

маркетингової діяльності, спрямованого на досягнення привабливої репутації для регіону. Цей додатковий інструмент залучення інвестицій буде рекомендовано окремим територіальним громадам та галузям / виробництвам.

3.3. Підготовка та проведення інформаційно-маркетингових заходів (проактивна маркетингова стратегія залучення цільових інвесторів).

Варто зауважити, що інвестори, які вже інвестували в Полтавській області та інших регіонах, нерідко сходяться в тому, що уявлення міжнародних ділових кіл про Україну в цілому та Полтавську область зокрема не відповідають дійсності, є стереотипними та досить спотвореними.

Тому на даний час головне завдання у сфері залучення інвестицій, зокрема й ПІІ, яке стоїть перед керівництвом області, міст та ОТГ, полягає у формуванні і збереженні стійкого інтересу інвесторів до регіону, територіальних громад, максимальному сприянні і підтримці нових інвестицій.

Разом з тим діяльність з просування інвестицій у Полтавській області є недостатньою, а ефективність заходів та каналів комунікації, які здійснюються в умовах підвищеної конкуренції за інвестиційні ресурси, не приносять належних результатів і не сприяє структурній перебудові економіки.

Незважаючи на проведення економічних форумів та окремих локальних заходів, а також певну присутність в інвестиційному веб-просторі область залишається маловідомою в міжнародному діловому середовищі, її потенціал недостатньо розкритий для потенційних інвесторів. Тому проведення міжнародних економічних форумів пропонується доповнити менш чисельними галузевими заходами із залученням до участі представників країн цільових інвесторів та експертного середовища.

З урахуванням зазначеного, одним із важливих напрямків буде розробка та реалізація ефективної PR-кампанії для поліпшення іміджу регіону та його просування. При цьому розглядатиметься можливість синхронізації окремих елементів кампанії із PR-заходами, які плануються на національному рівні, зокрема Офісом UkraineInvest.

Інформаційно-маркетингові продукти й заходи, зокрема прямий маркетинг буде спрямовано на передачу чітко визначеної інформації, в якій наголошуватиметься саме на ключових перевагах регіону та тих галузях регіональної економіки Полтавської області, які є найбільш конкурентоспроможними. Головною метою, яка переслідуватиметься, стане створення ідеальної картини інвестиційних переваг і можливостей регіону як найліпшого і найбільш вигідного місця для вкладення вітчизняних та іноземних інвестицій, зокрема й ТНК, які розглядатимуть зміну своєї локації.

У залежності від типу цільового інвестора та їх галузевого спрямування, Програмою передбачено використання таких засобів:

- здійснення прямих розсилок цільовим інвесторам та їх супровід (Direct Marketing);
- ефективне просування інвестиційного потенціалу регіону через веб-портал та інші маркетингові продукти;
- проведення презентацій інвестиційного потенціалу для цільових інвесторів, в т.ч. онлайн-презентацій з використанням сучасних засобів комунікації;
- організація та проведення, за можливості, галузевих інвестиційних заходів (зокрема конференцій, ділових зустрічей), із залученням представників експертного середовища, зацікавлених вітчизняних та зарубіжних компаній;
- проведення економічного/інвестиційного форуму;
- участь у міжнародних форумах, конференціях, виставках, ярмарках з просуванням інвестиційного потенціалу регіону;

- поширення інформаційно-маркетингової інформації про область за кордоном через канали Міністерства закордонних справ України (посольства в інших державах);
- участь у заходах Офісу UkraineInvest;
- презентації інвестиційного потенціалу області на спеціально організованих заходах, наприклад для дипломатичних представництв, торгово-економічних місій зарубіжних країн, МФО;
- поширення інформації іншими можливими каналами в Україні та за кордоном (медійна та контекстна реклама), яка включатиме демонстрацію інвестиційного потенціалу регіону;
- організація спільних з бізнесом (торгово-промисловою палатою, торговими представництвами, бізнес асоціаціями) заходів, зокрема й роуд-шоу (road show) до цільових країн;
- інші, з урахуванням пропозицій інвесторів та місцевого бізнесу.

Маркетингова діяльність базуватиметься на стратегічних цілях та завданнях регіону у сфері залучення інвестицій, формуватиметься заздалегідь, відобразатиметься у маркетинг-планах та вимагатиме відповідного бюджетного забезпечення (маркетингового бюджету).

Напрямок 4: Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.

4.1. Інформування та сприяння у вдосконаленні знань та навичок у сфері експортної діяльності.

Експорт є показником ефективності та якості інвестиційного забезпечення конкурентоспроможності місцевих суб'єктів господарювання.

Зростання експорту області великою мірою залежатиме від того, чи володіють місцеві компанії інформацією щодо перспективних ринків збуту їхніх товарів, робіт та послуг. Своєчасна та якісна інформація - це один з найперших кроків на шляху до розвитку експорту. Тому одним із напрямів діяльності буде поширення інформаційних та аналітичних матеріалів, важливих для освоєння нових ринків. Йдеться про покращення доступу до вивчення потенційних ринків для експорту, який забезпечуватиметься через торговельні огляди зарубіжних країн, експертні галузеві та секторальні огляди й аналітику, різноманітні посібники та інструкції з ведення експортної діяльності, тарифні та нетарифні обмеження тощо.

Крім того, важливим фактором є те, чи володіють підприємства необхідними знаннями в галузі ведення зовнішньої торгівлі та міжнародного маркетингу, чи достатньо обізнані та добре розуміють вимоги іноземних покупців, чи здатні реагувати на ці потреби. Тому першочергова увага буде спрямована на підвищення рівня фахової підготовки місцевого зацікавленого бізнесу до ведення експортної діяльності. Для цього представники компаній, зокрема й малого та середнього бізнесу, залучатимуться до участі в освітніх програмах та заходах у сфері сприяння експорту, що націлені на розвиток і зміцнення навичок та компетенцій, необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

4.2. Сприяння у розширенні експортних можливостей та пошуку закордонних партнерів.

Вагомим чинником для успішної експортної діяльності є наявність надійних зовнішньоторговельних партнерів. З метою збільшення експортних можливостей для виробників товарів та постачальників послуг Полтавської області буде посилено співпрацю з Міністерством закордонних справ України, Офісом підтримки експорту України та

Торгово-промисловою палатою, зокрема й в контексті пошуку покупців товарів, робіт та послуг за кордоном та сприяння у налагодженні зв'язків з новими зарубіжними партнерами. Для цього компанії Полтавської області, у т.ч. малий та середній бізнес, залучатимуться до участі у міжнародних ділових заходах, таких як бізнес-форуми, торговельні місії, виставки та ярмарки.

Інформація про комерційні пропозиції підприємств області поширюватиметься серед торгово-економічних місій дипломатичних установ України за кордоном, а також серед дипломатичних представництв іноземних країн в Україні. Крім того, представники зарубіжних ділових кіл запрошуватимуться на заходи іміджевого, виставкового та культурного характеру на території Полтавської області.

Можливості пошуку бізнес-партнерів стане доступнішою в онлайн-форматі завдяки інформаційній мережі EEN (Європейській мережі підприємців), яка об'єднує 66 країн, серед яких 27 країн ЄС, більше 50,000 підприємств із 17 галузей. За допомогою EEN виробники матимуть доступ до інтернет-бази підприємств, інформації про B2B зустрічі, можливості консультативної та інноваційної підтримки.

Напрямок 5: Розвиток міжнародної співпраці, залучення різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

5.1. Розвиток міжнародної співпраці.

В умовах кризових явищ, зумовлених пандемією та рецесією економіки, обмеженості фінансових можливостей, зниженням рівня життєдіяльності населення, поряд з пошуком внутрішніх джерел інвестування соціально-економічного розвитку важливим є збереження та посилення міжнародної співпраці та взаємодії на міжрегіональному рівні, з акцентом на формування інвестиційно-інноваційного характеру такої співпраці.

З урахуванням реалізації Угоди про Асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом, насамперед важливим є подальший розвиток співробітництва з регіонами країн Європейського співтовариства, а також країн Східного партнерства.

З урахуванням зазначеного, продовжуватиметься діяльність щодо заходів в рамках раніше укладених міжрегіональних угод, організаційне забезпечення участі членів офіційних делегацій Полтавської області у міжнародних заходах. Забезпечуватимуться офіційні візити делегацій регіонів-партнерів до області в рамках щорічних заходів з виконання міжрегіональних угод та протокольних заходів під час перебування іноземних делегацій і представників посольств, акредитованих в Україні, а також робочі поїздки, прийоми та інші заходи за участю керівництва держави та членів Уряду, депутатів Верховної Ради України та обласної ради.

5.2. Сприяння залученню різноманітних джерел міжнародних інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

Інвестиції в економіку Полтавської області повинні залучатися з різних джерел: з боку приватних підприємств і публічних компаній; через позикове фінансування; шляхом реалізації проєктів державно-приватного партнерства (ДПП); залучення коштів державного бюджету, які ЄС надає на підтримку державної регіональної політики; шляхом приваблення венчурних інвестиційних фондів для інвестування в стартапи; коштів неформальних інвесторів (бізнес-ангелів); краудфандінгових платформ тощо.

Значна увага приділятиметься таким важливим джерелам фінансування проєктів регіонального і місцевого розвитку, як кошти міжнародних фінансових організацій (МФО) та міжнародної технічної допомоги (МТД). З урахуванням зазначеного в рамках реалізації Програми буде забезпечено:

- систематичне інформування зацікавлених суб'єктів регіонального й місцевого розвитку про можливості та умови фінансування проєктів в рамках різноманітних програм;
- координацію та здійснення інформування щодо навчально-тренінгової підготовки фахівців у сфері розроблення та впровадження проєктів за рахунок МФО та МТД;
- консультаційну підтримку (у т.ч. щодо формування проєктних команд) розробки важливих інфраструктурних та соціальних проєктів, які подаватимуться в рамках конкурсів міжнародних фінансових та донорських організацій;
- взаємодію із бізнес асоціаціями та МСП та надання їм необхідної інформаційної та організаційної підтримки у полегшенні доступу до фінансування проєктів з боку ЄІБ, ЄБРР, МФК та інших інституцій, спрямованих на модернізацію виробництва, створення нових робочих місць, збільшення доданої вартості тощо.

ОБСЯГИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Обсяг щорічних асигнувань, спрямованих на реалізацію Програми, визначається у видатковій частині обласного бюджету, окрім цього заходи в рамках Програми можуть фінансуватися з інших джерел, не заборонених законодавством.

БЮДЖЕТ ПРОГРАМИ

Очікувані джерела фінансування	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)	Усього витрат на виконання Програми (тис. грн)
1	2	3	4	5
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	4400,0	4305,9	4275,9	12981,8
обласний бюджет	4400,0	4305,9	4275,9	12981,8

Фінансування Програми можливо здійснювати також за рахунок коштів міжнародних організацій, бізнес асоціацій, якщо їх пропозиції щодо фінансування завдань і заходів Програми будуть відповідати її меті, та інших джерел, не заборонених законодавством.

5. ОЧІКУВАНІ ПОКАЗНИКИ УСПІШНОСТІ ПРОГРАМИ

Завдяки реалізації Програми буде досягнуто значно вищу ефективність впровадження заходів з економічного розвитку та покращення інвестиційної діяльності в регіоні, що дозволить забезпечити:

- створення значно кращого ділового та інвестиційного іміджу області та поширення в світі об'єктивної інформації про регіон, як надійного, стабільного та передбачуваного партнера;
- підвищення рівня обізнаності вітчизняної та міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного та зовнішньоекономічного потенціалу Полтавської області;
- входження області у топ-п'ять найбільш інвестиційно привабливих та найбільш результативних в контексті залучення інвестицій регіонів України;
- зростання ділової та інвестиційної активності, завдяки чому в економіку області до кінця 2023 року буде залучено понад 400 млн дол. США нових іноземних інвестицій;
- створення у Полтавській області до кінця 2023 року не менш ніж 4 тис. нових робочих місць;
- щорічне зростання, (в розмірі не менш як 5%) податкових надходжень, насамперед до бюджетів територіальних громад;

- зростання продуктивності праці (не менш, як на третину), що у сукупності з іншими показниками дозволить наростити валовий регіональний продукт у 2023 році в розрахунку на одну особу до рівня 6,0 тис дол. США/особу (у 2018 році – 4,5 тис дол. США);
- інтеграцію підприємств Полтавської області у міжнародні виробничі ланцюги, покращення доступу до нових джерел ресурсів, підвищення продуктивності економіки, вихід на нові ринки і збільшення обсягів експорту товарів та послуг не менш як на ~10%).

Показники успішності Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки

Показники успішності Програми	Одиниця виміру	Значення показника станом на 31.12.2019 / прогноз на 31.12.2020	Прогнозні значення показників успішності станом на завершення бюджетного року			Джерела інформації показників
			2021	2022	2023	
Накопичений обсяг прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі)	млн дол. США	1876,8 / 2075	2250	2363	2475	Держстат України
Обсяг освоєних капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування	млрд грн	23,0 / 20,6	22,0	23,0	23,5	Держстат України
Частка капітальних інвестицій, освоєних в добувну промисловість та розроблення кар'єрів	%	34,9 / 35,0	35,0	34,5	33,0	Головне управління статистики в області
Частка капітальних інвестицій, освоєних в переробну промисловість	%	12,2 / 12,2	12,5	13,0	13,5	Головне управління статистики в області
Обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одну особу	грн	16599,9 / 14976,0	16171	16600	17500	Держстат України
Обсяг експорту товарів і послуг	млн дол. США	2156,8 / 2077,4	2108,7	2195	2285	Держстат України
Кількість нових робочих місць (у т.ч. завдяки ПІІ) / разом за три роки	од.	-	800	1300	1900 / 4000	Головне управління статистики в області

6. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Координація та інституційне забезпечення виконання Програми.

Питання інвестиційної діяльності, зокрема розроблення та реалізації інвестиційної політики на регіональному рівні належать до компетенції Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації. У складі Департаменту воно безпосередньо покладене на Управління інвестиційної політики та соціально-трудова відносин департаменту до сфери відповідальності якого належать питання інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, а також міжнародного співробітництва.

Враховуючи посилення конкуренції за інвестиційні ресурси на глобальних ринках та їх суттєве скорочення внаслідок пандемії та світової економічної рецесії, зростання важливості залучення інвестицій в економіку регіону на теперішньому етапі, необхідності реалізації потужного інвестиційного потенціалу області функції щодо:

- формування інвестиційної привабливості Полтавської області;
- залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в економіку регіону; проведення цільового пошуку потенційних інвесторів;
- реалізації заходів щодо залучення інвестицій (в тому числі директ-маркетинг);
- організації візитів потенційних інвесторів до області, зустрічей у форматах B2B та G2B;
- моніторингу зростання економічного потенціалу області;
- надання постінвестиційної підтримки з метою вчасного реагування на можливі перешкоди чи ускладнення в процесі реалізації інвестиційних проєктів на території області;
- підготовки якісних інформаційних, інвестиційних та маркетингових продуктів, пошуку і залучення інвестицій, професійного супроводу та обслуговування інвесторів
- буде покладено також на Інституцію, яку буде створено як прототип спеціалізованої Агенції ПІІ (Інвестиційний офіс, Агенція регіонального розвитку, Офіс євроінтеграції і таке інше).

Також буде забезпечено постійну та ефективну взаємодію зі структурними підрозділами обласної державної адміністрації, до повноважень яких належать інші важливі питання забезпечення інвестиційного процесу, а також з органами місцевого самоврядування, передусім ТГ, які виступатимуть локаціями для розміщення інвестицій.

Важливою є співпраця з ДУ «Офіс залучення та підтримки інвестицій» (UkraineInvest), до якої доречно звернутися з пропозицією про виділення в її структурі (штатному розписі) посади інвестиційного менеджера у Полтавській області на постійній основі.

Буде посилено взаємодію з бізнес асоціаціями, ринковими інституціями та консалтинговими компаніями.

Основні умови, можливі перешкоди та ризики для реалізації Програми

Реалізація Програми стане механізмом суттєвої активізації інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій, зокрема й ПІІ. Для її успішної реалізації необхідно забезпечити такі основні умови:

- досягнути консенсусу провідних політичних сил в розумінні необхідності здійснення Програми для забезпечення відновлення регіональної економіки після пандемії та світової економічної кризи, падіння обсягів залучених іноземних та капітальних інвестицій, що пригальмувало соціально-економічний розвиток Полтавської області;
- необхідність забезпечити фінансування Програми, без чого нереально досягнути залучення значних інвестицій для відновлення зростання регіону, вдосконалення структури регіональної економіки та посилення конкурентоспроможності;
- забезпечити дотримання балансу інтересів влади, територіальних громад / мешканців регіону та бізнесу;
- здійснити необхідне матеріально-технічне та фінансове забезпечення передбачених Програмою та Планом заходів з її реалізації.

Полтавська облдержадміністрація спільно з Полтавською обласною радою, органи місцевого самоврядування на місцях, маючи на меті досягнення стратегічно важливих цілей розвитку регіону, територіальних громад, повинні забезпечити для інвесторів привабливість вкладення коштів у регіональну економіку, гарантувати безпеку ведення бізнесу, виступати в якості його рівноправних партнерів.

До ризиків та перешкод реалізації Програми насамперед належать:

- можливість погіршення ділового та інвестиційного середовища області, яке може бути зумовлено політичною нестабільністю, неконкурентними методами боротьби за привабливі активи, посиленням місцевих фіскальних вимог до бізнесу тощо;
- невпевненість приватних партнерів у довгострокових проєктах через вплив зовнішніх факторів (політична та макроекономічна стабільність в країні, можливість зміни нормативної бази, податкового й митного законодавства, продовження агресії з боку Росії, ескалація воєнних дій на Сході тощо);
- відсутність належної взаємодії та підтримки інвесторів органами місцевого самоврядування, зволікання з підготовкою дозвільних документів та погоджень, необхідних для виконання проєктів, насамперед отримання прав на земельні ділянки;
- відсутність впевненості у приватних інвесторів у можливості рівноправного з державними органами захисту своїх інтересів у системі правосуддя, ризик корупційних проявів;
- значне падіння глобальних потоків ПІІ після пандемії та світової економічної кризи.

Моніторинг, звітність, контроль

Координацію діяльності з реалізації Програми, проведення моніторингу, аналізу стану виконання заходів та оцінку результатів проведеної діяльності покладається на профільного заступника голови облдержадміністрації, а також профільну комісію обласної ради.

Відповідальність за виконання ключових напрямів Програми покладається на керівництво Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, інших важливих напрямів – залежно від компетенції – на керівників визначених структурних підрозділів.

За потреби будуть створюватися робочі групи з керівників та представників різних структурних підрозділів облдержадміністрації, обласної ради, установ і організацій, органів місцевого самоврядування на які покладатиметься здійснення спільних заходів.

До виконання Програми за необхідності залучатимуться бізнес асоціації, консалтингові компанії, керівники підприємств, підприємці, неурядові організації.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації:

оприлюднюватиме на офіційному сайті облдержадміністрації інформацію про виконання Програми, дотримуючись встановленої форми звітності;

при необхідності внесення змін до Програми подаватиме підготовлений проєкт змін до неї з уточненими показниками і заходами згідно затверджених правил та процедур;

у разі потреби звітна інформація про хід реалізації Програми та її результати представлятиметься на колегіях Полтавської облдержадміністрації.

Поточний хід реалізації Програми за потреби може розглядатися на засіданнях Ради інвесторів при Полтавській облдержадміністрації.

Моніторинг буде базуватися на розгляді отриманих результатів та індикаторів, передбачених Програмою.

7. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ

з реалізації «Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки»

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Напрямок 1. Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища								
1.1.	Проведення семінарів, тренінгів, навчань для розвитку практичних навичок працівників, які займаються залученням інвестицій (органи виконавчої влади та місцевого самоврядування), у тому числі за участю залучених експертів.	Протягом дії Програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	180,0	60,0	60,0	60,0
				Інші джерела	За потреби			
1.2.	Проведення семінарів, круглих столів тощо за участі органів місцевого самоврядування області з питань врахування під час розробки документів стратегічного планування територій для створення нових виробництв.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій, Департамент будівництва, містобудування і архітектури та житлово-комунального господарства облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
1.3.	Проведення навчальних заходів з питань розробки та реалізації проектів регіонального розвитку за участі зовнішніх експертів.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрація	Обласний бюджет	150,0	50,0	50,0	50,0
				Інші джерела	За потреби			
1.4.	Забезпечення функціонування консультативно-дорадчого органу при Полтавській облдержадміністрації – Ради	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	вітчизняних та іноземних інвесторів.							
1.5.	Розробка методики вимірювання показників інвестиційного клімату Полтавської області та проведення постійного його моніторингу. Проведення онлайн опитування, аналіз, тощо.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, галузеві структурні підрозділи облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
1.6.	Проведення навчання та консультативно-методичної допомоги для органів місцевого самоврядування щодо можливостей стимулювання інвестиційної діяльності та надання необхідного сприяння реалізації інвестиційних проєктів на території громад області.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
1.7.	Забезпечення сприяння впровадженню та дотриманню у повному обсязі методології і стандартів супроводу та обслуговування інвесторів. Інформаційна та консультаційна підтримка органів місцевого самоврядування щодо застосування стандартів на місцевому рівні під час підготовки інформації, формування інвестиційних пропозицій та взаємодії з інвесторами.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
1.8.	Розробка внутрішнього алгоритму та	Протягом	Департамент економічного	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	його реалізація щодо взаємодії з діючими в регіоні інвесторами (компанії з іноземними інвестиціями), залучення та супроводу нових інвесторів («Гід для інвестора»), надання консультаційної та практичної допомоги інвестору на всіх етапах – від першого контакту, прийняття рішення про інвестування і до здійснення господарської діяльності.	дії програми	розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування					
1.9.	Формування та ведення баз даних: - діючих компаній з іноземними інвестиціями та проєктів; - діючих компаній за ключовими галузями (потенційних партнерів/інвесторів); - ринкових інституцій (підтримка, консалтинг, рекрутинг та ін.); - інвестиційних запитів (звернень інвесторів).	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
1.10	Організаційне забезпечення відвідування регіону потенційними інвесторами, супровід.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій, органи місцевого самоврядування	Обласний бюджет	150,0	40,0	50,0	60,0
1.11.	Забезпечення супроводу інвестиційних проєктів для оперативного вирішення питань, пов'язаних з інвестуванням в область (створення та функціонування на постійній основі	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	зв'язку між владою-громадою-бізнесом).							
				Обласний бюджет, разом	480,0	150,0	160,0	170,0
Напрямок 2. Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовка якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій								
2.1.	Визначення галузевих потреб та можливостей для залучення інвестицій на основі проведеного комплексного аналізу конкурентоспроможності економіки регіону.	Щорічно	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, профільні галузеві структурні підрозділи облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
2.2.	Підготовка та оновлення інформації про галузі, які мають найкращий інвестиційний потенціал.	Щорічно	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
2.3.	Формування, ведення та верифікація баз даних: - земельних ділянок «greenfield»; - земельних ділянок «brownfield»; - вільних виробничих приміщень; - вільних складських приміщень; - вільних офісних приміщень.	Щорічно	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування	Не потребує	-	-	-	-
2.4.	Підготовка економічної інформації про потенціал Полтавської області з урахуванням запитів інвесторів (стан і кваліфікація робочої сили, рівень оплати праці, оподаткування та митні процедури, підключення до	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації,	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	інженерної інфраструктури тощо)							
2.5.	Аналіз земельних ділянок, які пропонуються для створення індустріальних парків, оцінка їх відповідності (локація, наявність містобудівної документації, інженерно-технічні можливості тощо).	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Департамент будівництва, містобудування і архітектури та житлово-комунального господарства облдержадміністрації		60,0	20,0	20,0	20,0
2.6.	Визначення оптимальних інвестиційних майданчиків для створення індустріальних парків, підготовка інвестиційних пропозицій.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
2.7.	Консультаційна підтримка ініціаторів у здійсненні заходів для реєстрації індустріальних парків, визначенні керуючих компаній, розвитку інженерно-технічної та транспортної інфраструктури.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, галузеві структурні облдержадміністрації, Агентство місцевих доріг Полтавської області	Не потребує	-	-	-	-
2.8.	Сприяння створенню та функціонуванню інноваційно-технологічного парку за участю бізнес асоціацій та закладів вищої освіти.	Протягом дії програми	Департамент освіти і науки облдержадміністрації, Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
2.9.	Вивчення потреб регіонального ринку праці, регіонального бізнесу в кадрах, як в цілому, так і за	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	окремими галузями економіки.		облдержадміністрації, Департамент освіти і науки облдержадміністрації, Полтавський обласний центр зайнятості					
2.10.	Сприяння налагодженню зв'язків та стимулювання співпраці між навчальними закладами та бізнесом.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Департамент освіти і науки облдержадміністрації, ЗВО, ПТНЗ, бізнес-асоціації	Не потребує	-	-	-	-
2.11.	Здійснення профорієнтації, запровадження кар'єрного консультування та популяризація професійного навчання серед різних цільових груп населення відповідно до потреб регіонального ринку праці.	Протягом дії програми	Департамент освіти і науки облдержадміністрації, Полтавський обласний центр зайнятості, Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, ЗВО, ПТНЗ	Не потребує	-	-	-	-
2.12.	Участь у заходах Програми ЄС «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України»	Протягом дії програми	Департамент освіти і науки облдержадміністрації, Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, ЗВО, ПТНЗ	Не потребує	-	-	-	-
2.13.	Надання фінансової, консультаційної та іншої підтримки Агенції регіонального розвитку Полтавської області «Офіс		Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	4811,8	1700,0	1555,9	1555,9

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	євроінтеграції» для реалізації цілей та завдань Стратегії розвитку Полтавської області на 2021 - 2027 роки							
				Обласний бюджет, разом	4871,8	1720,0	1575,9	1575,9
Напрямок 3. Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій								
3.1.	Аналіз галузевої та географічної присутності інвесторів у Полтавській області, галузевої присутності країн-інвесторів в Україні.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-
3.2.	Аналіз географії країн-інвесторів та компаній за пріоритетними галузями, глобальних інвестиційних тенденцій і трендів, у т.ч. серед ТНК.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-
3.3.	Ідентифікація країн та компаній, інвестиції яких є бажаними для кожної пріоритетної галузі Полтавської області.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.4.	Розроблення маркетингових планів.	Щорічно	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-
3.5.	Оновлення та постійна підтримка інвестиційного веб-порталу області (мова укр., англ.) (в тому числі створення та підтримка онлайн-мапи інвестиційних пропозицій області)	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-
				Інші джерела	За потреби			
3.6.	Щорічна актуалізація та оновлення Інвестиційного паспорту регіону, створення та оновлення іміджевого інвестиційного промо-ролика регіону (укр., англ.), інвестиційних профілів територіальних громад області (укр., англ.)	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, галузеві структурні підрозділи облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції», органи місцевого самоврядування	Обласний бюджет	340,0	100,0	140,0	100,0
				Інші джерела	За потреби			
3.7.	Створення та оновлення презентації (PPt та мультимедіа) інвестиційного потенціалу (укр., англ.): - Полтавської області - пріоритетних для залучення інвестицій галузей регіональної економіки	Щорічно	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, галузеві структурні підрозділи облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
			євроінтеграції», органи місцевого самоврядування					
3.8.	Створення: - інформаційно-маркетингових матеріалів (папки, буклети, брошури, друковані та електронні видання, що демонструють інвестиційний та економічний потенціал області, галузей, підприємств та територіальних громад); - промоційного контенту економічного та інвестиційного потенціалу області та продукції для брендингу регіону. Придбання та виготовлення сувенірної продукції.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	1050,0	350,0	350,0	350,0
				Інші джерела	За потреби			
3.9.	Створення ключового маркетингового повідомлення (меседжу) про регіон та пріоритетні галузі для інвестування, (англ.). Розробка промоційного контенту для комунікації з цільовими інвесторами, здійснення прямої комунікації (direct marketing)	I квартал 2021 року	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Не потребує	-	-	-	-
3.10.	Організація та проведення галузевих інвестиційних заходів (конференцій, ділових зустрічей та ін.), із залученням цільових інвесторів, представників експертного середовища,	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс	Обласний бюджет	150,0	50,0	50,0	50,0
				Інші джерела	За потреби			

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	зацікавлених вітчизняних та зарубіжних компаній, ТПП, дипломатичних установ, МФО тощо.		євроінтеграції», галузеві структурні підрозділи облдержадміністрації					
3.11.	Проведення міжнародного економічного / інвестиційного форуму Полтавської області.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Обласний бюджет/ Інші джерела	1800,0	600,0	600,0	600,0
					За потреби			
3.12.	Участь у міжнародних форумах, конференціях, виставках, ярмарках з просуванням інвестиційного потенціалу регіону, конкретних пропозицій та проектів.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Обласний бюджет Інші джерела	300,0	100,0	100,0	100,0
					За потреби			
3.13.	Поширення інформаційно-маркетингової інформації про Полтавську область серед дипломатичних представництв України за кордоном та іноземних держав в Україні.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
3.14.	Організація та проведення заходів (форуми, семінари, навчання тощо), спрямованих на формування іміджу Полтавської області як спішного регіону (сталий розвиток громад та територій, децентралізація, ефективне використання природних ресурсів тощо)	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Обласний бюджет Інші джерела	600,0	200,0	200,0	200,0
					За потреби			

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.15.	Організація спільних з бізнесом (ТПП, бізнес асоціаціями) презентаційних заходів з представлення потенціалу Полтавської області в Україні та за кордоном, в тому числі на базі закордонних дипломатичних установ в Україні, дипломатичних представництв України за кордоном, в регіонах-партнерах тощо.		Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, Агенція регіонального розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»	Обласний бюджет	300,0	100,0	100,0	100,0
				Інші джерела	За потреби			
				Обласний бюджет, разом	5040,0	1900,0	1590,0	1550,0
Напрямок 4. Підтримка суб'єктів господарювання регіону у вдосконаленні знань та навичок у сфері зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні експортних можливостей								
4.1.	Проведення регіональних зустрічей у форматі «круглого столу», семінарів, тренінгів, інших навчальних заходів щодо торговельно-економічного співробітництва, просування товарів та послуг регіону на зовнішні ринки, питань ведення зовнішньої торгівлі та міжнародного маркетингу у тому числі за участі зовнішніх експертів.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	540,0	180,0	180,0	180,0
				Інші джерела	За потреби			
4.2.	Залучення представників бізнесу області до навчальних заходів з питань ведення зовнішньої торгівлі та міжнародного маркетингу, які проводяться на центральному рівні, донорськими організаціями, ТПП	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	тощо.							
4.3.	Здійснення на постійній основі пошуку та поширення серед суб'єктів господарської діяльності області інформації щодо запланованих на наступний звітний період загальнонаціональних, міжнародних виставок, ярмарок, презентацій, форумів, нарад, засідань, круглих столів, тощо.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
4.4.	Моніторинг участі підприємств Полтавської області у виставково-іміджевих заходах у межах України та за кордоном.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
4.5.	Поширення комерційних пропозицій підприємств області серед дипломатичних установ, торгово-економічних місій, іноземних компаній тощо.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
4.6.	Узагальнення й розповсюдження інформації серед дипломатичних представництв іноземних країн в Україні та закордонних представництв України щодо заходів виставкових, іміджевого та культурного характеру на території Полтавської області з метою широкого залучення до участі в них світової спільноти.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку економіки, торгівлі та залучення інвестицій, Департамент культури і туризму облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.7.	Сприяння участі підприємств Полтавської області в міжнародних виставкових заходах з метою розвитку експортної діяльності.		Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	600,0	200,0	200,0	200,0
				Інші джерела	За потреби			
				Обласний бюджет	1140,0	380,0	380,0	380,0
Напрямок 5. Розвиток міжнародної співпраці, сприяння залученню різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку								
5.1.	Моніторинг укладання та реалізації міжрегіональних угод в області.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує		-	-	-
5.2.	Організаційне забезпечення участі членів офіційних делегацій Полтавської області у міжнародних заходах в межах України та кордоном.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	300,0	100,0	100,0	100,0
5.3.	Забезпечення офіційних візитів делегацій регіонів-партнерів до області, протокольних заходів під час перебування іноземних делегацій та представників посольств, акредитованих в Україні.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	450,0	150,0	150,0	150,0
5.4.	Забезпечення робочих поїздок прийомів та інших заходів за участю керівництва держави та членів Уряду, депутатів Верховної Ради України та обласної ради.	Протягом дії програми	Полтавська облдержадміністрація, Полтавська обласна рада, Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	900,0	300,0	300,0	300,0

№ з/п	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн			
					Всього	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.5.	Систематичне інформування зацікавлених установ та організацій регіону про доступні джерела ресурсів, можливості та умови фінансування проектів в рамках міжнародної технічної та фінансової допомоги.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Не потребує	-	-	-	-
5.6.	Організація та проведення щорічного конкурсу «Горизонти Полтавщини».	Щорічно	Департамент економічного розвитку економіки, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	240,0	80,0	80,0	80,0
				Інші джерела	За потреби			
5.7.	Проведення навчально-тренінгової підготовки у сфері державно-приватного партнерства та сприяння впровадженню механізму державно-приватного партнерства.	Щорічно	Департамент розвитку економіки, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації	Обласний бюджет	60,0	20,0	20,0	20,0
				Інші джерела	За потреби			
				Обласний бюджет, разом	1950,0	650,0	650,0	650,0
				Всього обласний бюджет за Програмою	12981,8	4400,0	4305,9	4275,9

Стан інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва й торгівлі (експорт) Полтавської області: досягнення, проблеми та можливі шляхи поліпшення ситуації

(економічне обґрунтування існуючої проблеми із аналізом причин її виникнення та можливих шляхів вирішення)

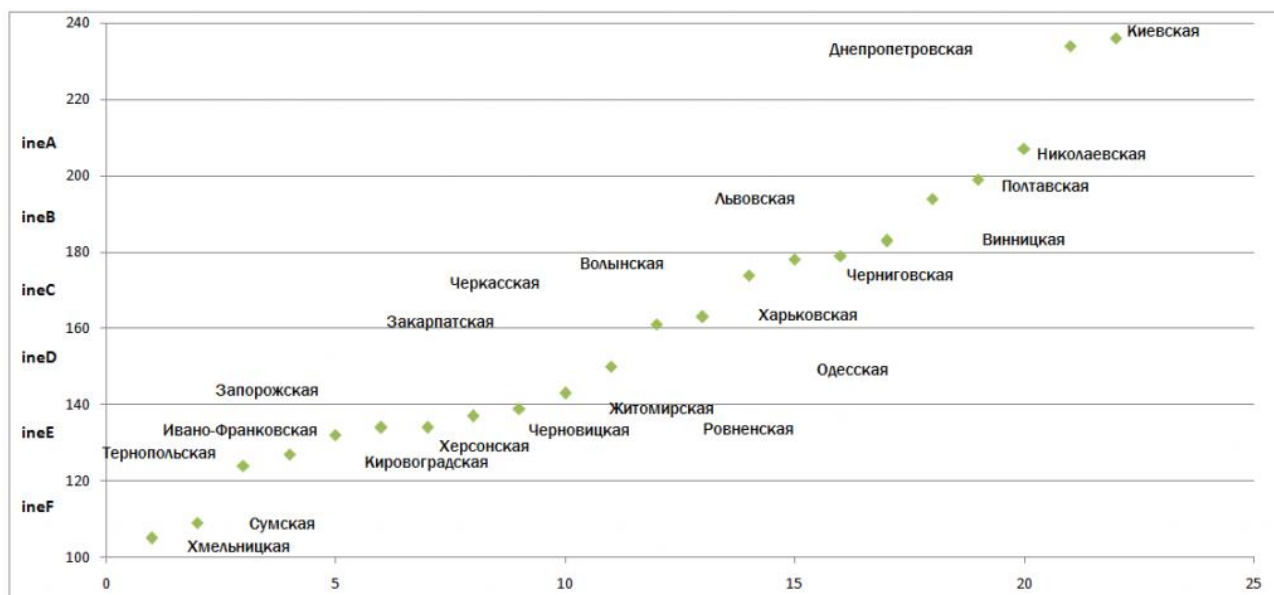
1. Стан залучення інвестицій у Полтавській області

1.1. Залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіку регіону

Полтавська область була і залишається доволі привабливою для інвесторів, що дозволило стабільно нарощувати ПІІ впродовж всього періоду інвестування. Значне зростання іноземних інвестицій в область спостерігалось під час суттєвого росту глобальних потоків ПІІ на стику 90-х – 2000 років та в період після світової фінансової кризи, з 2010 по 2014 роки. За цей період показник залучених ПІІ зростає удвічі. На відміну від багатьох областей, Полтавщині вдалося зберегти ПІІ впродовж останніх кризових років і перейти до їх нарощування.

Впродовж останнього періоду Полтавська область займає високі місця в рейтингах, які демонструють привабливість для інвестування. Так, за результатами дослідження Агентства «Кредит рейтинг» станом за результатами третього кварталу минулого року області було підтверджено рейтинг інвестиційної привабливості на рівні «інеВ» - високий рівень.²

Малюнок 1. Рейтинг областей України за результатами дослідження Агентства «Кредит рейтинг» у третьому кварталі 2019 року.

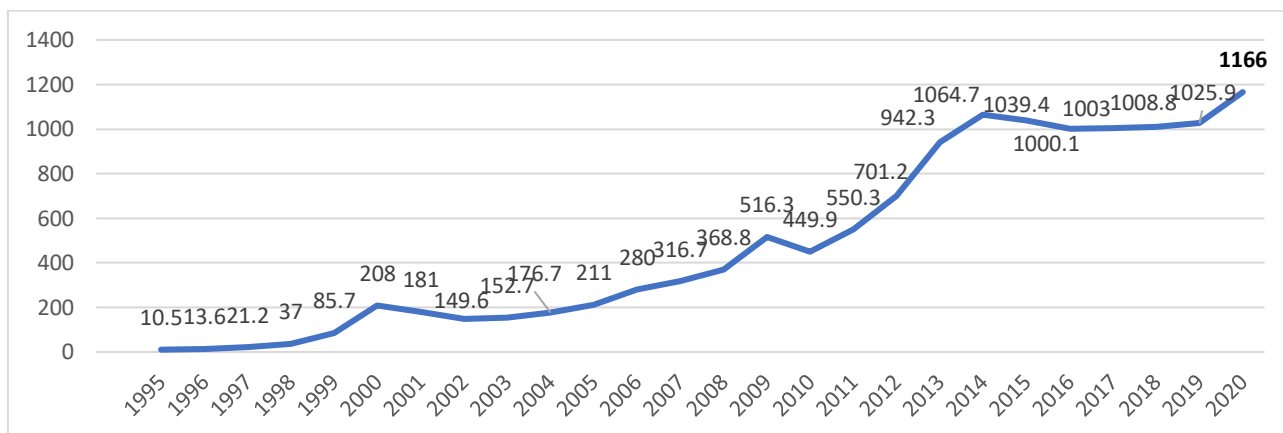

Джерело: <http://euro-rating.com.ua/regiony/analitika/rejting-investitsionnoj-effektivnosti-oblastej-ukrainy-po-itogam-tretego-kvartala-2019-g>

² Методика включає показники загальних обсягів залучення ПІІ та в розрахунку на душу населення, обсяги освоєних капітальних інвестицій та в розрахунку на душу населення, інвестиції в будівництво, в т.ч на душу населення, а також критерії соціально-економічного ефекту для регіону куди входить заробітна плата, введення житла в експлуатацію, працевлаштування безробітних та надані послуги

За підсумками 2019 року ПІІ зросли на 140,06 млн дол. США (понад 13 відсотків) та досягли максимального рівня за весь період інвестування, перевищивши 1166,0 млн дол. США.

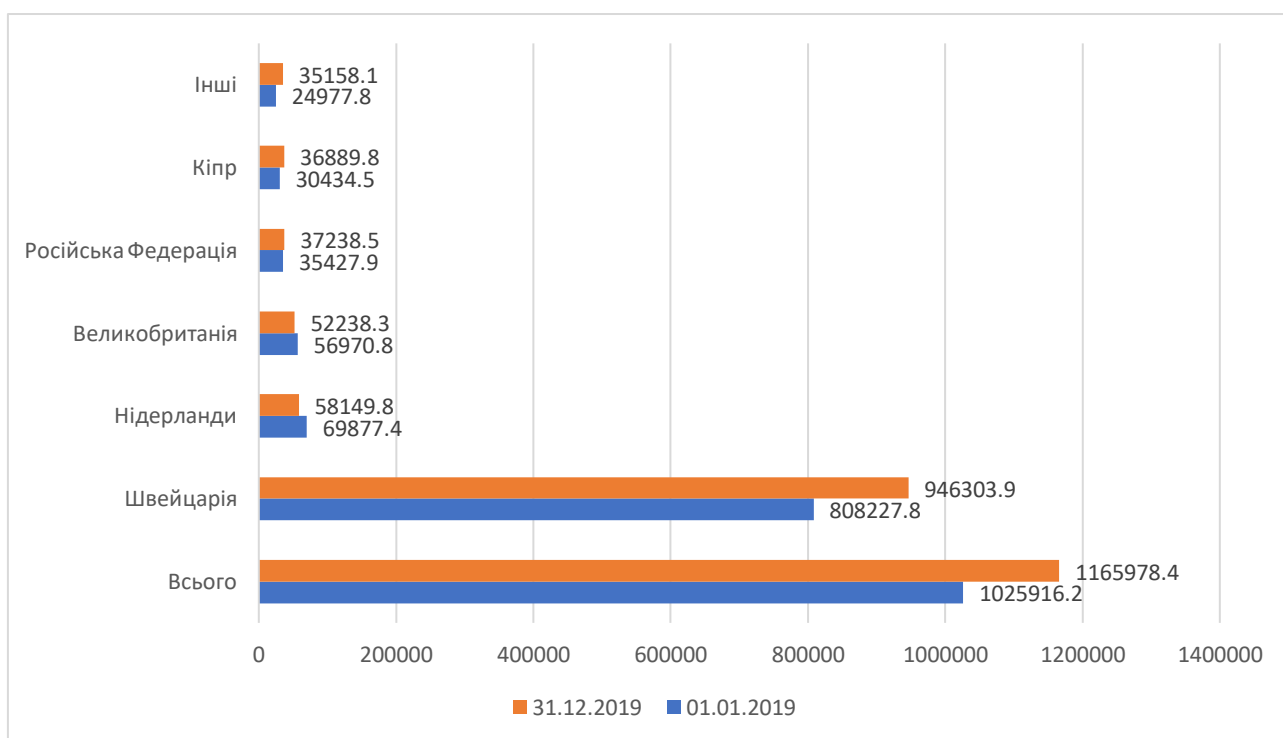
Малюнок 2. Кумулятивний обсяг ПІІ (акціонерний капітал) у Полтавську область за період з 1995 -2019 роки станом на початок року (млн дол. США)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Понад 60 країн світу є інвесторами у Полтавській області. Серед основних країн Швейцарія, Нідерланди, Великобританія, Російська Федерація та Кіпр. Переважну частку загального обсягу прямих інвестицій (акціонерного капіталу нерезидентів) – майже 94,0 % (на 31.12.2019 року) – складають надходження зі Швейцарії та країн ЄС.

Малюнок 3. ПІІ (акціонерний капітал) у Полтавську область в розрізі країн (млн дол. США)

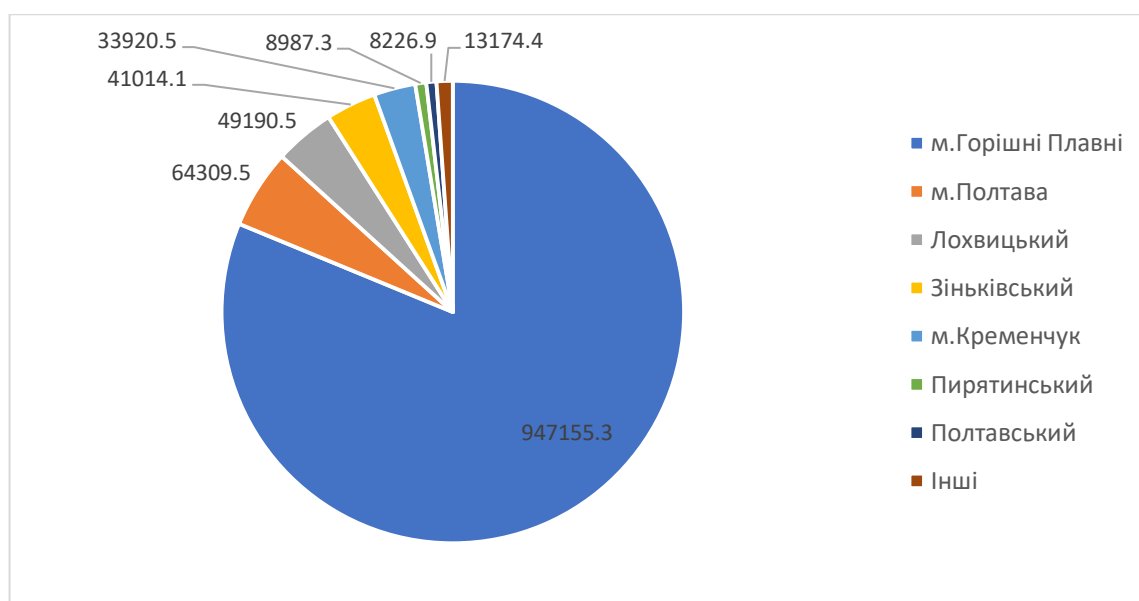
Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Вставка 1: Особливості інвестицій з офшорних зон

Слід зауважити, що Кіпр входять до переліку офшорних зон. Дослідники офшорних зон додають до їх переліку також Швейцарію, Нідерланди, Великобританію (Лондон-Сіті). З офшорами були пов'язані питання мінімізації оподаткування, приховування кінцевих бенефіціарів бізнесу, виведення коштів за межі країни, уникнення тиску державних структур на бізнес тощо. Масштабність інвестицій в Україну з офшорних зон пов'язують з капіталом, раніше виведеним з України. Це відображає певну модель інвестування, прийнятну для окремих кіл вітчизняних інвесторів. Отже, серед іноземних інвесторів слід розрізняти дві групи осіб за походженням: іноземні компанії, а також іноземні компанії, засновані безпосередньо або за участю українського бізнесу. Таким чином, можна вважати, що значну частку інвестицій у вигляді ПІІ у Полтавську область, як і в Україну загалом, опосередковано забезпечує український бізнес.

Понад 4/5 від загального обсягу залучених ПІІ – 81,2% ПІІ надійшло в Горішні Плавні. На сьогодні тут присутні найбільший інвестор зі Швейцарії, а також компанії Великобританії, Данії, Норвегії, Швеції, Ісландії, США та Канади. Серед інших найбільших отримувачів ПІІ – обласний центр Полтава (5,5%), Лохвицький (4,2%) та Зіньківський (3,5%) райони, м. Кременчук (2,9%), Пирятинський (близько 0,8%) та Полтавський райони (0,7%). На решту міста й райони області приходиться трохи більше 1% ПІІ. Наведене свідчить про величезну диспропорцію серед міст і районів в залученні ПІІ, що, безперечно, не може не позначатися на їх економічному розвитку.

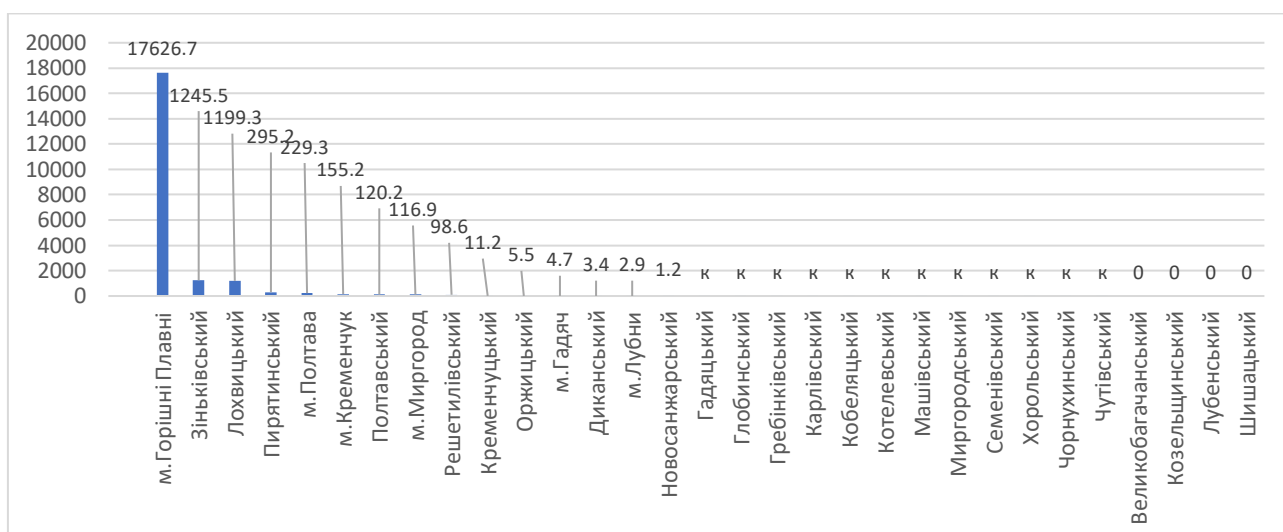
Малюнок 4. ПІІ (акціонерний капітал) у Полтавську область (найбільші отримувачі, тис дол. США / %) станом на 31.12.2019 року.

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Слід також відмітити, що у чотирьох районах області станом на початок 2020 року поки що не змогли залучити жодного іноземного інвестора, однак для більшості міст і районів цей показник є доволі скромним і суттєво не впливає стан місцевої економіки.

Малюнок 5. ПІІ (акціонерний капітал) у Полтавську область в розрізі міст та районів в розрахунку на одну особу (дол. США) станом на 31.12.2019 року³

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Стосовно видів економічної діяльності, то станом на початок 2020 року понад 3/4 усіх ПІІ надійшло у промисловість – 76,8%. Друга за обсягом залучення ПІІ - діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 12,5 %. Далі йде будівництво (3,7 %) оптова й роздрібна торгівля (3,0%), операції з нерухомим майном (1,9 %), сільськогосподарська галузь (1,3%), а також професійна, наукова та технічна діяльність (0,5 %). Незначні обсяги іноземних інвестицій зосереджено у сфері діяльності транспорту, складському господарстві, поштової та кур'єрській діяльності (0,2 %), а також фінансовій і страховій діяльності (0,1 %).

Малюнок 6. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці області за видами економічної діяльності станом на 31.12.2019 року (тис дол. США)

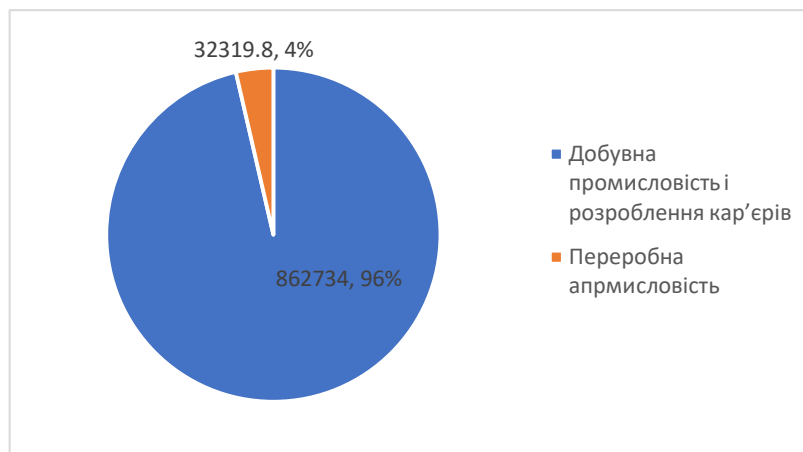

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

³ тут і далі в тексті дані не оприлюднюються Головним управлінням статистики Полтавської області з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

Щодо промисловості, то переважна більшість – 862734,0 тис. дол. США, що становить 74,0 % всього обсягу і понад 96,0 % цієї галузі спрямовано у добувну промисловість і розроблення кар'єрів. Таким чином у сферу переробної промисловості залучено лише близько 32,0 млн дол. США, що становить менше 4,0 % залучених іноземних інвестицій.

Малюнок 7. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в галузі промисловості станом на 31.12.2019 року (тис. дол. США)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Особливо успішними галузями, куди залучено значні іноземні інвестиції, є добувна промисловість та розроблення кар'єрів. Найбільшим інвестором з іноземним капіталом є Ferrero - швейцарська залізорудна компанія з активами в Україні, зокрема Полтавському і Єристовському ГЗК у Горішніх Плавнях. Її сфера діяльності зосереджена передусім у виробництві та експорті високоякісних залізорудних окатишів.

Серед інших прикладів успішного інвестування у Полтавській області є такі компанії з іноземним капіталом, як JKH OIL & GAS plc (Великобританія, видобуток вуглеводнів), Jaran Tobacco International (Японія / США, тютюнова промисловість, виробничі потужності якої зосереджені у місті Кременчук), IDS Vorjomi Ukraine – провідний виробник та експортер мінеральних вод (Миргород), DuPont Pioneer – провідний світовий розробник та постачальник сучасних технологій в галузі генетики рослин (с Стаси Диканького району), ПАТ «Полтавакондитер», створена внаслідок приватизації Полтавської кондитерської фабрики («SigmaBleyzer», США).

Секторальний аналіз ПІІ у Полтавську область свідчить про їх концентрацію в сировинних галузях та потреби області в залученні значних обсягів інвестицій у такі перспективні галузі як машинобудування, агросектор і харчова промисловість, сфера ІТ та телекомунікації, які належать до пріоритетних галузей регіональної економіки і залишаються недоінвестованими. Це також важливо в контексті необхідності вдосконалення структури регіональної економіки та підвищення її конкурентоспроможності.

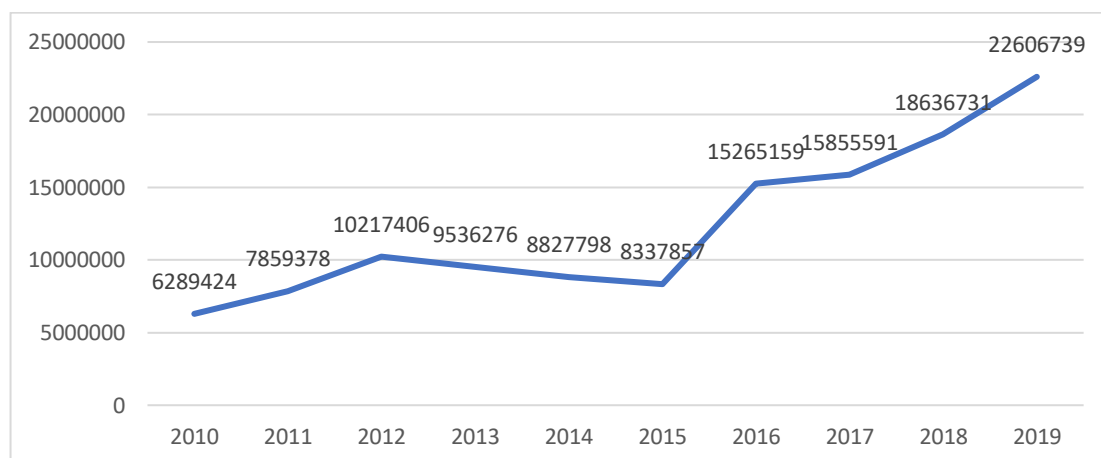
1.2. Капітальні інвестиції у Полтавській області

Впродовж 2019 року підприємствами та організаціями Полтавської області за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно понад 22,6 млрд. грн. капітальних інвестицій. Загалом протягом останніх років, починаючи з 2016 року спостерігається щорічне їх нарощення.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, зокрема у 2019 році вони становили понад 17583,7 млн грн (77,8% загального обсягу). На другій позиції – кошти місцевих бюджетів – понад 1852,0 млн грн (8,2%), далі кредити банків та інші позики – майже 1193,3 млн грн (5,3%), кошти

державного бюджету – майже 1174,5 млн грн (5,2%), кошти населення на будівництво житла – понад 776,7 млн грн (3.3%). ПІІ є несуттєвим джерелом капітальних інвестицій впродовж останніх років.

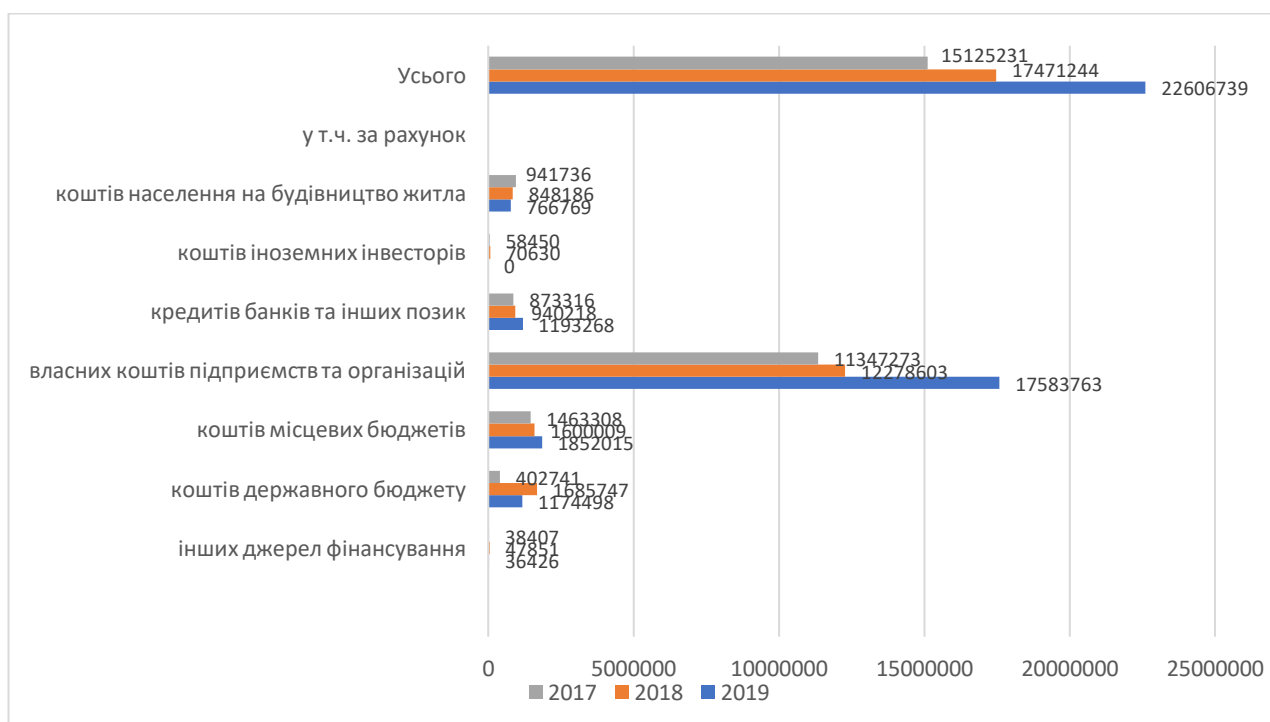
Малюнок 8. Динаміка освоєних капітальних інвестицій у Полтавській області за період з 2010 -2019 роки (тис. грн)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Таким чином, подальший соціально-економічний розвиток області передусім залежатиме від розвитку і спроможності інвестувати з боку бізнесу та наповнення місцевих бюджетів. Водночас можуть бути значно нарощені кредити банків та інші позики, зокрема й МФО, а також ПІІ. Низьким є рівень інвестицій населення у будівництво житла, що може свідчити про порівняно невисокі доходи мешканців регіону, а також про тенденцію до збільшення міграції (незважаючи на вибуття 25248 осіб статистика демонструє незначний міграційний приріст + 411 осіб вочевидь за рахунок тимчасово переміщених осіб) в інші, більш комфортні для проживання міста (території) чи за кордон.

Малюнок 9. Капітальні інвестиції у Полтавській області за джерелами походження у 2017-2019 роки (тис. грн)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Найбільше капітальних інвестицій у попередні роки освоєно в галузі промисловості регіону (50 %, з яких у добувній і розробленні кар'єрів - 34,9 %, переробній та інших – 12,2 %), сільському господарстві (17,3 %) та будівництві (5,9 %).

Малюнок 10. Капітальні інвестиції у Полтавській області за видами діяльності у 2019 році (тис. грн)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Аналіз капітальних інвестицій за видами активів показує, що інвестиції в матеріальні активи склали у минулому році понад 22300,0 млн грн, що становить 98,6 % від усього обсягу, з яких найбільше – 34,7 % в машини, обладнання та інвентар, 25,0 % - в інженерні споруди, 18,1 % - в транспортні засоби. Порівняно незначний обсяг капітальних інвестицій – 306,7 млн грн, що становить 1,4 % вкладено у нематеріальні активи, зокрема й програмне забезпечення та бази даних (0,6 %) та об'єкти права інтелектуальної власності (0,2 %).

Загалом можна зробити висновок, що така структура капітальних інвестицій за видами активів свідчить про їх спрямованість здебільшого на оновлення виробничих потужностей підприємств.

Щодо територіального розподілу, то понад половину всіх капітальних інвестицій спрямовується в обласний центр Полтаву, міста Горішні Плавні та Кременчук.

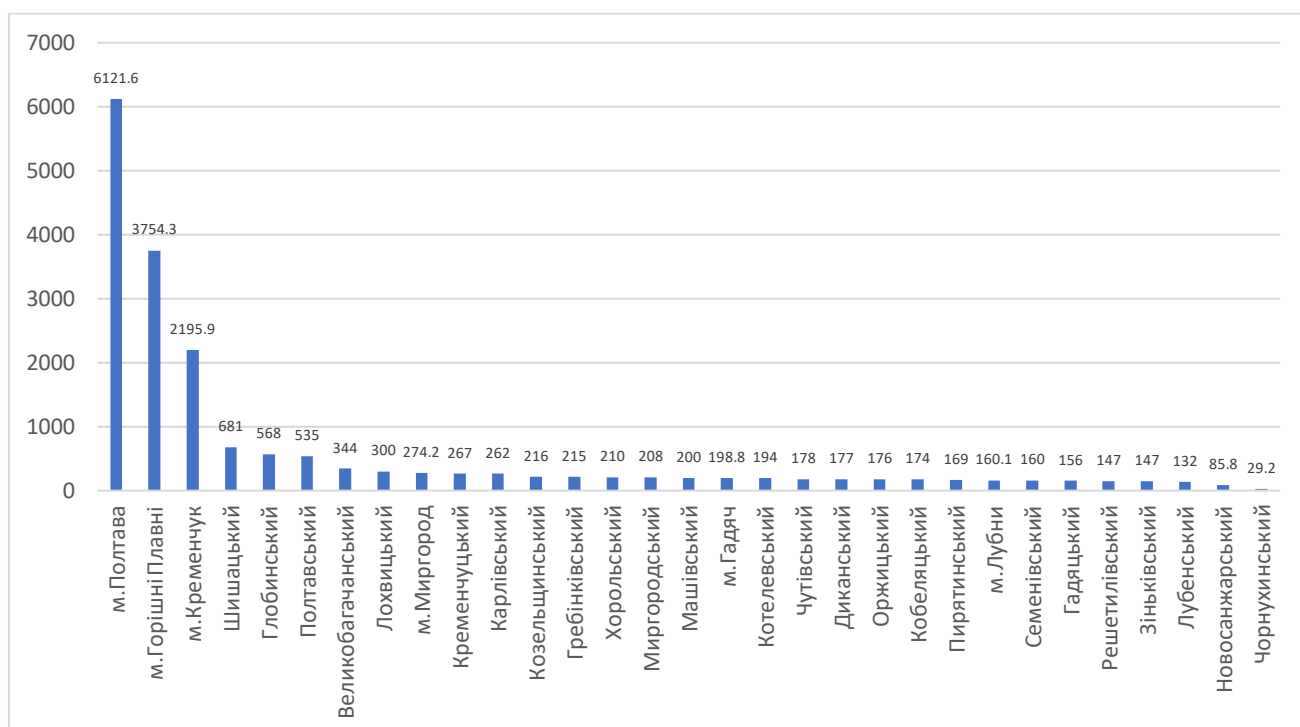
Зокрема у 2018 році цей показник складав 12071,8 млн грн що становило близько 53,4% від усіх капітальних інвестицій. Водночас всі інші міста і райони освоїли 46,6% від усього обсягу капітальних інвестицій (10534,9 млн грн).

Спостерігається суттєва диспропорція в інвестиційному розвитку Полтавщини, що, водночас із необхідністю забезпечувати на належному рівня інфраструктуру основних виробничих центрів, вимагає посиленої уваги до розвитку інвестиційного процесу в інших містах та ТГ області.

Диспропорція ще більш яскраво проявляється в освоєнні капітальних інвестицій на одну особу, де різниця між лідерами – Горішніми Плавнями та аутсайдерами (Чорнухинський та Новосанжарський райони) перевищує 26-27 разів.

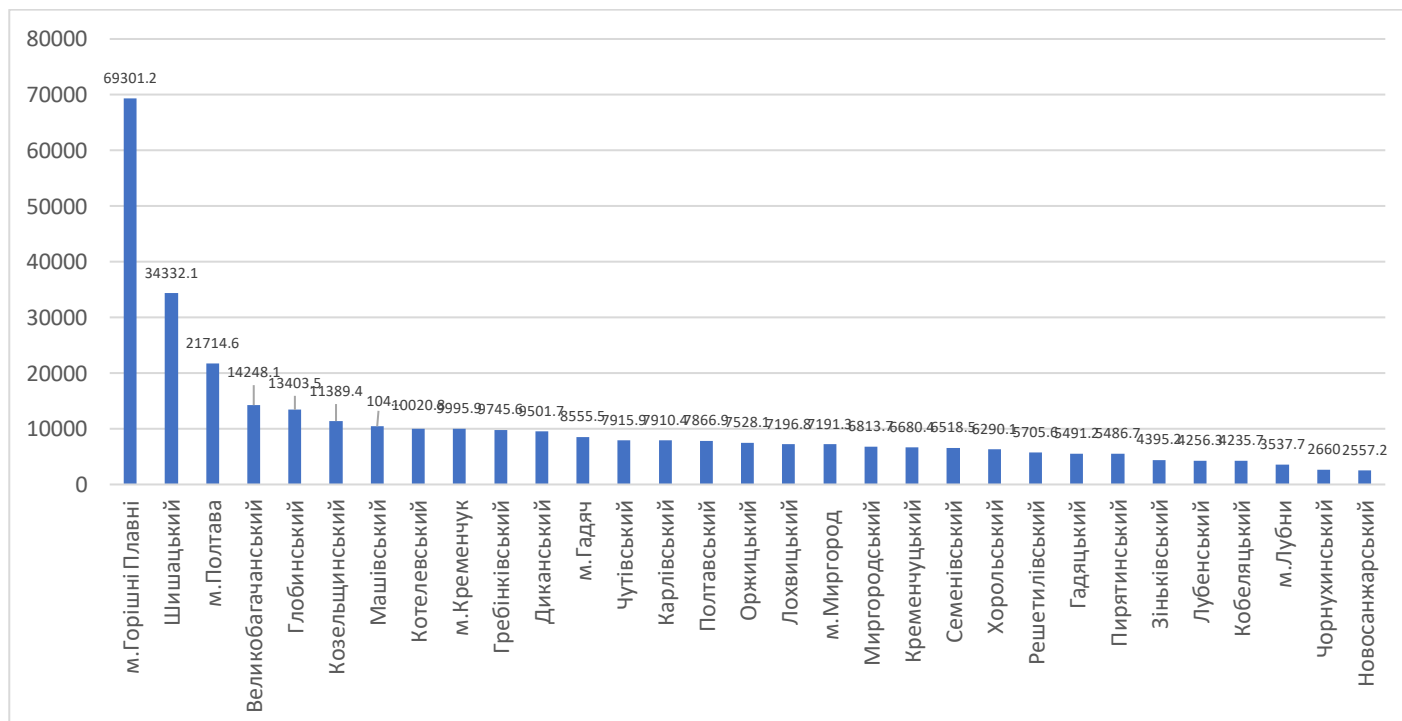
Проведений аналіз свідчить, що низка важливих галузей економіки області та більшість соціальної та інших сфер територіальних громад мають гостру потребу в залученні значно більших обсягів інвестиційних ресурсів, без чого їхній подальший і ефективний розвиток є неможливим.

Малюнок 11. Капітальні інвестиції по містах і районах Полтавської області за 2018 рік (млн грн)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Малюнок 12. Капітальні інвестиції по містах і районах Полтавської області за 2018 рік у розрахунку на одну особу (грн)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

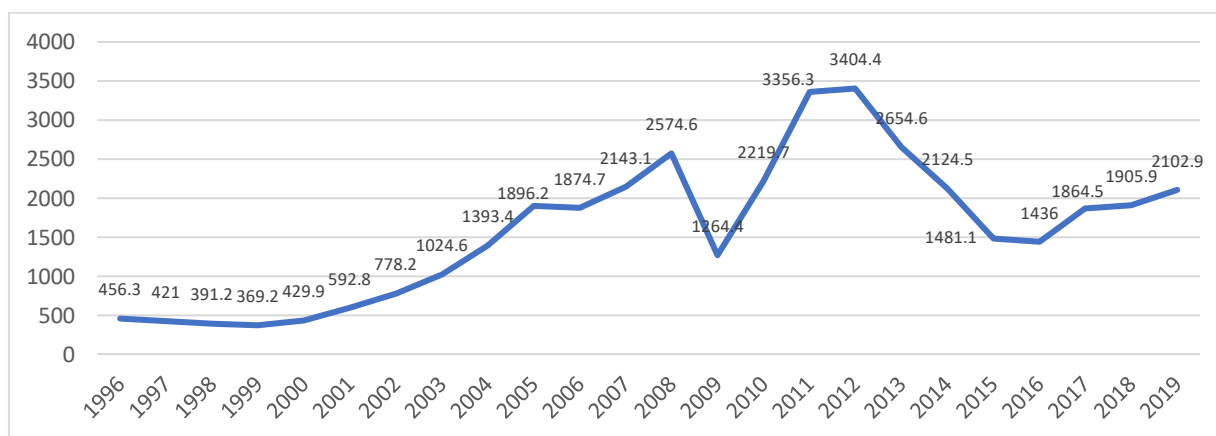
2. Експорт Полтавської області як показник інвестиційного забезпечення конкурентоспроможності

Як правило, залучені інвестиції, насамперед ПІІ, мають суттєвий позитивний вплив, зазвичай з лагом у 2-3 роки, як на зростання місцевої й регіональної економіки, показників валового регіонального продукту (ВРП), так і на конкурентоспроможність експортно-орієнтованих компаній.

Значне зростання експорту з Полтавської області мало місце до світової економічної кризи 2008-2009 років, а максимальних показників було досягнуто у 2011-2012 роках, оскільки зовнішньоекономічна діяльність компаній була зорієнтована переважно на країни СНД. Анексія Криму, військова й торговельна агресія з боку Росії привели до падіння експортних показників і зумовили необхідність переорієнтуватися на інші ринки. Тенденція до нарощення показників експорту спостерігається впродовж останніх трьох років, що свідчить про те, що компанії Полтавщини все успішніше освоюють нові ринки, передусім ЄС.

Зовнішньоекономічна активність підприємств Полтавської області у 2019 році продовжувала зростати. Обороти зовнішньої торгівлі товарів виріс на 6,0% і становив 3469,5 млн дол. США, в тому числі експорт товарів збільшився на 10,3% і становив 2102,9 млн дол. США. Стабільно утримується позитивне сальдо зовнішньої торгівлі – 736,3 млн дол. США (в той час як по Україні воно від'ємне), а коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,54. Експорт послуг у зовнішній торгівлі області у 2019 році 52,1 млн дол. США.

Малюнок 13. Динаміка експорту Полтавській області у 1996 -2019 роках (млн дол. США)

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Зовнішньоторговельні операції товарами область здійснювала з партнерами зі 141 країни світу. Найбільшим торговельним партнером регіону залишається Європейський Союз, експорт товарів до якого становив 43,5% від загального обсягу експорту. Понад половину від загального обсягу експорту (50,9%) приходиться на 6 країн. Найбільше товарів Полтавська область поставила до Китаю (13,6%), Австрії (13,1%), Німеччини (8,0%), Білорусі (6,1%), Японії (5,2%) та Туреччини (4,9%).

Малюнок 14. Експорт товарів з Полтавської області за континентами (тис грн), країнами ЄС та іншими країнами (%) у 2019 році

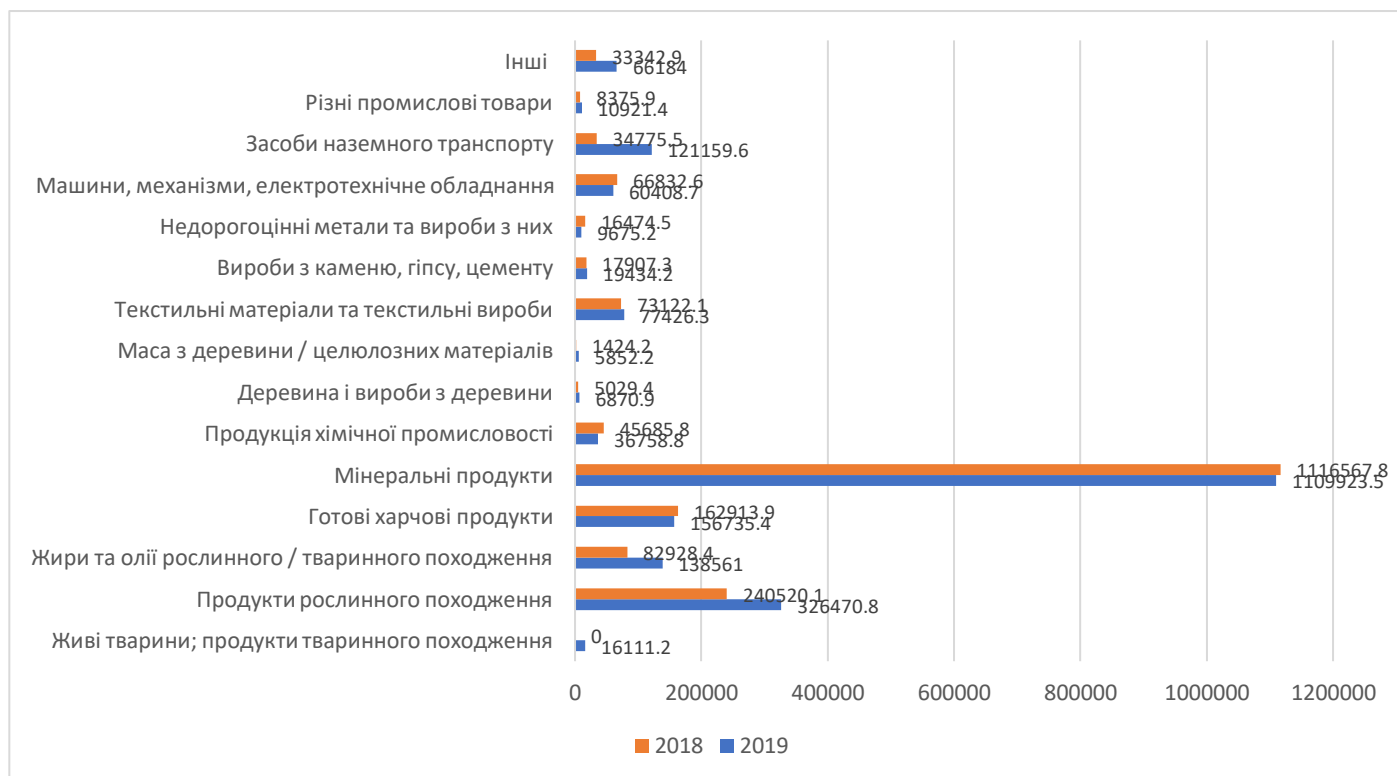

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

В товарній структурі зовнішньої торгівлі Полтавської області лідерство зберігають мінеральні руди, зокрема виробництво високоякісних залізородних окатишів, а також палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки. Експорт цих товарних груп сукупно у 2018 році перевищив 58%. Другу сходинку в цьому рейтингу посідають продукти рослинного походження з часткою 12,5%, з яких 11,2% - зернові культури. Товарна позиція готових харчових продуктів, які включають й тютюн склали 8,5%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 4,4%.

Обсяг експорту продукції машинобудування, як перспективної експортно-орієнтованої галузі, зокрема машини, обладнання та механізми, а також електротехнічне обладнання становить лише 3,5%. Ще 1,5% експорту займали транспортні засоби.

Малюнок 15. Товарна структура експорту Полтавської області у 2018-2019 роках.

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

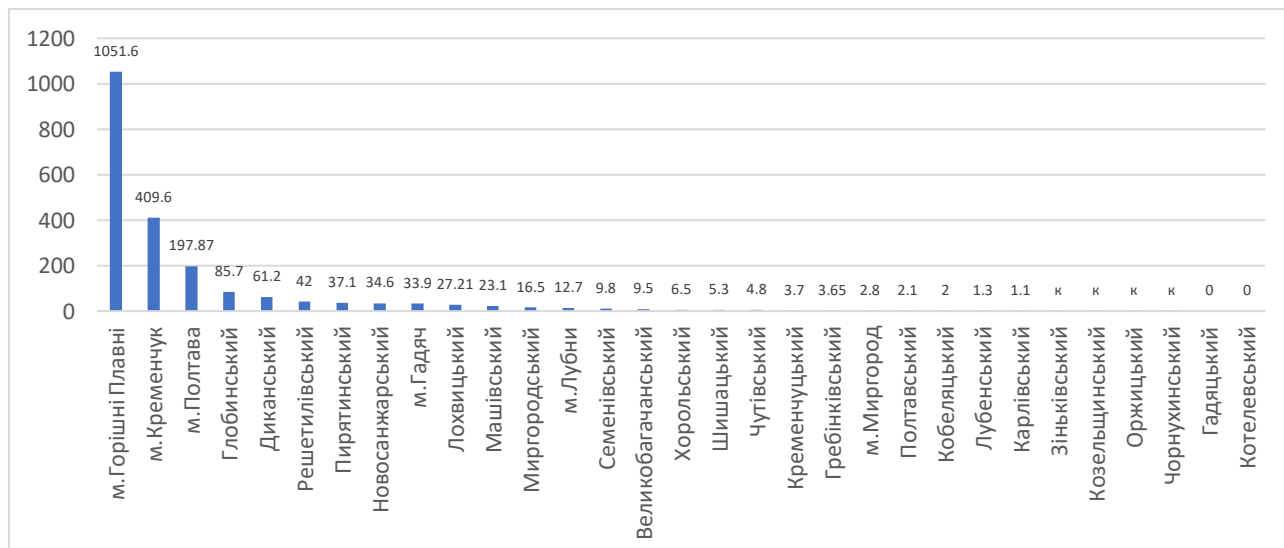
Слід відзначити, що у 2019 році товарна структура експорту дещо покращилась на користь галузей з більшою доданою вартістю. Зокрема майже удвічі зросли показники експорту засобів наземного транспорту, а продаж залізничних локомотивів більш як у 6 разів, сягнувши 5,2% від усього обсягу експорту. Позитивну динаміку продемонстрували показники експорту жирів та олії, текстильних виробів і матеріалів, виробів з деревини, целюлози тощо. Однак, незважаючи на деяке зниження, мінеральні продукти у структурі експорту області займають 52,8%. Також до 15,5% зріс експорт продукції рослинного походження, з них 12,8% - зернові культури.

Отже, сфера добувної промисловості і розроблення кар'єрів, в якій зосереджено найбільше інвестицій, а також сільськогосподарська діяльність визначають переважаючий тип економіки Полтавської області – сировинний. Варто також зазначити, що ці експортні позиції великою мірою залежать від кон'юнктури на глобальних ринках, що несе додаткові ризики для економіки області. Тим паче, її складова у регіональному обсязі валової доданої вартості (ВДВ) становить більше 35%.

Явним лідером в експорті є місто Горішні Плавні, де сконцентровано найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій, а також значні обсяги капітальних інвестицій. Найбільший експортер регіону Ferrghro постійно впроваджує програми оновлення виробництва та збільшення виробничих потужностей, які забезпечують конкурентні позиції на глобальному ринку. Компанія є найбільшим українським експортером залізородних котунів, що використовуються у виробництві сталі.

В останній рік також покращилися експортні позиції м. Кременчук. Загалом ці два міста сукупно забезпечують майже 3/4 товарного експорту області.

Малюнок 16. Експорт товарів за містами й районами Полтавської області (млн дол. США) у 2019 році

Джерело: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>

Результати аналізу підтверджують позитивний вплив ПІІ на збільшення обсягів експорту товарів Полтавської області, що дає змогу стверджувати про доцільність запровадження нової програми та посилення інституційного забезпечення, а також запровадження певних стимулів для інвесторів, з метою залучення додаткового капіталу. Адже кожна інвестиція у Полтавську область, залучена в економіку області сприятиме формуванню ланцюжків доданої вартості, зростанню ВРП і буде стимулюючим фактором для збільшення експорту товарів.

3. Міжнародна співпраця.

3.1 Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями (МФО).

В умовах обмежених інвестиційних ресурсів важливими джерелами фінансування є грантові та кредитні кошти міжнародних фінансових організацій (МФО). Інвестиційні проекти, які реалізуються з їх участю, спрямовані як на галузевий, так і на регіональний розвиток. Міжнародне співфінансування сприяє диверсифікації ризиків, трансферу технологій та якісній реалізації інвестиційних проектів, що призводить до покращання бізнес середовища та зростання конкурентоспроможності регіональної економіки.

Вставка 2: МФО та умови фінансування проектів

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) відповідно до свого мандату кредитує лише державний сектор та надає державні гарантії. В Україні впроваджується 8 масштабних інвестиційних проектів на загальну суму 2,3 млрд. дол в сферах енергетики, інфраструктури, соціальної політики, охорони здоров'я, муніципального кредитування. Позики в сумі від 150 до 450 млн дол. надані на вигідних умовах (за ціною 1,5-2 % річних і одноразовою комісією 0,25 %, терміном кредитування 17-18 років і пільговим періодом 4-6 років) та спрямовані на розвиток найважливіших секторів економіки України.

Міжнародна фінансова корпорація (МФК) разом з МБРР входить до Групи Світового банку надає можливість доступу до міжнародного ринку капіталу країн, які зазнали труднощі у залученні інвестицій. МФК залучає фінансові ресурси по лінії міжнародних фінансових установ через інвестиційні фонди, шляхом гарантованого розміщення цінних паперів. МФК надає фінансування як у вигляді кредитів, так і у входженні в капітал різних проектів в розмірі не більше 25 від загальної суми витрат на проект. Один із напрямів діяльності – сприяння в реалізації великих інвестиційних проектів аграрної галузі та у відкритті нових експортних ринків для української продукції.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є найбільшим міжнародним фінансовим інвестором в Україні. З початку діяльності в країні в 1993 році банк взяв на себе сукупні зобов'язання по наданню близько 12 мільярдів євро в рамках близько 400 проектів. Спільні з ЄБРР проекти реалізуються переважно у сфері модернізації енергетичного сектору, транспортної та міської інфраструктури, фінансового сектору. Крім державного сектору, ЄБРР кредитує і приватний сектор. Щорічно ЄБРР спрямовує в Україну від 600 млн до 1 млрд євро. У 2018 році сума інвестицій від ЄБРР вже перетнула цю позначку, а в 2019 році в рамках 51 проекту склала 1.1 млрд євро. Кредити надаються на термін 12-15 років, з комісією за зобов'язання в розмірі 0,5 % річних, одноразовою комісією 1 % від суми позики, ціною за плаваючою ставкою, що прив'язана до середньої ставки міжбанківського ринку країн ЄС (Euribor) + 1 % річних.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), що є банком Європейського Союзу, надає позики і гарантії для фінансування проектів у пріоритетних секторах економіки, зокрема у сфері розвитку транспортної й енергетичної інфраструктури, енергоефективності, телекомунікацій, муніципальний сектор, допомагає відновити муніципальну та соціальну інфраструктуру в регіонах Східної України, що постраждали внаслідок військового конфлікту.

Банк підтримує, передусім, такі проекти:

- розвитку недостатньо розвинутих регіонів;
- модернізації, оновлення основних фондів підприємств або розвитку нових видів діяльності, коли ці проекти за своїм масштабом не можуть повністю фінансуватися за рахунок коштів, які є в розпорядженні окремих країн;
- до яких виявляють зацікавленість декілька країн і котрі не можуть повністю фінансуватися за рахунок інших джерел, що є в розпорядженні окремих країн.

Портфель бізнесу ЄІБ в Україні становить понад 60 проектів. Фінансування – близько 6

млрд євро. 2/3 йдуть у державний сектор (зокрема, інфраструктура та енергетика) та 1/3 – у приватний, у тому числі, банківський.

ЄІБ планує ближчими роками позичати по 500-600 млн євро щорічно державному сектору, передусім в такі сектори, як відновлювана енергетика та енергоефективність. Будуть продовжені інвестиції в муніципальну інфраструктуру, в основному на сході країни, де вже досягнуто «певних успіхів». Також будуть продовжені програми для місцевих малих і середніх підприємств у регіонах у рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Окрім того, разом з іншими міжнародними фінансовими інституціями ЄІБ має намір підтримати «кілька проектів» на ринку державно-приватного партнерства (ДПП).

Кредити надаються на дуже вигідних умовах – термін погашення кредитів від 12 до 30 років з великим пільговим періодом (до 8 років) , ціна кредиту – ставка Euribor (близько – 0,398% на 01.07.2019) плюс маржа, одноразова комісія складає 0,25 % від суми позики, і комісія за зобов'язання складає 0,1 % річних від невикористаної частини позики.

KfW – це німецький державний банк, який за дорученням німецького уряду фінансує програми розвитку у всьому світі. Він надає Україні кошти на проекти з розвитку фінансової системи, забезпечення електроенергією, комунального водозабезпечення та водовідведення, соціальної інфраструктури в громадах, а також захисту навколишнього середовища.

Серед проектів - «Відновлення інфраструктури постачання в Східній Україні», який передбачає інвестування 100 млн. євро на відновлення суспільної інфраструктури. Отримані кошти від ФРН пропонується направити на придбання техніки для відновлення автомобільних шляхів та залізничної інфраструктури. Придбання будівельних матеріалів для відновлення об'єктів транспортної інфраструктури та проекти з відновлення об'єктів залізничної та дорожньої інфраструктури.

В інвестиційному портфелі Північної екологічної фінансової корпорації (NEFCO) малі та середні екологічні проекти, які фінансуються через позики і гранти як для приватного, так і для державного сектора. Діяльність НЕФКО включає, поміж іншим, проекти з підвищення енергоефективності, виробництва чистої енергії та очищення стічних вод. В Україні НЕФКО пропонує ряд фінансових продуктів, таких як позики, ризиковий капітал та фінансування на виконання особливих цілей. НЕФКО управляє фондами у розмірі більше 400 мільйонів Євро.

Інвестиційний фонд

Фінансування життєздатних інвестиційних проектів з позитивним впливом на екологію. Загальна сума фінансування Інвестиційним Фондом НЕФКО зазвичай складає від 250 тис Євро до 5 млн євро. НЕФКО може інвестувати у капітал і /або давати позики. При участі НЕФКО у капіталі підприємства внесок НЕФКО складає до 33% від загальної вартості капіталу, якщо НЕФКО бере участь у капіталі та надає позику, то внесок може складати до 50%. Умови позик та ризикових позик обговорюються у кожному разі окремо. НЕФКО виходить із проекту через 5-7 років.

Північний фонд екологічного розвитку здійснює револьверне фінансування високо пріоритетних проектів у сфері екології. Програми Спеціального Призначення для України: “Чисте Виробництво”, “Енергозбереження”, Фінансування Спеціального Призначення.

Вуглецевий Фонд TGF здійснює фінансування проектів спільного впровадження в рамках Кіотського Протоколу. Пріоритет надається проектам у сфері енергетики.

Полтавська область є учасником і бенефіціаром низки проектів, які реалізуються у співпраці з МФО.

На території Полтавщини впродовж тривалого періоду реалізується Другий проект покращення автомобільних доріг та безпеки руху, завдяки якому поступово приводиться до європейського рівня транспортно-експлуатаційний стан автомобільної дороги М-03 Київ-Харків на ділянці м. Лубни - м. Полтава – м. Валки, та що є однією з найважливіших магістральних доріг України і співпадає з транспортним коридором Європа-Азія. Проект впроваджувався Державним агентством автомобільних доріг України (Укравтодор), за кошти МБРР. Спорудження сучасної автомобільної магістралі дозволить поліпшити транспортно-логістичну систему області, що, безумовно, сприятиме зростанню її інвестиційної привабливості.

На даний час продовжується також реалізація Проекту розвитку дорожньої галузі (Третій проект покращення автомобільних доріг України), яким передбачено завершення будівництва транспортного коридору від Києва до Харкова М-03 на ділянці між Полтавою і Харковом. Відповідальний виконавець цього проекту також Укравтодор⁴.

У Проекті МБРР «Розвиток міської інфраструктури-2», який полягав у модернізації системи водопостачання, каналізації та поводження з відходами учасником серед інших міст України є м. Кременчук Полтавської області. Зокрема КП «Кременчукводоканал в проекті «Модернізація водопостачання та водовідведення» отримав від МБРР 6,5 млн дол. США (загальна сума проекту 140 млн. дол. США для 14 міст). Кредит МБРР використаний водоканалом на енергоефективне обладнання. Слід зазначити, що певні прорахунки тарифної політики та проблеми, зумовлені пандемією зумовили певні складнощі у підприємства з погашенням кредиту МБРР, термін повернення якого розрахований до 2027 року.

Так само Кременчук є бенефіціаром Проекту ЄІБ (кредит складає 8,0 млн євро, грант – 2,0 млн євро) «Міський громадський транспорт України» (загальна вартість проекту 400 млн євро, яких 200 млн євро – кредит), який спрямований на покращення роботи міського громадського транспорту. Це, зокрема, дало змогу придбати для перевезення городян 40 нових тролейбусів. В рамках реалізації проекту придбано 40 нових сучасних тролейбусів, які передані КП «Кременчуцьке тролейбусне управління» та введені на транспортні маршрути міста Кременчука.

Доволі успішною є участь Полтавської області у проекті МБРР «Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей», зокрема в реалізації субпроекту «Запровадження інноваційної моделі системи надання послуг хворим на гіпертонію у Полтавській області». Вже поставлено медичного обладнання для закладів охорони здоров'я всіх рівнів на загальну суму близько 22,3 млн. дол. США (без урахування автомобілів ШМД, пересувних амбулаторій тощо). Попри значне покращення матеріальної бази у навчальних поїздках з вивчення міжнародного досвіду в клініках Німеччини, Хорватії, Латвії, Данії, Фінляндії, Англії, Чехії, Латвії та інших країн взяли участь 57 фахівців області. За рахунок коштів обласного бюджету забезпечено співфінансування субпроекту у розмірі 11,69 млн. дол. (загальна вартість проекту близько 45,0 млн дол. США⁵).

Важливою є участь у Проекті "Модернізація системи соціальної підтримки населення України" за фінансування МБРР, де Полтавська область є пілотною разом із Львівською і Харківською. Серед іншого проект передбачає формування системи послуг соціальної

⁴ Варто зазначити, що через незадовільний стан впровадження цього проекту (наприклад вибірка коштів станом на 30.06.2019 склала лише 32,02 млн. дол. США, що становить 9,5 % від суми позики після анулювання) було анульовано 222,20 млн. дол. США.

⁵ В процесі реалізації проекту завдяки ефективному управлінню закупівлею зекономлено близько 25% коштів.

підтримки для непрацюючих та малозабезпечених сімей з метою їхнього переходу від одержання соціальних виплат до працевлаштування та економічної незалежності.

У м. Миргород Полтавської області, в рамках програми DemoUkraineDH у співпраці з НЕФКО впроваджено Проект «Модернізація теплового району "Авіамістечко"». Це дало змогу провести повну модернізацію окремого теплового району: замінено застаріле енергогенеруюче обладнання (старі газові котли) на сучасні енергоефективні з високим ККД, замінено старі теплові розподільчі мережі на нові попередньо ізольовані з оптимізацією маршруту трубопроводів, замінено насосне обладнання котельні. Для ефективного використання теплової енергії 17 житлових будинків теплового району оснащено індивідуальними тепловими пунктами (ІТП), 6 з яких працюють на опалення та гаряче водопостачання, що дозволить знизити рівень навантаження в пікові години гарячого водопостачання. Очікується, що завдяки створеній системі опалення, яка керується попитом із чітким розділенням контуру опалення та внутрішньо-будинкової розподільчої системи, в м. Миргороді буде скорочено споживання палива на 28,3%; електроенергії – на 30%; води – на 85%; викидів CO₂ – на 32%. Загальна вартість проекту становить 689,54 тис. євро, з яких 300 тис. євро – грантові кошти.

У співпраці з NEFKO та ЄБРР в місті Лубни реалізовано проект «Капітальний ремонт мереж вуличного освітлення в м. Лубни шляхом технічного переоснащення світильників на основі LED технологій та впровадження загальноміської системи управління освітленням вулиць». Встановлено 667 нових вуличних LED-світильників, проведено заміну старих опор на нові залізобетонні та металеві опори, прокладено 5,6 км. Нового дроту електромережі, модернізовано 41 шафу керування та встановлено 20 нових шаф керування вуличним освітленням, встановлено диспетчерський пульт централізованого керування та контролю вуличного освітлення. Загальний обсяг освоєних коштів на реалізацію проекту – 70,8 тис. євро грантових коштів, 5,4 млн грн кредиту та 0,6 млн грн співфінансування з місцевого бюджету.

Ще один проект у якому бере участь область це – Проект «Вища освіта України», який підтримується ЄІБ. Він передбачає охоплення енергоаудитом 147 будівель, здійснення заходів щодо енергозбереження в 20 нових та існуючих лабораторіях у 7 університетах України, серед яких «Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка». Сума позики – для всього проекту 120 млн. євро по Фінансовій Угоді, яка підписана ще 19.12.2016 року, однак вибірку коштів не поки що розпочато. Мета проекту – надання університетам допомоги в ефективності використання енергії, енергозбереження та оптимізація управлінських процесів енергоспоживання – не виконується, кошти кредиту не вибираються, незважаючи на те, що він повинен закінчитися у 2022 році.

Аналогічна ситуація у спільному з Північною екологічною фінансовою корпорацією (НЕФКО) Проекті «Вища освіта України» (19.12.2017 – 19.12.2021), де сума позики складає 30 млн. євро (процентна ставка – плаваюча ставка + маржа 3,41% або фіксована ставка; пільговий період – 5 років; загальний період погашення кредиту – 15 років, включаючи пільговий період).

Мета проекту надання університетам – учасникам проекту допомоги в підвищенні якості та надійності їх послуг та ефективності використання енергії шляхом удосконалення їхнього інституційного потенціалу за рахунок різноманітних заходів і робіт, направлених на енергозбереження та оптимізацію управлінських процесів енергоспоживання.

Як і в попередньому проекті відповідальним виконавцем є Міністерство освіти і науки України, а одним з семи бенефіціарів «Полтавський політехнічний університет імені Юрія Кондратюка».

Як видно з наведених прикладів, в Україні мають місце серйозні прогалини у державному секторі щодо впровадження проектів та використання кредитів ведеться, робота

ведеться доволі повільно, хоча кошти МФО спрямовуються до найважливіших секторів економіки країни. В той же час проекти МФО, які працюють у приватному секторі України, доволі успішно використовують кредитні кошти.

Серед нових – спільний з ЄІБ проект «Основний кредит для аграрної галузі - Україна». Його метою є створення в Україні адміністративних, технічних, фінансових та освітніх засад для підтримки виробників у галузі зернових, олійних культур та аквакультури/рибальства. Кредит від ЄІБ має стати реальним інструментом підтримки розвитку бізнесу саме для малих і середніх виробників, а за умовами проекту, до первинної суми в 400 млн євро від Європейського інвестиційного банку мають бути додані ще 400 млн євро від українських банків.

Аналіз реалізації кредитних портфелів найбільших МФО, що працюють у Полтавській області засвідчує, що існують великі за розміром потенційні кредитні ресурси за інвестиційними проектами, кошти яких можуть забезпечувати на регіональному і місцевому рівнях значні потреби в інвестиціях в розвиток інфраструктури, енергетики, комунального господарства. При цьому вартість кредитних коштів МФО є дуже вигідною, терміни кредитування є достатніми для того, щоб реалізувати проекти у найважливіших сферах розвитку регіональної і місцевої економіки.

Тому одним із напрямів на обласному рівні є тісна співпраця з галузевими міністерствами, які впроваджують масштабні проекти за участю МФО, а також поширення наявного в області кращого досвіду ефективного управління проектами МФО, інформування та сприяння у забезпеченні ефективного використання цього інструменту, до якого державний та муніципальний сектор, а також бізнес мають доступ.

3.2. Проекти міжнародної технічної допомоги (МТД)

Ще одним важливим джерелом фінансування проектів регіонального й місцевого розвитку є грантові кошти різноманітних донорських організацій, які надають технічну допомогу Україні та її регіонам.

Полтавська область активно розширює співпрацю з проектами міжнародної технічної та фінансової допомоги. В 2019 році тривала реалізація близько 30 таких проектів, у тому числі 9 – за участі міжнародних фінансових організацій.

Серед міжнародних донорів, які надають технічну та фінансову підтримку Полтавській області в рамках технічної допомоги:

- Уряд США;
- Уряд Федеративної Республіки Німеччина;
- ЄС та країни Європейського Союзу;
- Північна екологічна фінансова корпорація - НЕФКО;
- Фонд східноєвропейського партнерства х питань енергоефективності та довкілля - E5P;
- Уряд Швейцарської Конфедерації;
- Європейський банк реконструкції та розвитку;
- Уряд Канади;
- Фонд Східна Європа;
- Регіональний Екологічний Центр для Центр. та Сх. Європи;
- Програма розвитку ООН;
- Міністерство закордонних справ Республіки Литва.

Серед основних проектів МТД:

- «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який реалізується Федерацією Канадських Муніципалітетів за підтримки Міністерства закордонних справ, торгівлі та

розвитку Канади. Він спрямований на зміцнення муніципального сектора шляхом нарощення спроможностей в містах задля сприяння демократії та економічному розвитку на місцевому рівні, створення більш сприятливого середовища для підприємництва та місцевого економічного розвитку, сприяння децентралізації влади та плануванню комплексного розвитку на місцевому і регіональному рівнях. Безпосередніми його бенефіціарами є територіальні громади Полтави, Горішніх Плавнів, Кременчука та Миргорода.

- «Підтримка реформи децентралізації в Україні/U-LEAD з Європою: Програма для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку», який фінансується ЄС та Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею, Швецією і реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) ГмБХ. Він має на меті Посилення спроможностей ключових суб'єктів на національному, регіональному та місцевому рівнях з метою впровадження реформ регіональної політики та децентралізації. Особлива увага на місцевому рівні спрямовується на розширення прав і можливостей об'єднаних громад з метою надання високоякісних послуг громадянам. Для цього передбачено підтримати створення чи модернізацію центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), які відповідають очікуванням громадян, та розробити ІТ-рішення, які забезпечують надання відповідних послуг по всій Україні та у Полтавській області зокрема.

Ресурси міжнародної технічної допомоги найбільш активно освоюються у таких напрямках:

- впровадження енергоефективних заходів;
- розвиток урядування та громадського суспільства, у тому числі: підтримка реформи децентралізації, місцевий розвиток та розвиток міст;
- охорона здоров'я;
- удосконалення освіти і науки;
- економічний розвиток;
- розвиток аграрного сектору;
- підтримка національної безпеки та оборони;
- підтримка ВПО та відновлення України;
- розвиток інфраструктури;
- розвиток спорту та молоді;
- соціальний захист.

Малюнок 17. Географія діяльності проектів МТД на території Полтавської області у 2019 році

Джерело: <http://pobl-invest.gov.ua/Home/Pageltem/28>

Варто зазначити, що Полтавська область у 2019 році стала одним із 7 регіонів України, який братиме участь у Програмі ЄС “EU4Skills: Кращі навички для сучасної України”, яка

нещодавно стартувала і спрямована на підтримку реформи професійно-технічної освіти на національному рівні, а також в обраних регіонах. Участь у Програмі дозволить провести значну роботу з адаптації підготовки кадрів до потреб регіональної економіки з урахуванням перспектив її розвитку.

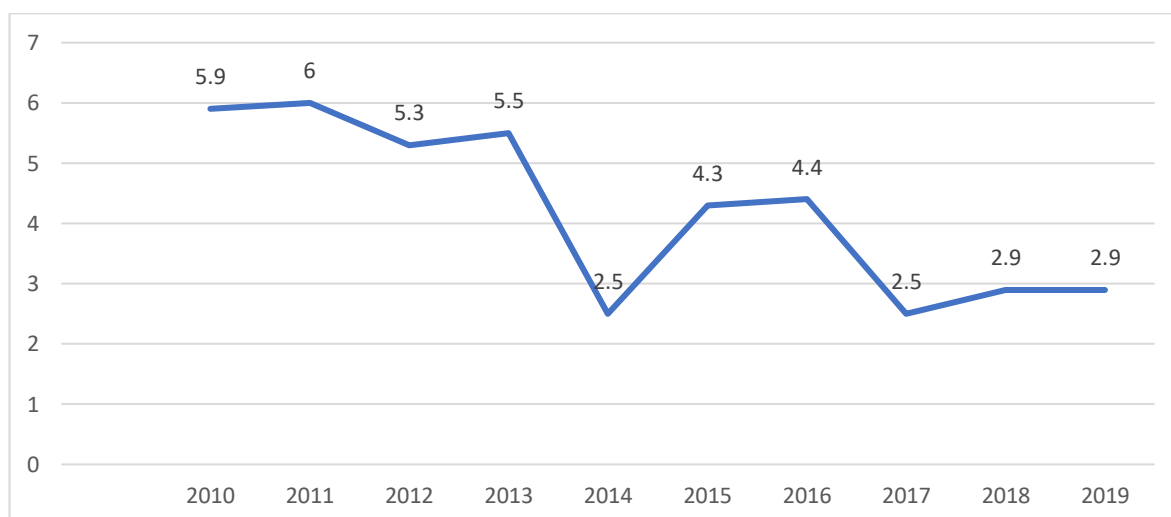
4. Порівняльний аналіз залучення ПІІ, освоєння капітальних інвестицій та експорту товарів між регіонами України

4.1. Прямі іноземні інвестиції в Україну.

Надходження ПІІ в Україну в попередні роки не набуло належної динаміки (за винятком 2006-2007 років, коли обсяги залучених інвестицій становили 8-10 млрд. дол. США), а значна їх частина надходила із офшорів і асоціюється значною мірою із коштами, виведеними великим бізнесом з України з метою оптимізації оподаткування.

Впродовж 2010-2013 рр. спостерігалася певна позитивна динаміка залучення ПІІ. Україні вдавалося ще утримати темпи приросту інвестицій. Значною мірою це відбувалося завдяки продовженню інвестування компаніями в раніше започатковані проекти. Разом з тим з 2014 року спостерігається суттєве зниження інвестиційної активності у сфері іноземного інвестування.

Малюнок 18. Надходження/вкладення прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України у 2010 -2019 рр. (млрд дол. США).

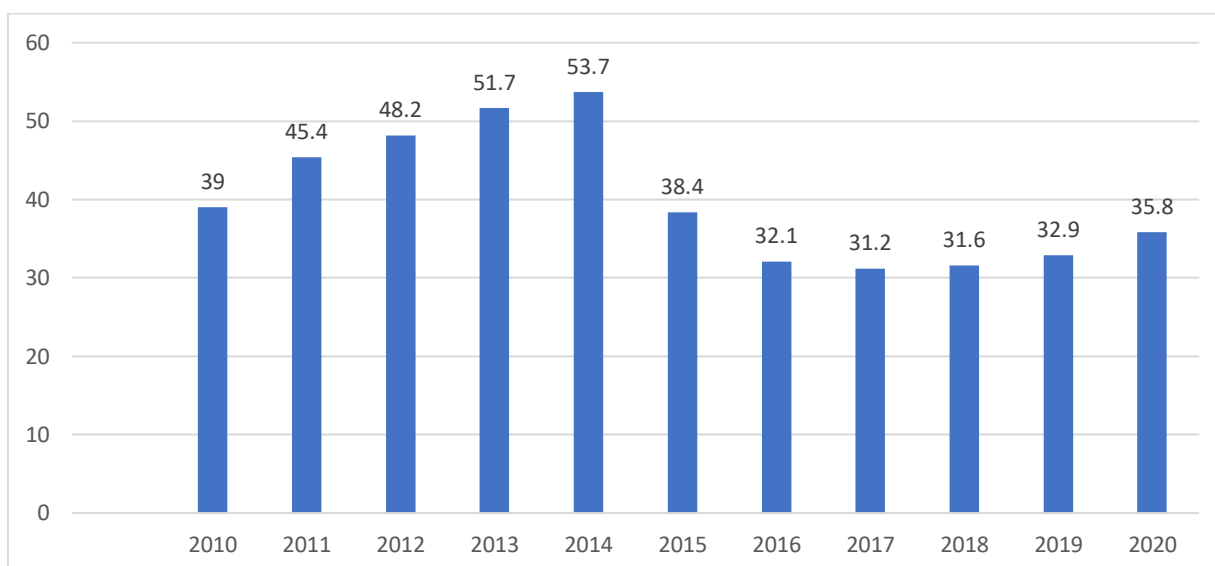
Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Сумарний показник суттєво скоротився у 2014 році, передусім за рахунок курсової різниці внаслідок суттєвої девальвації гривни, часткового вилучення інвестицій та їх втрати.

За даними Держстату у 2018 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 2 869,9 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

За попередніми даними Держстату у 2019 році ПІІ зросли на 2904,5 млн дол. США. Зокрема минулого року нерезиденти вклали 2,53 мільярда дол. США акціонерного капіталу в Україну. Водночас, з України вийшло 1,28 мільярда дол. США інвестицій. З огляду на курсову різницю, інвестиції зросли на майже мільярд дол. США (\$ 947,1 млн).

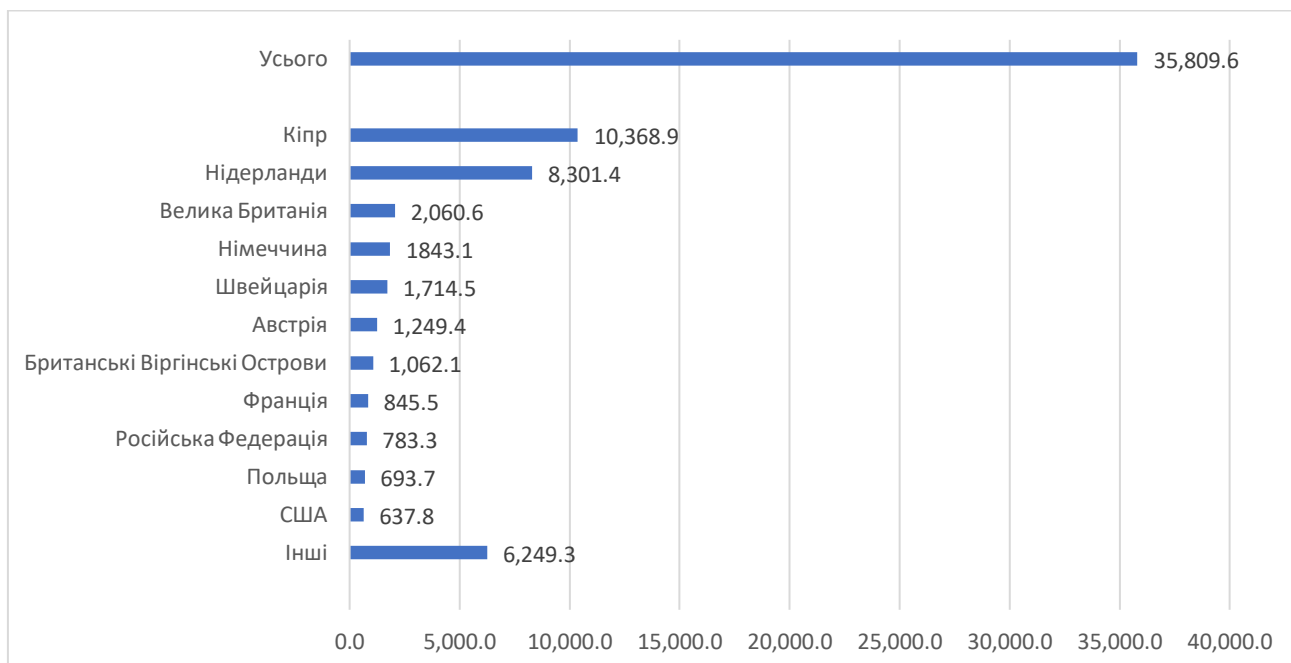
Малюнок 19. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України у 2010 – 2019 роки (на початок року, млрд дол. США).

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

В перелік найбільших країн-інвесторів входять Кіпр, Нідерланди, Великобританія, Німеччина, Швейцарія, Австрія, Віргінські Острови, Франція, Російська Федерація, Польща та США. Загалом 28 289,3 млн дол. США надійшло з країн ЄС, що становить майже 79%.

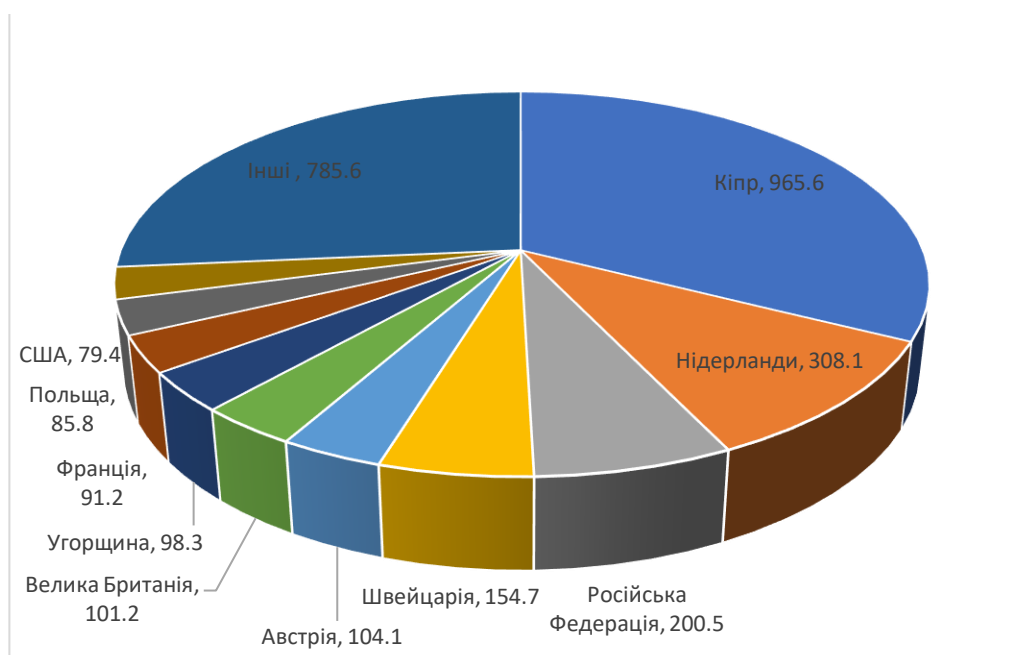
Малюнок 20. Найбільші країни-інвестори в економіці України станом на 31.12.2019 року (млн дол. США)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Переважно ці ж країни стали найбільшими інвесторами в Україну у 2019 році. Зокрема з країн ЄС надійшло близько 2317 млн дол. США, що становить майже 80% всіх отриманих ПІІ.

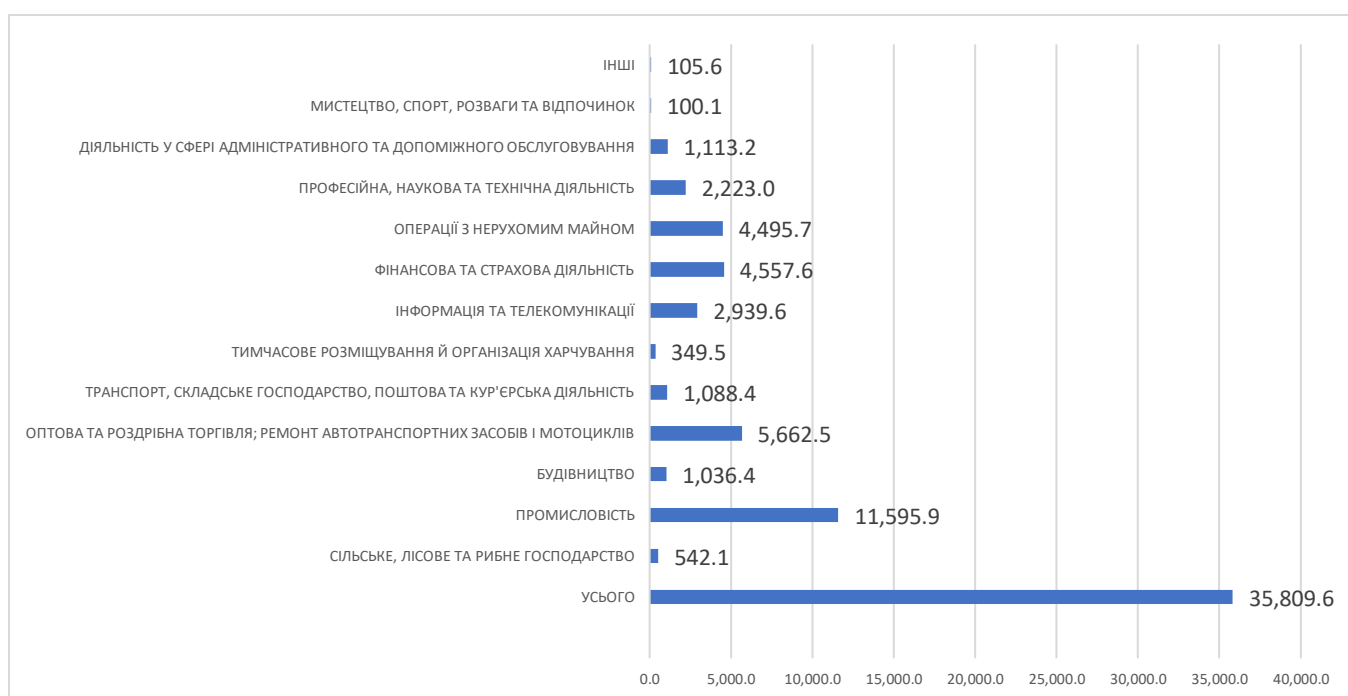
Малюнок 21. Найбільші країни-інвестори в економіці України у 2019 році (млн дол. США)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Проблемним питанням є й те, що у попередні роки ПІІ не були спрямовані на реалізацію стратегічних пріоритетів структурної перебудови економіки та досягнення значних обсягів створення доданої вартості, а передусім сконцентрувалися в галузях з високим рівнем рентабельності або сировинній сфері. Зокрема, понад 50% ПІІ сконцентрована у фінансово-торгівельній сфері, операціях з нерухомістю та у добувній промисловості.

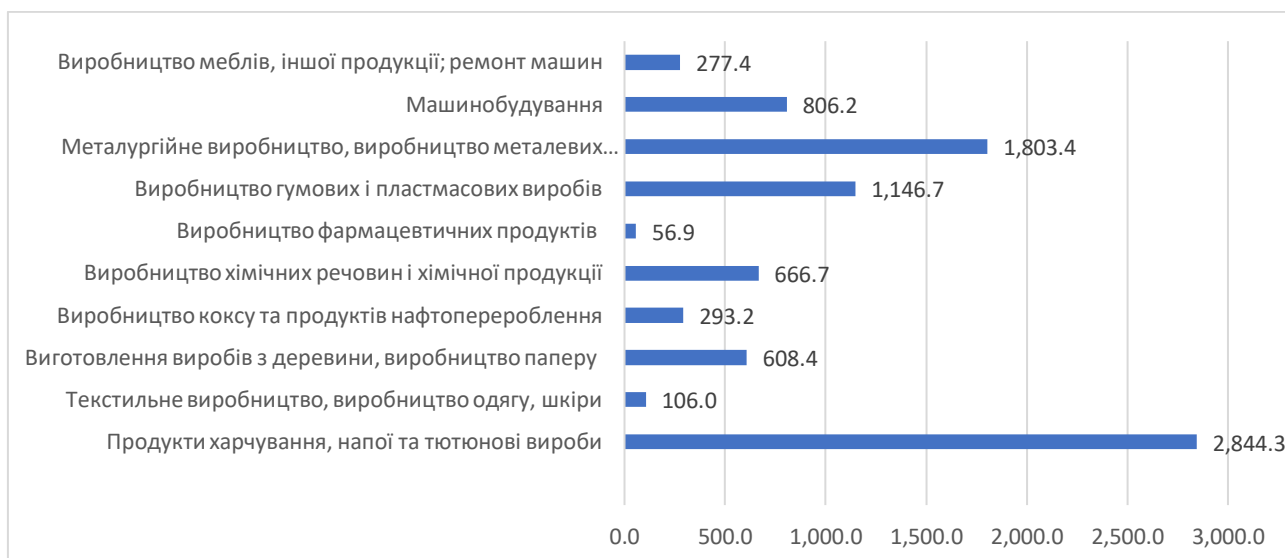
Малюнок 22. ПІІ (акціонерний капітал) в Україні на 31.12.2019 року за видами економічної діяльності (млн дол. США)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Найбільше ПІІ залучено у промисловість, з понад 10,0 млрд дол.США 1 747,40 млн дол. – у добувну промисловість, решта - 8199,7 млн дол. США – у переробну. Що стосується переробної промисловості то тут лідирує виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів. Значне місце займає виробництво металургійної й хімічної промисловості та машинобудування.

Рисунок 23. ПІІ (акціонерний капітал) на 01.01.2019 року у переробній промисловості (млн дол. США)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Водночас, незважаючи на вагомість ПІІ в економічному розвитку та технологічній модернізації української промисловості, вони не стали вагомим чинником оздоровлення економіки і не зіграли належної ролі в трансформації економічної системи держави. Реальний соціально-економічний ефект від діяльності понад 18,0 тис. підприємств з іноземним капіталом порівняно є незначним. У зв'язку з цим, виникає необхідність у здійсненні регулювання надходжень та використання прямих іноземних інвестицій в економіці України для потреб структурної перебудови економіки та прискореного економічного зростання.

Слід зазначити доволі негативну оцінку окремими інвесторами та міжнародними фахівцями стану інвестиційного клімату в Україні, попри певні позитивні зміни. Це свідчить про те, що темпи реформування української економіки та заходи з покращення інвестиційного клімату не задовольняють бізнес. Крім цього, ситуація ускладнилась у зв'язку зі збройним конфліктом на Сході країни, зумовленим військовою агресією з боку Росії.

Найбільшими перешкодами для інвестування в Україну за оцінкою бізнесу є корупція, незахищеність інвесторів та адміністративні бар'єри на шляху здійснення бізнесу. Крім цього, маса інвесторів стурбована макроекономічним становищем, правовим середовищем, політичними ризиками та іміджем країни. В результаті позитивні очікування інвесторів нерідко змінюються на негативні.

Рівень залучення інвестицій у вітчизняну економіку не відповідає величезному потенціалу України. Тому найголовніше завдання на даний момент полягає у формуванні і збереженні стійкого інтересу інвесторів до країни і сприянні залученню інвестицій у пріоритетні галузі, які можуть забезпечити прискорене економічне зростання. Потрібно пришвидшити роботу із покращення інвестиційного клімату України з тим, щоб отримувати необхідні фінансові ресурси не за рахунок зовнішніх запозичень, а за рахунок ефективної роботи як національних, так і закордонних інвесторів.

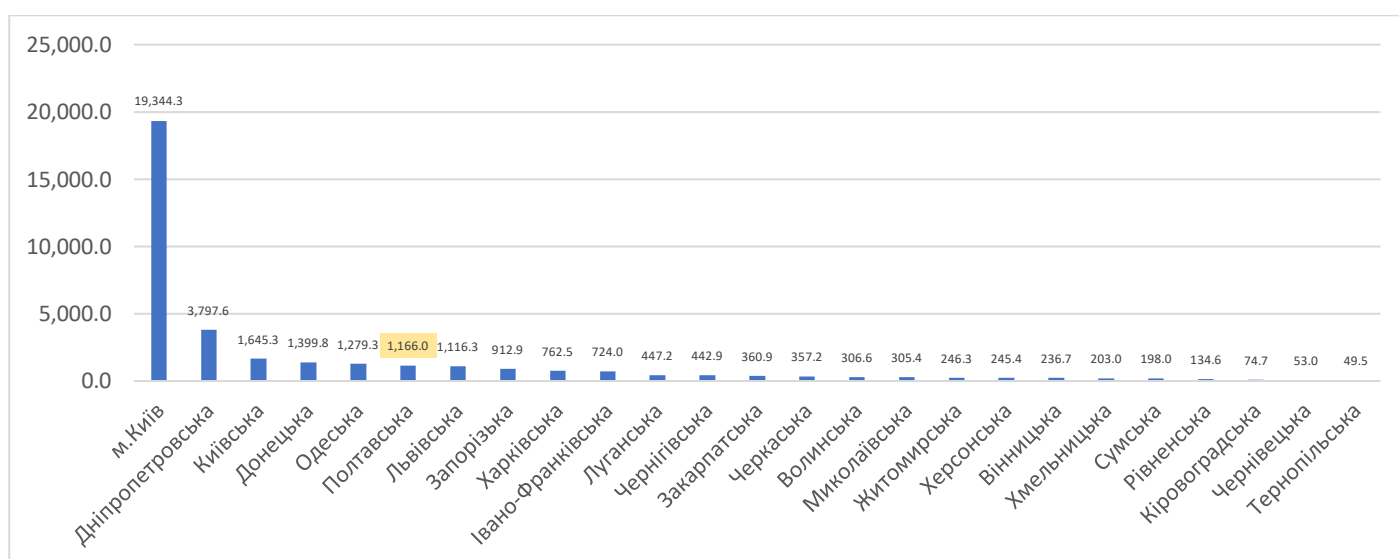
Водночас Україна приваблює інвесторів стратегічним географічним положенням. Зрозуміле прагнення іноземних компаній закріпитися на перспективному ринку збуту України, намагання одержувати прибуток на довгостроковій основі, бажання отримати доступ до порівняно недорогих джерел сировини та ресурсів, використовувати відносно недорогі та водночас кваліфіковані людські ресурси.

5. Полтавська область на фоні інших українських регіонів.

5.1. Залучення ПІІ.

Більше половини із залучених на початок 2020 року ПІІ надійшли в м. Київ – 19344,3 млн дол. США. Решта інвестицій розподілені між регіонами України, при цьому спостерігається значна диспропорція як загального обсягу, так і кількості ПІІ на одного мешканця.

Малюнок 24. Обсяг залучених ПІІ (акціонерний капітал) в регіони України на 01.01.2019 (млн дол. США)

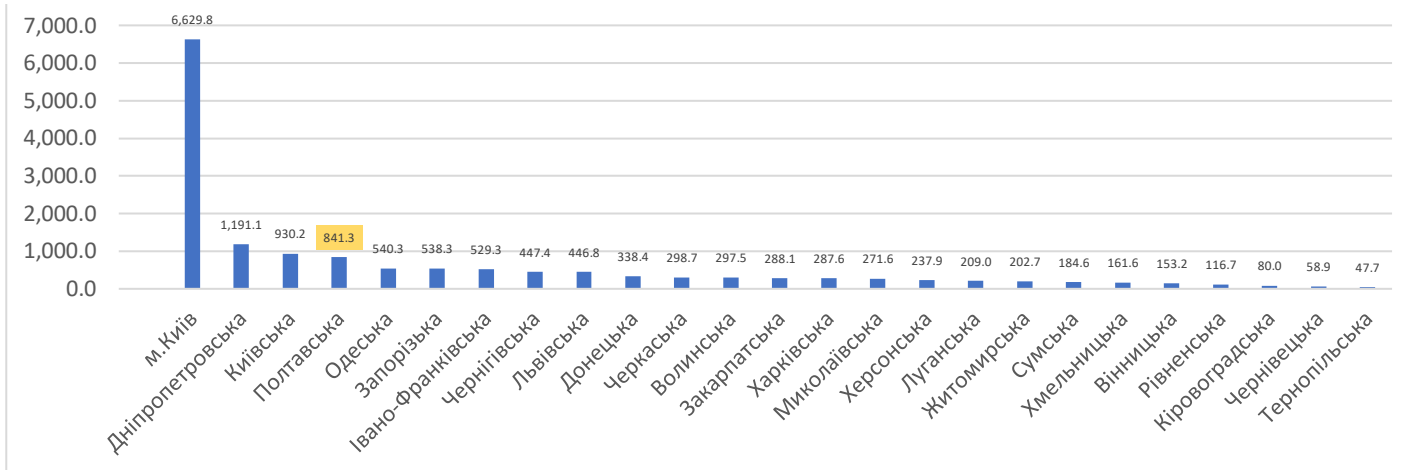
Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Полтавська область посідає шосте місце серед усіх регіонів України з обсягом залучених ПІІ, що становить майже 1166,0 млн дол. США станом на 31 грудня 2019 року. Зокрема минулого року інвестиції зросли на понад 140,0 млн дол. США, що є одним з найкращих показників в Україні.

Слід зазначити, що Полтавська область була і залишається доволі привабливою для інвесторів про що свідчить динаміка сукупних ПІІ в регіон.

Водночас за обсягом залучених ПІІ в розрахунку на одну особу, що є найбільш об'єктивним показником результативності у сфері іноземного інвестування, Полтавська область входить у групу лідерів, займаючи четверту позицію після Києва, Дніпропетровської і Київської областей з показником 841,3 дол. США.

нок 25. ПІІ (акціонерний капітал) в розрахунку на одну особу за регіонами України на 31.12.2019 (дол. США)

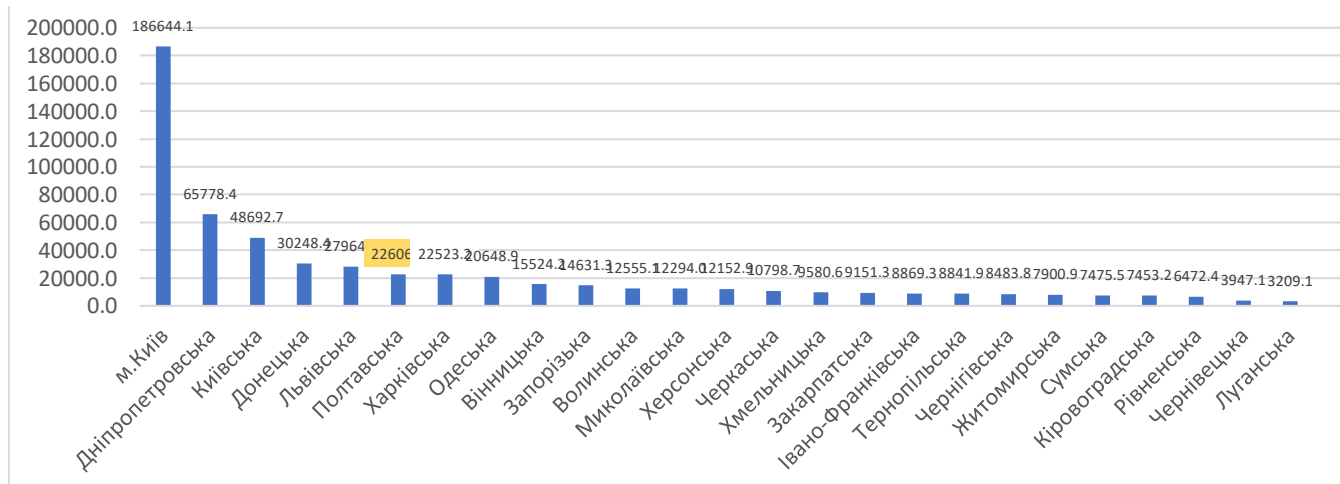
Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5.2. Освоєння капітальних інвестицій

Обсяги освоєних капітальних інвестицій в Україні за січень-грудень 2019 року склали 584448,6 млн грн, що на 11,0% більше від показників 2018 року (зростання у 2018 році до попереднього склало 21,6%).

За обсягом капітальних інвестицій Полтавська область у 2019 році посіла шосте місце серед регіонів України, освоївши 22606,0 млн грн., що становить 3,9 % від всього обсягу освоєних капітальних інвестицій в країні. В той же час індекс капітальних інвестицій становив 139,7% (по країні – 115,5%), це 4 місце в Україні.

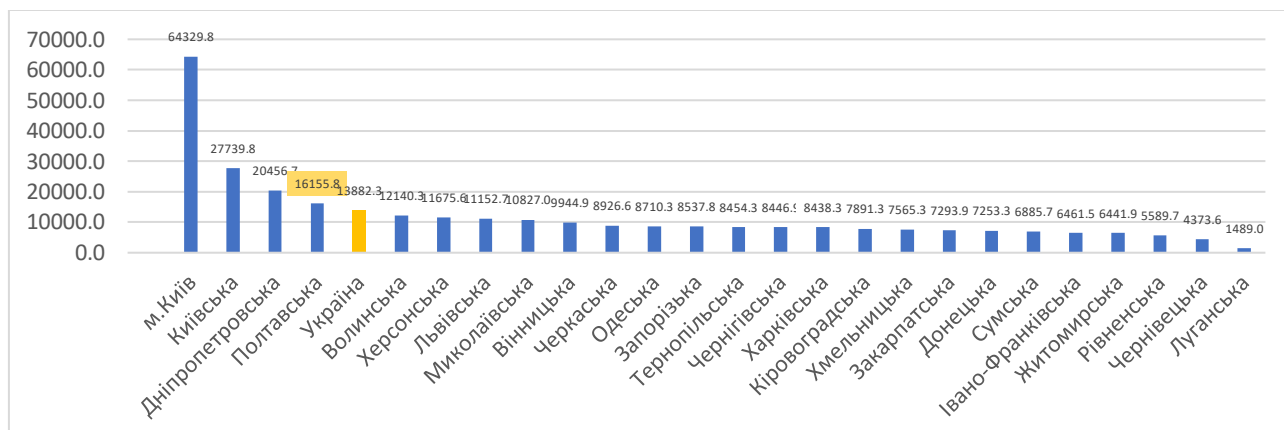
Малюнок 26. Обсяг освоєних капітальних інвестицій за регіонами України у 2019 році (млн грн)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Водночас за обсягом капітальних інвестицій на одного мешканця, що становить 16155,8 грн область теж входить у групу лідерів, перебуваючи на четвертому місці після Києва, Київської та Дніпропетровської областей.

Малюнок 27. Обсяг освоєних капітальних інвестицій за регіонами України у розрахунку на одну особу за 2019 рік (грн)

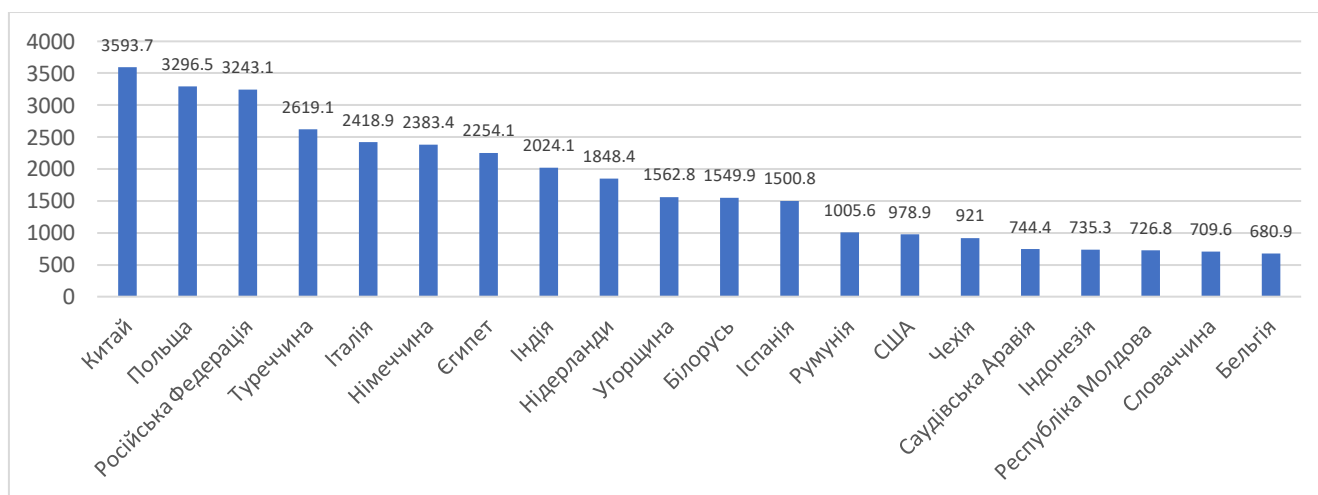

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5.3. Експорт: показники, регіональний вимір та вплив інвестицій

У 2019р. експорт товарів становив 50060,3 млн.дол. США, зростання склало 5,8% порівняно із 2018р., імпорт – 60783,7 млн.дол., зростання – 6,3%. Негативне сальдо склало 10723,4 млн.дол. (у 2018р. також негативне – 9852,6 млн. дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,82 (у 2018р. – 0,83). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 227 країн світу.

Малюнок 28. Країни – найбільші торговельні партнери України (експорт) у 2019р. (млн дол. США)

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Експорт у країни ЄС становив 20752,3 млн дол. США, у порівнянні з 2018 роком зростання склало 3,0%. Приблизно 2/3 експорту товарів на суму 34797,3 млн дол. США спрямовано минулого року до 20 країн, які є найбільшими торговельними партнерами

України. Топ-10 країн, до яких Україна поставляла свої товари, очолюють Китай, Польща та Російська Федерація. За даними Держстату, експорт із Китаєм зріс на понад 63% порівняно із 2018 роком та становить майже 3,6 млрд доларів. З Польщею минулого року додалося 1,2% експортованих товарів майже на 3,3 млрд доларів. Щодо РФ, експорт впав на 11,2% і протягом року становив 3,2 млрд доларів.

Малюнок 29. Товарна структура українського експорту у 2019 році (млн дол. США).

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Серед товарів, які Україна продавала, то передусім це сировина та агропродукція, що говорить про переважаючий сировинний характер експорту. На 31% стали більше продавати рослинних продуктів (12,9 млрд). Продаж за кордон тваринних жирів та рослинної олії збільшився на 5,3% (4,7 млрд), харчових продуктів – на 6,7% (3,2 млрд). На 5,5% збільшився продаж тварин та тваринних продуктів (1,3 млрд доларів).

У той же час на 12% просіла торгівля металами та виробами з них, однак все одно вона становила велику частку експорту (10,3 млрд). Експорт мінеральних продуктів, нафти та нафтопродуктів збільшився на 12,2% і досяг 4,9 млрд доларів. Продаж українських машин, обладнання, механізмів та електротехнічного обладнання впав на 4,1% (4,5 млрд).

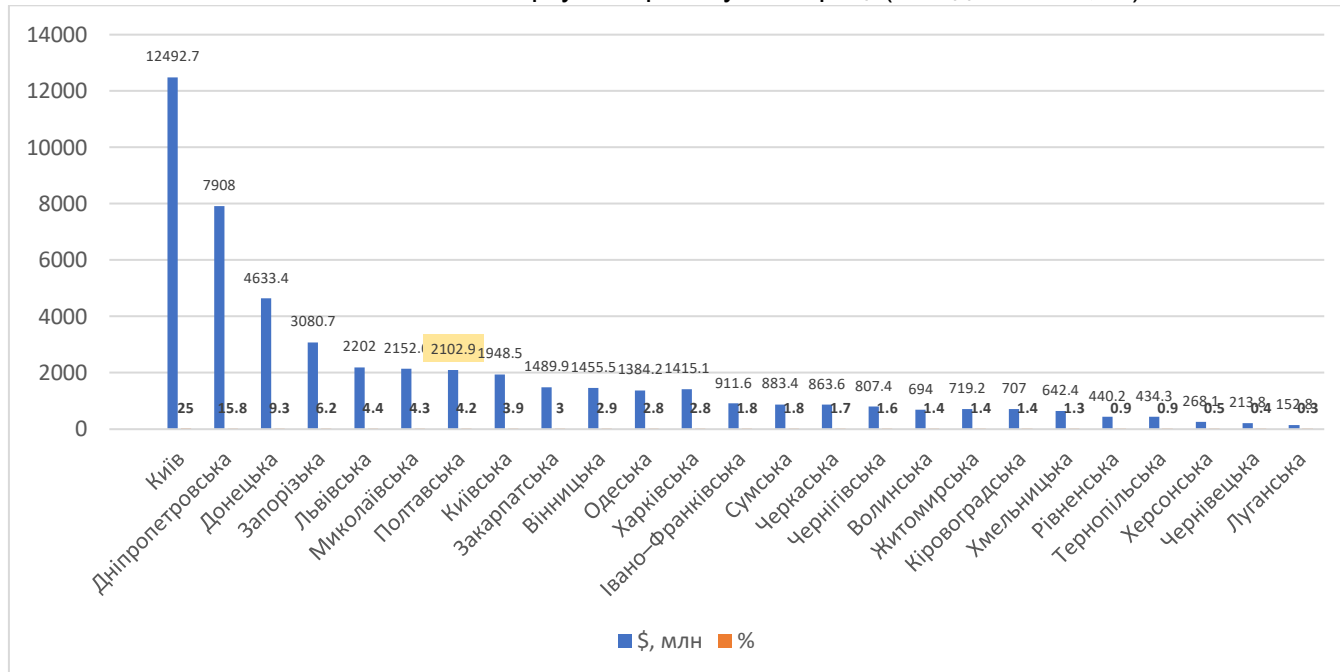
Порівняно кращою проти попереднього року стала ситуація з експортом хімічної продукції, спостерігається зростання на 3,2% (1,9 млрд доларів). Полімери, пластмаси та вироби додали майже 4% експорту (721,6 млн доларів). Експорт деревини та виробів із неї скоротився на 6,3% та в грошовому вираженні становив 1,4 млрд доларів. На 20% менше стали вивозити за кордон маси з деревини та целюлози (437,8 млн доларів).

Майже на 32% більше стали продавати транспортних засобів, передусім наземних, зокрема й рухомого складу виробництва ПАТ «Крюківський вагобудівний завод» (м. Кременчук Полтавської області). Збільшився продаж за кордон різних промтоварів, за які вторгували 872,4 млн доларів. Виробів із каменю, гіпсу та цементу поставили за кордон на 414,7 млн, дорогоцінного та напівдорогоцінного камінню – на 89,9 млн доларів (+43,9%).

Позиції експорту товарів Полтавської області здебільшого корелюються із загальноукраїнськими показниками.

В регіональному розрізі п'ятірка лідерів українського експорту виглядає так: Київ (25,0%), Дніпропетровська (15,8%), Донецька (9,3%), Запорізька (6,2%) та Львівська (4,4%). Полтавська область, експорт товарів якої у 2019 році склав 4,2% від загальноукраїнського показника за підсумками минулого року на 7-у місці. Водночас за темпами приросту експорту товарів 10,8% Полтавщина входить у п'ятірку кращих.

Малюнок 30. Регіональні обсяги експорту товарами у 2019 році (млн дол. США, %).

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Щодо експорту послуг, то він склав 15237,5 млн дол. США. Лідерами є м. Київ, Одеська, Львівська, Миколаївська та Харківська області, які сукупно забезпечили понад 40,0%. Полтавська область з показником 52,1 млн дол. США за експортом послуг перебуває на 17-у місці.

Слід відзначити, що регіони-лідери в експорті, як правило, мають лідируючі позиції і за розмірами залучених ПІІ, і за обсягами освоєних капітальних інвестицій, що є переконливим свідченням їх ролі у зростанні конкурентоспроможності регіональної економіки.

6. Світові потоки інвестицій та їх вплив на конкурентоспроможність країн і регіонів

6.1. Вплив ПІІ на конкурентоспроможність країн та регіонів: шанси, можливості та значення для Полтавської області

Проведений аналіз дає можливість зробити висновок, що забезпечення сталого і збалансованого розвитку Полтавської області та модернізація її економіки неможлива без залучення інвестицій, які є ключовим фактором розвитку та вдосконалення галузевої структури економіки, впровадження інновацій, забезпечення економічного зростання та високої конкурентоспроможності регіональної економіки.

За умови нестачі власних економічних ресурсів, у першу чергу, фінансових, необхідних для відновлення і модернізації виробництва, стабільного економічного розвитку, проведення структурної перебудови, важливого значення набувають питання залучення зовнішніх джерел фінансування, які повинні ґрунтуватися на об'єктивних оцінках світових і регіональних тенденцій в інвестиційній сфері.

Впродовж останніх десятиріч ПІІ безпосередньо визначають зростання і економічний добробут як багатьох країн, так і їх найбільш успішних регіонів. Вони сприяють активізації

інвестиційного процесу, є джерелом капіталовкладень, причому у формі сучасних засобів виробництва, залучають вітчизняних підприємців до передового господарського досвіду, сприяють поширенню інновацій, розвитку малого і середнього бізнесу, збільшенню продуктивності праці та підвищенню добробуту населення. Іноземні інвестори відіграють значну роль в економічному розвитку та сприяють економічному зростанню регіональної економіки на основі ефективнішого використання місцевих ресурсів.

ПІІ повинні відігравати значно важливішу роль для розвитку економіки Полтавської області, соціально-економічного зростання регіону, громад і територій. Нарощення ПІІ в економіку, передусім у стратегічно важливі та найбільш перспективні галузі області, буде позитивним фактором для регіонального і місцевого економічного розвитку.

Залучення ПІІ посилюватиме здорову конкуренцію в бізнес середовищі, впровадження інновацій та забезпечить підвищення продуктивності регіональної економіки, дозволить створити якісні робочі місця та сприятиме економічному зростанню. Зростання надходжень іноземних інвестицій дасть змогу регіону та найбільш активним, дієвим громадам, їхнім територіям, отримати значні вигоди, серед яких, зокрема:

- підвищити рівень зайнятості, розбудувати інфраструктуру, в т.ч. й соціальну, поліпшити якість життя для мешканців території;

- посилити конкурентоспроможність, реалізувати та наростити свій потенціал (ресурсний, виробничий, науковий, кадровий тощо);

- досягнути відповідного рівня технологічності місцевої економіки, вийти на суттєве зростання доданої вартості, розвинути експортний потенціал;

- забезпечити розвиток людського потенціалу, підвищити кваліфікацію працівників;

- підвищити інвестиційну привабливість території, утвердити свій позитивний імідж.

Ці чинники взаємопов'язані й разом формують модель конкурентоспроможності території, метою якої є підвищення рівня життя населення. Водночас ключовим чинником її забезпечення є обсяг та якість залучених інвестицій, насамперед ПІІ, які генерують зростання продуктивності компаній та сприяють зайнятості населення.

6.2. Світові тенденції у сфері ПІІ: інвестиції є, але конкуренція за них зростає

Слід зазначити, що за період з 1990 року у світі спостерігається надзвичайно жвава динаміка потоків ПІІ зі стрімким зростанням, коливаннями, спадами і тенденціями до відновлення. Від показника 205 млрд дол. США в 1990 році, ці потоки майже безперервно зростали до 2007 року, збільшившись у понад 9 разів та досягнувши історичного піку у 2007 році обсягом 1,909 трлн дол. США. При цьому висхідна динаміка ПІІ переважно відображала значні темпи економічного зростання і високі економічні показники багатьох країн світу як розвинених, так і країн, що розвиваються. Натомість для подальшого періоду та зокрема 2010-х років характерними є постійна турбулентність з піком у 2016 році (1,81 трлн дол. США) і різким спадом у 2017 році (за даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (далі – ЮНКТАД) 1,52 трлн дол. США). Критичні періоди, коли показники ПІІ різко знижувалися, пов'язані із подіями 11 вересня 2001 року та фінансовою кризою 2008 року, з часів якої потоки ПІІ так і не відновилися до рівня докризового 2007 року.

Загалом для сучасної світової економіки характерною є яскраво виражена нестабільність тенденцій у сфері ПІІ, у залежності від багатьох чинників має місце як зростання так і спад потоків ПІІ.

Для українських регіонів, і Полтавської області зокрема, дуже важливими є ПІІ типу «грінфілд», оскільки вони передбачають створення нових сучасних виробництв, дозволяють реалізувати величезний виробничий потенціал, підвищити зайнятість та конкурентоспроможність регіональних економік. Водночас аналіз світових тенденцій показує,

що, не зважаючи на помірне зростання в 2015-2016 рр. ПІІ типу «грінфілд» (до 828 млрд дол. США в 2016 році), їх обсяг у 2017 році досягнув найнижчого рівня з 2003 році, скоротившись на 32% або до 571 млрд дол. США (кількість проектів при цьому зменшилася на 17%). Зокрема, це відбулося через зменшення на 49%, (до 261 млрд дол. США) вартості таких проектів у країнах, що розвиваються, а також через зменшення показників всіх без виключення регіонів. Водночас вартість ПІІ типу «грінфілд» зросла у розвинених країнах на 11%, (до 282 млрд дол. США).

В порівнянні з попереднім у 2018 році залучення ПІІ в світову економіку скоротилося до 1,41 трлн дол. США. Таким чином, можна зробити висновок, що конкуренція за ПІІ у світі, особливо типу «грінфілд», загострюється.

Це найбільше падіння після світової фінансової кризи 2008-2009 рр., при цьому зниження сконцентровано в розвинених країнах, де приплив ПІІ був на найнижчому рівні з 2004 року. Однією з причин, що спонукало зниження глобальних інвестицій, за даними UNCTAD, є реформа податку на прибуток підприємств у Сполучених Штатах Америки (далі – США) в результаті чого, починаючи з 2017 року, багатонаціональні підприємства США розпочали велику репатріацію накопичених іноземних доходів. Серед причин також є низка невизначеностей, що стоять перед глобальною економікою, зниження прибутковості ПІІ, тенденції у зміні структури світової економіки, зміцнення цифрової економіки і, таким чином, перехід до нематеріальних активів у міжнародному виробництві тощо.

Між тим, потоки ПІІ в країнах, що розвиваються, були більш стійкими. За даними UNCTAD ПІІ в країни, що розвиваються, збільшилися на 3% до 694 млрд дол. США у 2018 році.

Заслугує на увагу те, що оголошення інвестицій у «greenfield» (передусім підготовлені інвестиційні майданчики на території індустриальних/промислових парків) у країнах, що розвиваються, зросли на 47%.

Надходження ПІІ в країни СНД, Україну і Грузію в 2018 році в порівнянні з 2017 роком знизився на 11% до 37,3 млрд дол. США. Це один з найменших рівнів, починаючи з 2006 року. В основному зниження пояснювалося низькою динамікою ПІІ в чотирьох країнах регіону: Азербайджані, Казахстані, Російській Федерації, а також в Україні.

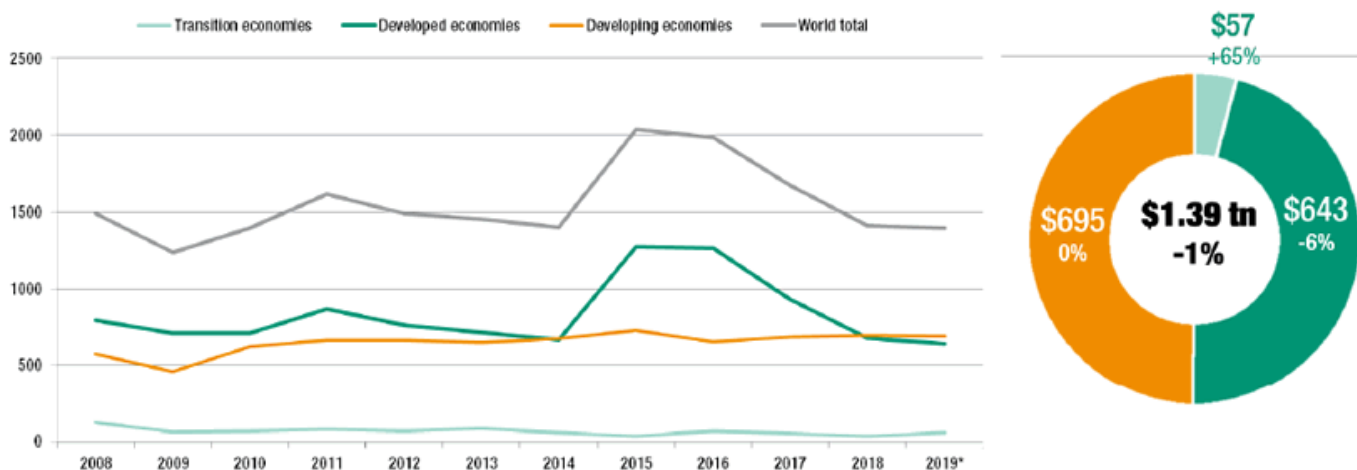
У той же час надходження ПІІ в економіку країн з перехідною економікою Південно-Східної Європи зросло на 14% і склало у 2018 році 6,3 млрд дол. США. Збільшенню надходжень ПІІ сприяли заходи зі створення робочих місць у приватному секторі і, як результат, привело до зростання ВВП.

У 2019 році ПІІ продовжили тренд попередніх років і незначно знизилися, з 1,41 трлн дол. США у 2018 р. до 1,39 трлн. дол. США у 2019 р. Приплив ПІІ у розвинені країни зменшився на 6%, а їх залучення в економіки, що розвиваються, не змінилося.

Сполучені Штати залишаються найбільшим одержувачем прямих іноземних інвестицій, залучивши в минулому році 251 млрд., за ним йде Китай – 140 млрд. та Сінгапур - 110 млрд. дол. США.

У Європейському Союзі приплив ПІІ зменшився на 15% до приблизно 305 мільярдів доларів. Згідно даних UNCTAD, потоки в країни, що розвиваються, залишалися незмінними в 2019 році, і, за попередніми оцінками, становлять 695 млрд. дол. США, що становить приблизно половину світових ПІІ.

Малюнок 31. Тенденції у сфері ПІІ у 2006 – 2019 рр. (млрд. дол. США).

Джерело: <https://unctad.org/>

Разом з тим, на потоки ПІІ впливатимуть геополітичні ризики, які залишаються досить високими, можливість відновлення торгівельної суперечки між США та КНР, зростання проявів політики протекціонізму, а також тенденція до зменшення «greenfield» проектів.

6.3. Вплив пандемії COVID-19 і світової економічної рецесії 2020 на ПІІ

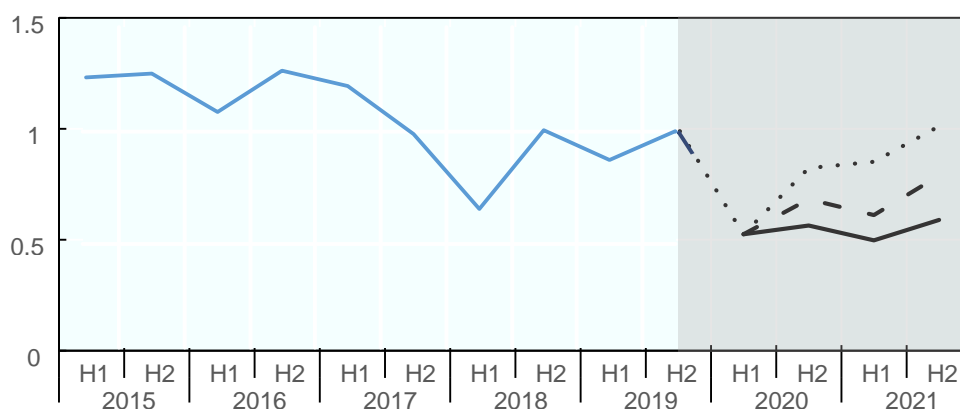
Слід зазначити, що на думку фахівців МФВ та інших фінансових інституцій епідемія коронавірусу COVID-19, яка виникла в китайській провінції Ухань і поширилася в багатьох країнах на різних континентах може негативно вплинути на зростання глобальної економіки в 2020 році, а це в свою чергу зумовить зниження інвестиційної активності, перегляд інвестиційних планів та відтермінування інвестиційних рішень.

Зокрема, згідно прогнозів ОЕСР потоки ПІІ в 2020 році впадуть більш ніж на 30%, навіть за найоптимістичнішого сценарію успішності заходів політики в галузі охорони здоров'я та економічної підтримки, що приймаються урядами для подолання пандемії COVID-19 та наслідків рецесії. Очікується, що найбільше вони знизяться у першому півріччі 2020 року. Передусім можуть зменшитись до країн, що розвиваються, оскільки сектори, на які сильно впливає пандемія, включаючи первинний та виробничий сектори, займають більшу частку їх прямих іноземних інвестицій, ніж у розвинених країнах.

Разом з тим фахівці ОЕСР зазначають, що вплив на потоки прямих іноземних інвестицій залежатиме від успіху заходів щодо протидії пандемії та підтримки охорони здоров'я в окремих країнах, а також економічної політики, яка буде здійснюватися у цей період. Залежно від цього, вони передбачають три можливі сценарії розвитку глобальних потоків ПІІ у найближчі роки.

На думку експертів ОЕСР у перспективі пандемія може змусити міжнародні компанії змінити географічний розподіл своїх закордонних інвестицій. Наприклад, ТНК можуть переглядати та скорочувати відстань до своїх закордонних підприємств і партнерів, щоб захиститися від перебоїв у ланцюгах поставок. Вони можуть розглядати альтернативи географічної диверсифікації і перенесення своїх активів в інші країни для зменшення впливу потрясінь, пов'язаних з місцем розташування, та зменшення витрат, щоб мати змогу краще вирішувати кризові ситуації. Такі зрушення можуть мати важливий вплив на економічні перспективи окремих країн, у т.ч. й України і Полтавської області зокрема, оскільки ТНК відповідають за велику частку глобальної доданої вартості, торгівлі, зайнятості, науково-дослідних досліджень та впроваджень.

Малюнок 32. Можливі сценарії розвитку глобальних потоків ПІІ у 2020-2021 роках (млрд дол. США)

Джерело: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=132_132646-g8as4msdp9&title=Foreign-direct-investment-flows-in-the-time-of-COVID-19

6.4. Галузевий аспект ПІІ: що важливо врахувати для Полтавської області

Останні дані щодо галузевого розподілу ПІІ свідчать, що понад чверть світових запасів ПІІ сконцентровано у виробничій сфері. Переважна більшість проектів здійснювалася у сфері виробництва продовольства та напоїв, електроніки та електрообладнання, тютюнової, фармацевтичної продукції, нафтопродуктів, хімічної продукції та в автомобілебудуванні. Загалом на ці галузі припадає понад 70% світових запасів ПІІ у виробничій сфері, з ними також пов'язані основні міжнародні переміщення ТНК за останні десятиріччя у пошуках ринків та прибутковості.

6% світових запасів ПІІ було зосереджено в первинному секторі – переважно у видобувній промисловості, зокрема в сфері видобування нафти та газу.

Втім приблизно дві третини світових запасів ПІІ традиційно припадають на сферу послуг, переважно фінанси, бізнес та управління, торгівлю та телекомунікації. Така величезна частка сектору послуг завищує реальне значення цієї сфери ПІІ, оскільки значна частина інвестицій припадає на діяльність компаній, пов'язаних з сировинними галузями та виробництвом, що визначається як послуги (зокрема функції головних структур і бек-офісів, фінансових холдингів, закупівлі, матеріально-технічне забезпечення, дослідження та розробки). Отже, є підстави вважати, що дані про ПІІ у послуги можуть перевищувати реальні показники більш ніж на третину.

Уповільнення росту міжнародного виробництва відображається на світовій торгівлі. Хоча зарубіжні філії ТНК продовжують нарощувати міжнародне виробництво, темпи такого зростання у 2011-2016 рр. були нижчими за показники 2006-2010 рр. Так, середньорічні темпи зростання товарообігу зарубіжних дочірніх структур знизилися з 9,7%, до 7,3%, доданої вартості – з 10,7% до 4,9%, зайнятості - з 7,6% до 4,9%. Все це приводить до загострення конкуренції за ПІІ.

Аналіз останніх тенденцій у сфері ПІІ свідчить, що серед галузей економіки, до яких проявлявся найбільший інтерес міжнародних інвесторів, пов'язані з фінансовою та страховою діяльністю, розвідкою нафти і газу, відновлюваної енергії, нерухомості, агропромисловим та харчовою промисловістю. Великі інвестиції були вкладені також в гірничодобувну промисловість.

Водночас одним з головних рушіїв зростання і розвитку ПІІ є цифрова економіка. ІКТ трансформують як міжнародне виробництво, так і самі ТНК.

Подальше впровадження ІКТ здатне докорінно змінити характер міжнародної діяльності ТНК та впливу їх дочірніх структур на країни-реципієнти. За 2010-2015 рр. число компаній, що займаються такими технологіями, у переліку 100 найбільших ТНК збільшилася більш ніж вдвічі. Активи таких ТНК вирости на 65%, а їх операційний дохід і зайнятість - приблизно на 30%, що не притаманно іншим ТНК з першої сотні. В останні роки ця тенденція посилюється.

Швидко зростає значення цифрових ТНК, в тому числі компаній, що займаються створенням інтернет-платформ, електронною торгівлею і цифровим контентом - близько 70% їх обороту припадає на міжнародні продажі, в той час, як за кордоном вони мають лише 40% своїх активів.

Останні секторальні тенденції свідчать про значну зацікавленість міжнародних інвесторів до проектів у сфері зеленої /альтернативної енергетики. Згідно з даними ЮНКТАД вартість оголошених проектів у цій сфері різко зросла на 47% до 539 млрд дол. США

ПІІ суттєво впливають на економічний прогрес як конкретних локальних територій, регіонів, так і країн загалом. Конкуренція за глобальні інвестиції і відповідно привабливість країни для припливу ПІІ істотно посилилася. Це особливо помітно протягом останніх років, що значною мірою зумовлено їх зменшенням у 2018 році.

Значна частка ПІІ зосереджується в розвинених країнах, у т.ч. через те, що потоки капіталу є вкрай чутливими до інвестиційного середовища та якості інститутів.

Особливо це стосується ПІІ, які здебільшого надходять у країни, де має місце верховенство права (захист прав інвесторів, гарантії виконання контрактів, відсутність рейдерства, захист конкуренції, вільний доступ до ресурсів та інфраструктури тощо).

У той же час значна частина інвестицій припадає на країни, які розвиваються і певна на країни з перехідною економікою. Бідніші країни приваблюють інвесторів з огляду на ресурсний потенціал, на те, що тут вищі норми віддачі на капітал, нижчі витрати на оплату праці, вірогідніші преференційні режими функціонування.

Одним з найбільш важливих факторів спаду обсягів залучення інвестицій стало зниження прибутковості інвестування: прибутковість іноземних інвестицій у 2017 році склала у світі в середньому 6,7% проти 8,1% у 2012 році. І це зниження прибутковості іноземних активів може негативно позначитися на довгострокових перспективах залучення ПІІ.

Для стимулювання залучення ПІІ у багатьох країнах вживалися заходи щодо спрощення адміністративних процедур і вимог до інвесторів, надання інвестиційних стимулів – податкових, митних пільг і преференцій, створення нових особливих економічних зон, а також заходи з підвищення ефективності роботи агенцій зі сприяння залученню інвестицій на національному та регіональному рівнях.

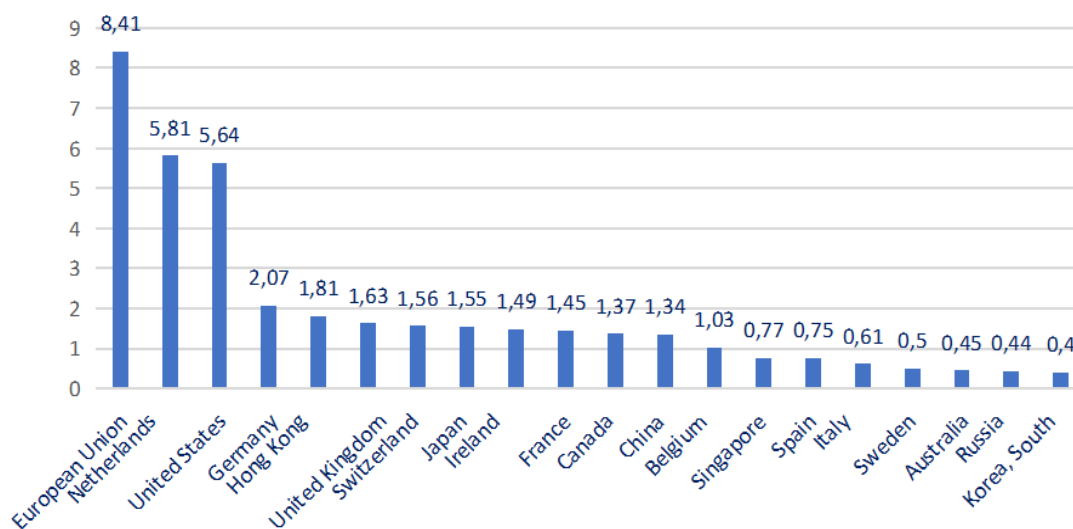
Як відзначають експерти ЮНКТАД, динаміка глобальних ПІІ наочно демонструє важливість для країн створення сприятливого бізнес-клімату, характерною особливістю якого є відкрита і недискримінаційна політика в області інвестицій.

Суттєвий вплив на інвестиційні процеси має нова промислова революція, що набирає обертів – адже у зв'язку з розширенням роботизації і автоматизації виробництва перебудовування виробництва в країни з дешевою робочою силою значною мірою втрачає свою актуальність. Саме тому цифрова трансформація (цифровізація, діджиталізація) економіки є дуже важливим позитивним фактором впливу на зростання ПІІ. Орієнтація інвестиційної політики на смарт-спеціалізацію, стратегії «розумного» цифрового розвитку може стати ключем не тільки до залучення ПІІ, а до плідної інтеграції країни в систему глобалізованої економіки світу.

6.5. Країни – найбільші інвестори: на кого варто орієнтуватися

Одним з важливих аспектів у сфері ПІІ є розуміння можливості і здатність притягувати цільові інвестиції з тих країн і залучати їх від тих компаній, які володіють відповідним інвестиційним ресурсом, найсучаснішими технологіями в тій чи іншій галузі і можуть генерувати реалізацію важливих для Полтавської області інвестиційних проектів. У цьому контексті досить важливим фактором є обсяг глобальних інвестицій за весь попередній період та останні тенденції, які мають місце.

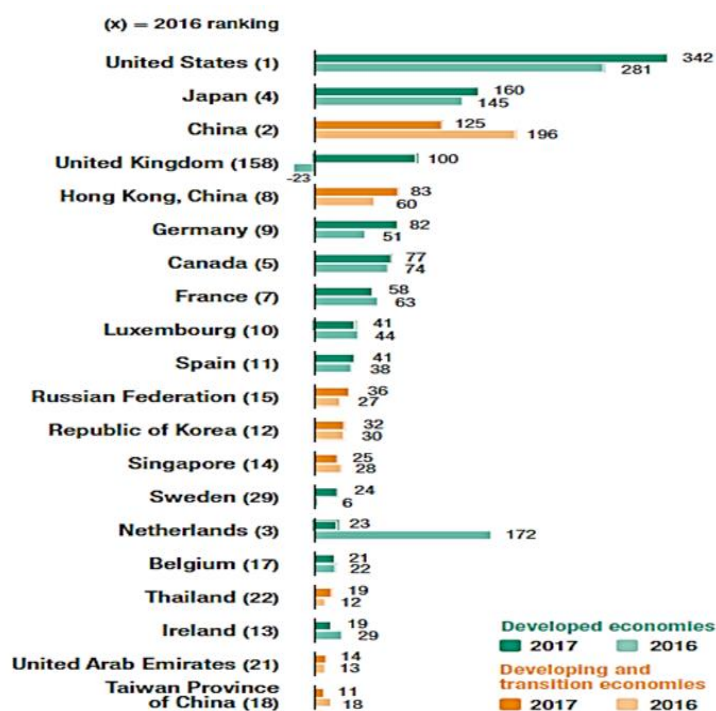
Малюнок 33. Обсяг ПІІ за весь період інвестування за окремими країнами (трлн дол. США)

Джерело: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2199rank.html>

При аналізі можливих інвестиційних потоків важливо враховувати фактори впливу інвестицій і перетікання їх з одних країн до інших, у т.ч. з урахуванням факторних умов.

Малюнок 34. Найбільші країни-донори ПІІ у 2016-2017 рр. Джерело: <https://unctad.org/>

Source: UNCTAD, FDI/MNE database (www.unctad.org/fdistatistics).

6.6. Основні висновки щодо ПІІ

Для переоснащення і модернізації виробництва, забезпечення стабільного економічного розвитку, проведення структурної перебудови регіональної економіки, збільшення зайнятості необхідно наростити надходження ПІІ у Полтавську область.

На глобальному рівні загострюється конкуренція за ПІІ, ситуація ускладнюється в зв'язку з пандемією Covid-19 та світовою економічною рецесією, тому розраховувати на випадкові чи спонтанні надходження ПІІ в регіон не доводиться.

Експерти UNCTAD напочатку року прогнозували помірне зростання світових потоків ПІІ у 2020-2021 рр., що (за відповідної активізації та розвитку інституційної спроможності) надавало б більше можливостей для залучення ПІІ у регіональну економіку. Однак непередбачувана ситуація з пандемією значною мірою змінить плани і рішення багатьох потенційних інвесторів.

На думку експертів ОЕСР у перспективі пандемія може змусити міжнародні компанії змінити географічний розподіл своїх закордонних інвестицій, зокрема ТНК можуть розглядати альтернативи географічної диверсифікації і перенесення своїх активів в інші країни, зокрема й в Україну, для зменшення впливу криз, пов'язаних з місцем розташування та зменшення витрат, щоб бути гнучкішими й ефективнішими у прийнятті інвестиційних рішень у випадку форс мажорних обставин.

При визначенні цільових країн і міжнародних компаній для залучення ПІІ важливо, щоб конкурентні переваги та можливості Полтавської області узгоджувалися з потребами, інвестиційними ресурсами та технологіями потенційних інвесторів. Тоді вони потенційно можуть бути зацікавлені реалізувати важливі інвестиційні проекти саме у цьому регіоні.

Варто зауважити, що переважна більшість виробничих інвестицій акумулюється у сферах у виробництва продовольства та напоїв, електроніки та електрообладнання, тютюнової, фармацевтичної продукції, нафтопродуктів, автомобіле- та машинобудуванні, тобто галузях, більшість з яких в Полтавській області можуть бути конкурентними для залучення ПІІ, що вже підтверджується окремими успішними прикладами.

Приблизно дві третини світових запасів ПІІ припадають на сферу послуг, переважно фінанси, бізнес та управління, торгівлю та телекомунікації. З урахуванням зазначеного, органам влади області слід настійливо заохочувати інвестиції в місцевий цифровий контент та ІКТ-послуги, більш активно формулювати та втілювати стратегію «розумного» зростання на основі розвитку цифрових технологій та смарт спеціалізації регіону.

7. Рекомендації з урахуванням SWOT- аналізу Полтавської області в інвестиційному контексті

Найбільш вагомою причиною недостатніх інвестиційної активності та рівня залучення прямих іноземних інвестицій у перспективні галузі економіки Полтавської області є недосконалі інституційне забезпечення та інституційна спроможність в пошуку та залученні стратегічних інвестицій, зокрема ПІІ. Попри запровадження окремих елементів стандартів залучення та супроводу інвесторів, потенціал області ще недостатньо розкритий для інвесторів. Необхідно сформулювати повноцінний системний підхід до управління інвестиційною діяльністю, здатний забезпечити реалізацію наявного потенціалу регіону та успішно конкурувати за інвестиції на глобальних ринках.

Для коригування політики у сфері інвестиційної діяльності на місцевому рівні необхідно добре розуміти сильні і слабкі сторони регіону саме в контексті інвестиційної діяльності, наявні резерви і нереалізовані можливості, а також загрози, які можуть виникнути чи посилитися.

Для цього було проведено експертний SWOT-аналіз Полтавської області з урахуванням перелічених вище факторів. Це дозволило краще визначити ключові сильні сторони, більш чітко ідентифікувати конкурентні переваги регіону, які будуть привабливими для окремих груп інвесторів, що дозволить в майбутньому вибудувати на цій основі відповідну проактивну маркетингову стратегію.

Передусім серед конкурентних переваг області слід зазначити значний промисловий потенціал на базі машинобудування, а також потужні багатогранні ресурсні запаси регіону, які можуть бути ефективно використані для економічного зростання. Унікальний ресурсний потенціал, природний газ, нафта, залізна руда, інші цінні ресурси важливі для тієї категорії інвесторів, які найбільше зацікавлені у доступі до ресурсів.

Значною перевагою і сильною стороною для зацікавлення інвесторів є родючі високопродуктивні чорноземи, які основою існуючого агропромислового комплексу і привабливим чинником для нових інвестицій.

Малюнок 35. Карта ресурсів Полтавської області

Джерело: Інвестиційний паспорт Полтавської області

Полтавщина забезпечена достатньо кваліфікованими людськими ресурсами, що є одним із ключових факторів для бізнесу при визначенні нових локацій для інвестування. Велика кількість талановитої молоді навчається у вищих навчальних закладах, зокрема з інженерно-технічних та комп'ютерних наук, що створює сприятливе середовище, здатне забезпечити розвиток перспективних секторів регіональної економіки. Значні можливості є для підготовки кадрів робітничих спеціальностей, що є гострою потребою для багатьох компаній, зацікавлених в розширенні чи перенесенні своєї діяльності.

Завдяки співпраці з міжнародними організаціями і проектами МТД значна увага в області приділялася сучасним ефективним засобам підтримки інвестування. Зроблено певні кроки по запровадженню стандартів залучення та супроводу інвесторів, функціонують маркетингові інструменти, зокрема наповнюється і підтримується інвестиційний веб-портал, видається інвестиційний паспорт, проводяться інвестиційні форуми тощо.

Щодо слабких сторін, над якими необхідно працювати, то насамперед йдеться про недостатнє інституційне забезпечення та інституційна спроможність у сфері залучення інвестицій, зокрема ПІІ, що підтверджується результатами галузевого аналізу економіки. Це

не дозволяє повноцінно запровадити системний підхід до залучення інвестицій, що приводить до ситуативності в роботі, здійснення окремих заходів, які не приводять до вагомих результатів.

Через низьку інституційну спроможність, зумовлену передусім відсутністю професійної регіональної інституції не можливо здійснювати активний пошук і професійну комунікацію з інвесторами, а також їх належний супровід та після інвестиційну підтримку.

Це також зумовлює недостатню поінформованість про інвестиційний потенціал та можливості області у ділових колах та серед іноземних інвесторів. В той же час без професійної «розкрутки» і проактивного просування регіону всіма можливими засобами комунікації, беручи до уваги високу конкуренцію за глобальні інвестиційні ресурси, неможливо залучити стратегічних інвесторів у перспективні галузі економіки.

Через це, а також низьку спроможність інвестувати в основний капітал власними коштами, більшість промислових підприємств регіону не можуть впроваджувати інновації, нові технології у виробництво. Наслідком зношеності і моральної застарілості обладнання є низька конкурентоспроможність продукції місцевих підприємств і обмежений доступ до нових ринків збуту.

Важливим фактором для інвестування є розвинена транспортна та інвестиційна інфраструктура, наявність сучасного аеропорту, значні можливості для залізничних та автомобільних перевезень, підготовлені майданчики для інвестування та індустріальні парки. Попри суттєві зрушення, будівництво сучасної автостради Київ – Харків – Довжанський, а також запровадження швидкісного залізничного сполучення, залишається низькою якістю транспортно-логістичної інфраструктури, більшість внутрішніх доріг вимагають капітального ремонту. Інвестиційна інфраструктура, яка пропонується, теж недостатньо конкурентна, оскільки практично відсутні оснащені інженерно-технічною інфраструктурою індустріальні парки.

Сьогодні найголовніше завдання у сфері залучення інвестицій, зокрема й ПІІ, яке стоїть перед керівництвом області й місцевою владою, полягає у формуванні і збереженні стійкого інтересу інвесторів до регіону, територій громад, максимальному сприянні і підтримці нових інвестицій. Необхідно налагодити системну інвестиційну діяльність, посилити взаємодію з бізнесом, діючими інвесторами, покращити інвестиційний клімат, перейти до фахового таргетингу, сформуванню позитивний інвестиційний образ регіону серед інституційних цільових інвесторів.

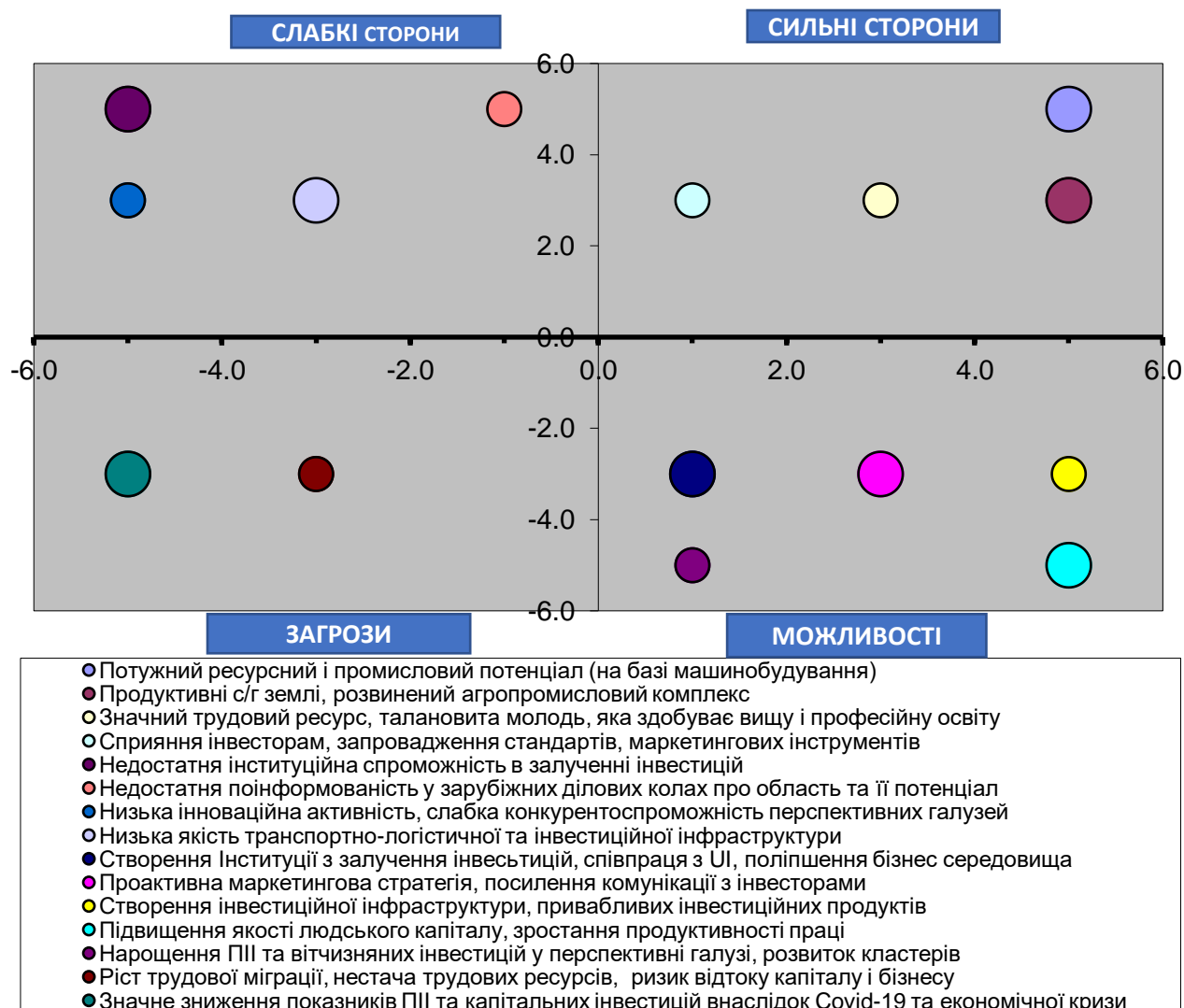
Одним із чинників, який дозволить вибудувати й реалізувати нові підходи має стати створення Інституції, що займатиметься системною роботою у сфері залучення інвестицій та посилення співпраці з Офісом UkraineInvest та діючими інвесторами регіону. Необхідно розробити та реалізувати ефективну PR-кампанію для поліпшення іміджу регіону і його просування.

Слід послідовно працювати з територіальними громадами регіону над створенням підготовленої інвестиційної інфраструктури, привабливих і якісних інвестиційних продуктів, передусім Greenfield.

Важливий напрям роботи стосується підвищення якості людського капіталу, підготовці кваліфікованих кадрів для потреб регіональної економіки. Вимагає посилення наукова й дослідницька база регіону, що вкрай важливо для розвитку інноваційного потенціалу та залучення інвесторів, які зорієнтовані на пошук ефективності та реалізацію високотехнологічних проєктів.

Водночас у співпраці з керівництвом країни, центральними органами виконавчої влади слід напрацювати заходи для зменшення вразливості регіону, запобігання та пом'якшення впливу негативних факторів на реалізацію інвестиційного потенціалу області. Зокрема йдеться про міграційні процеси, що приводять до втрати якісної робочої сили.

Малюнок 36. SWOT- аналіз Полтавської області в інвестиційному контексті

Джерело: Експертний аналіз на основі Copyright MarketWare International

Здійснення цих заходів відкриє нові можливості перед регіоном, дозволить наростити вітчизняні та іноземні інвестиції, передусім у перспективні галузі регіональної економіки: машинобудування, харчову й переробні промисловість, ІТ-сферу, сприятиме формуванню та розвитку галузевих регіональних кластерів, швидкому налагодженню коопераційних, виробничих, постачальницьких зв'язків. Це також дозволить диверсифікувати та структурно вдосконалити регіональну економіку, знизити її сировинний характер та підвищити розвиток перспективних високотехнологічних галузей з високою доданою вартістю, сприятиме зростанню продуктивності праці.

Загалом же SWOT-аналіз підтвердив, що Полтавщина володіє значними активами та має велику нереалізовану здатність конкурувати за залучення високо технологічних інвестицій, зокрема й ПІІ, у найближчі роки.

В контексті створення Інституції з залучення інвестицій, координацію діяльності цієї інституції доцільно покласти на Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій. При цьому, щоб уникнути дублювання, між структурним підрозділом Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій та Інституцією з залучення інвестицій, попри спільну командну роботу, функції та відповідальність доречно розподілити.